

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Uživatelé pervitinu. Případová studie Jičínsko.

Dominika Tobiášová

Diplomová práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dominika TOBIÁŠOVÁ**
Osobní číslo: **H09684**
Studijní program: **N6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Uživatelé pervitinu Případová studie - Jičínsko**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Autorka se ve své diplomové práci bude zabývat problematikou uživatelů pervitinu. Jako stěžejní podklad pro samotné koncipování jí poslouží terénní výzkum ve skupinách uživatelů drog na Jičínsku. Způsob získávání další informátorů bude prováděn pomocí techniky nabalování informátorů tzv. "metody sněhové koule". Autorka se bude zabývat společnými znaky u jednotlivých respondentů, genderovým rozlišením, jejich osobními vztahy a prvotním kontaktem s drogou. V závěru budou analyticky zhodnocena a shrnuta fakta vyplývající z poznatků zjištěných při terénním výzkumu.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BERGERET, Jean: Toxikomanie a osobnost. Praha : Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-7187-003-X DE KORNE, Jim, KRŮTA, Miroslav: Psychotropní šamanismus : psychotropní rostliny v čarodějnictví. Praha : Volvox Globator, 1997. ISBN 80-7207-098-3 DUBSKÝ, Josef, URBAN, Lukáš: Sociální deviace. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5 DUŠEK, Karel, JANÍK, Alois: Drogy a společnost. Praha : Avicenum, 1990. GÖHLERT, Fr.-Christoph a kol.: Od návyku k závislosti : toxikomanie, drogy: účinky a terapie. Praha : Euromedia Group - Ikar, 2001. ISBN 80-7202-950-9 MŮHLPACHR, Pavel: Sociopatologie. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4550-7 NOŽINA, Miroslav: Svět drog v Čechách. Praha : KLP - Koniasch Latin Press, 1997. ISBN 80-85917-36-X SMĚKAL, Lubomír: Sociálněpatologické jevy : gambling, drogové závislosti, lichva. Brno : Drom, 2004. ISBN 80-903472-4-X

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Tomáš Boukal, Ph.D.
Katedra sociálních věd

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2011

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. MgA. Tomáš Petráň, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 3. 2011

Dominika Tobiášová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat svému vedoucímu diplomové práce PhDr. Tomášovi Boukalovi za jeho užitečné rady a případnou kritiku, která měla pozitivní vliv na zpracování. Dále bych zde chtěla zmínit velké poděkování Ing. Radmile Trnkové – Lorencové, která mi pomohla s teoretickým ukotvením mého tématu. Pak i všem respondentům za jejich čas, ochotu sdělovat informace a spolupráci. V neposlední řadě děkuji svým přátelům a rodině, kteří mi při zpracovávání diplomové práce byli oporou.

ANOTACE

Práce se zaměřuje na problematiku užívání pervitinu na Jičínsku. V úvodu je nastíněna stručná historie propojení člověka a drogového užívání. Dále se autorka zabývá důvody, proč se vlastně lidé uchylují ke konzumaci pervitinu. Zbylá část práce je věnována popisu fungování komunity těchto uživatelů.

KLÍČOVÁ SLOVA

pervitin; komunita; drogoví uživatelé; Jičínsko

TITLE

Drugs Users of Pervitin. Case study - Jičín

ANNOTATION

The work focuses on the issue of meth use on Jičín. The introduction outlines the brief history of human connection and drug use. Furthermore, the author examines the reasons why people actually resorted to the use of methamphetamine. The remaining part is devoted to describing the functioning of the community of users.

KEYWORDS

Methamphetamine; Community, Drugs Users; Jičínsko

Obsah

1. ÚVOD	9
2. HISTORIE DROGOVÉHO UŽÍVÁNÍ	11
2.1 DEFINICE POJMU DROGA	11
2.2 HISTORIE PROPOJENÍ ČLOVĚKA A DROG	13
2.2.1 <i>Specifika definování drogy z hlediska historie</i>	13
2.2.2 <i>Starověk</i>	15
2.2.3 <i>Drogy a postoj k nim ve starověkém a středověkém arabském světě</i>	17
2.2.4 <i>Středověké období v Evropě</i>	19
2.2.5 <i>Změna v chápání drog v novověké etapě</i>	22
3. PERVITIN	24
3.1 DEFINICE PERVITINU A JEHO ÚČINKŮ NA LIDSKÝ ORGANISMUS	24
3.2 STRUČNÝ NÁSTIN DĚJIN PERVITINU	27
3.3 ZPŮSOBY PODÁVÁNÍ PERVITINU	28
4. DROGOVÁ SCÉNA V ČESKÉ REPUBLICĚ	29
4.1 VÝVOJ DROGOVÉ SCÉNY V ČESKÉ REPUBLICĚ	29
4.2 POPIS DROGOVÉ SITUACE V ČR V POSLEDNÍCH 15 LETECH	33
4.3 VYMEZENÍ A POPIS KONKRÉTNÍ SITUACE NA JIČÍNSKU	39
5. METODOLOGIE	40
5.1 PŘEDSTAVENÍ A ODŮVODNĚNÍ VÝZKUMU	40
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A ZVOLENÁ KONCEPČNÍ HYPOTÉZA	43
5.3 POPIS METODY VÝZKUMU A ZPŮSOBU ZÍSKÁVÁNÍ INFORMACÍ	45
5.3.1 <i>Kvalitativní metoda výzkumu</i>	45
5.3.2 <i>Rozhovory</i>	45
5.3.3 <i>Průběh rozhovorů</i>	46
5.3.4 <i>Vztahy s respondenty</i>	47
5.4 RESPONDENTI	48
5.4.1 <i>Pojmenování respondentů</i>	48
5.4.2 <i>Celkový popis informátorů</i>	49
5.4.3 <i>Jednotlivé charakteristiky respondentů</i>	50
6. UŽIVATELÉ PERVITINU NA JIČÍNSKU	64
6.1 PERVITIN NA JIČÍNSKU – JE TO MÍSTNÍ DROGA S TRADICÍ?	64
6.2 DŮVODY UŽÍVÁNÍ PERVITINU	69
6.3 POLYVALENTNÍ UŽÍVÁNÍ DROG	76

6.4	KULT „FRAJERSTVÍ“ -----	- 80 -
6.5	SKUPINA UŽIVATELŮ PERVITINU NA JIČÍNSKU -----	- 82 -
6.5.1	<i>Uživatelé pervitinu: komunita, subkultura nebo pouze sociální síť?</i> ---	- 82 -
6.5.2	<i>Výskyt hierarchie v komunitě uživatelů pervitinu na Jičínsku</i> -----	- 88 -
6.5.3	<i>Společné znaky u komunity uživatelů pervitinu</i> -----	- 90 -
6.6	SOCIÁLNÍ VAZBY-----	- 94 -
6.7	SOUČASNÁ SITUACE RESPONDENTŮ -----	- 96 -
7.	ZÁVĚR -----	- 98 -
8.	LITERATURA A ELEKTRONICKÉ ZDROJE -----	- 104 -
8.1	LITERATURA -----	- 104 -
8.2	INTERNETOVÉ ZDROJE -----	- 107 -

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá problémem užívání pervitinu. S jevem používání i zneužívání drog se setkáváme snad ve všech společnostech a kulturách již od samého úsvitu dějin. Užívání drogy je ovšem velice obsáhlý a složitý pojem zahrnující nebezpečnou konzumaci zákonem či společností netolerované látky, ale může tomu být i naopak (společností nastavené normativní formy, kdy a k jakým účelům užívat omamné látky, zvláště při rituálních příležitostech).

Záleží na společnosti a především na účelu, za jakým chceme drogu požit. Například v české společnosti je tolerováno požit prášek na nespavost nebo bolest hlavy, avšak užití na ten samý problém třeba marihuany je již společensky nepřijatelné, jelikož marihuana je zařazena mezi tzv. měkké drogy, přestože je přírodního původu a možná ve vašem těle napáchá menší škody než výše zmiňovaný prášek ryze chemické výroby s celou škálou vedlejších účinků. Tudíž z tohoto příkladu jasně vyplývá, že se v drogovém užívání jedná o to, co je společensky přijatelné, než co je opravdu škodlivé.

Tato diplomová práce se zaměřuje na skupinu uživatelů pervitinu na Jičínsku. Z této oblasti pocházím a mám poměrně blízký vztah k těmto lidem, protože jsou všichni z mého okolí, vyrůstala jsem s nimi apod., což je pro mě v roli výzkumníka výhodou. Zvláště mě zaujalo, jak vysoké oblibě se u mladých lidí z venkova v tomto místě těší pervitin, proto jsem se rozhodla toto téma zpracovat a objasnit možné příčiny. Prozkoumat, z antropologického hlediska, propojenou síť uživatelů pervitinu v současnosti se nabízí jako zajímavé téma, protože konzumace této drogy je stále aktuální, přesto na české vědecké scéně není mnoho zpracování. Dnešní situace je taková, že uživatelé pervitinu, podle jejich vlastních názorů, jsou většinou společností odsunuti na samotný okraj a „zaškatulkováni“ jako drogově závislí, nebo mají ze sebe sama jiné

pocity? Při hledání odpovědi na tuto otázku se zaměřím především na jejich důvody, proč vlastně začali s pervitinem. Motivace na začátku konzumace je důležitá, protože ptát se po určité době užívání pervitinu, jaký je důvod, je zřejmé. Pervitin vyvolává závislost, proto většinu respondentů po krátkém čase lze považovat za dlouhodobé uživatele. Možná se brání veřejně vystupovat s nálepkou „feťáka“ a není pro ně snadné žít „normální“ život nastavený hodnotami většinové společnosti. Tato tvrzení budu rozebírat na základě dat z terénního výzkumu.

Za termín „droga“ budu považovat látky, které jsou obecně v dané populaci „vědeckou společností“ za drogu uznávány a nechci se pouštět do polemiky, zdali drogou může být čokoláda, káva apod. Pro mě a můj výzkum je nejdůležitější drogou pervitin, který má v Česku poměrně zakořeněnou tradici a to jak výroby, tak i užívání. V devadesátých letech se čeští dealeri zasloužili velkou měrou o šíření drogy dále po Evropě a to způsobilo, že dnes můžeme v ČR vyzorovat návštěvy ze zahraničí tzv. drogových turistů. Tento jev je patrný obzvláště v pohraničních oblastech a v hlavním městě. Konzumace pervitinu u mých respondentů téměř ve všech případech koresponduje i s užíváním jiných drog. Tyto kombinace se pokusím svým zhodnocením výzkumu také objasnit.

Diplomová práce by se měla zabývat i nástinem historie drogového užívání a to výhradně na evroasijském kontinentu se soustředěním na střední Evropu a Čechy, protože užívání drog je opravdu rozšířené po celém světě a každý kontinent má svá specifika. Hlavně by měla naznačit historii propojení člověka a drog, jaké drogy se dostávaly do společenského popředí v průběhu času a byly upřednostňovány a naopak. Také bych se alespoň okrajově měla pokusit o definici drogy, jakožto termínu, který se bude v mé práci vyskytovat. Pak bude následovat metodologie a zpracování výzkumu, jak sebraných rozhovorů, tak i informací získaných z literárních pramenů. V závěru by měla být zodpovězena výzkumná

hypotéza i výzkumné otázky, které se dotýkají tématu: „Proč právě tito lidé začali drogy užívat?“, „Jaké jsou mezi nimi vztahy?“, „A na jakých principech fungují?“, „Jak se dotyční respondenti dostali do styku s drogami (při jaké příležitosti, v jakém kolektivu, v kolika letech, atd.)?“, „Je možné mluvit o jejich skupině uživatelů pervitinu jako o komunitě, subkultuře nebo je to pouhá sociální síť? Vykazuje nějaké znaky, které jsou definovány jako typické pro vymezení některého z uvedených pojmů?“, „Je pervitin na Jičínsku drogou s delší historií, nebo je to nová záležitost objevující se v posledních letech?“ Dále se budu věnovat tomu, zdali lze objevit u uživatelů drog nějakou společnou charakteristiku jako sociální postavení, situaci, prostředí apod. V závěru budou také shrnuty nejdůležitější poznatky z jednotlivých kapitol.

2. Historie drogového užívání

2.1 Definice pojmu droga

Význam pojmu droga se již po tisíciletí téměř nemění. Hippokratés a Galénos definovali drogu: „jako látku, která místo toho, aby byla „přemožena“ tělem a strávena jako běžný pokrm, je naopak schopná „přemoci“ tělo a vyvolat i při směšně malé dávce ve srovnání s jinými pochutinami značné organické a duševní změny.“¹ Moderní definice drogy, která je k dispozici na seriózních českých webových stránkách² zabývajících se drogovou problematikou, je uváděna opět jako látka (nyní se ovšem dělí na syntetickou či přírodní), která po svém požití mění stavy tělesné, emoční, duševního vědomí či jinak ovlivní chování jedince.

---

¹ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 6. ISBN 80-7207-512-8.

² Například Drogy- historie [online]. 24.11.2010 [cit. 2011-02-05]. Historický pohled. Dostupné z WWW: <<http://www.antidrog.webzdarma.cz/historie.htm>>.

Jako její další znak, který jí je přednostně připisován, se uvádí sklon vyvolávat závislost. Například v Encyklopedickém slovníku je droga definována jako látka, která vyvolává drogovou závislost (toxikomanii). To je stav, kdy jedinec podlehne psychické i duševní závislosti způsobené psychoaktivními látkami (drogami), které jsou užívány trvale a mají škodlivé důsledky pro jedince, následně i pro společnost.³ Z této definice můžeme usuzovat, že vztah drogy a závislosti k sobě neodmyslitelně patří. Závislost vytváří látku drogou a naopak droga nemůže existovat, aniž by po svém požití nevyvolala závislost. Mnohé jiné definice výrazu droga jsou obsáhlejší, ale na tomto stručném vyjádření se celkem shodují. Pokud obsah definice shrneme, musí látka, abychom o ní mohli hovořit jako o droze, splňovat dva následující předpoklady. Za prvé musí mít nějaký psychotropní efekt. To znamená, její účinnost je založená na změnách prožívání reality nebo vnitřního naladění apod. Druhá podmínka je zřejmá, vyvolávat závislost. Zde se nebudu pouštět do definice „drogy“ z hlediska medicínského.

Nyní je důležité zmínit, že existuje celá řada jiných možností, jak docílit změněného stavu vědomí. Ne vždy je k tomu zapotřebí užít drogu. Tyto způsoby jsou často finančně nenákladné, ale náročnější na lidskou aktivitu. Ať už se jedná o činnosti jako vlastní tanec, provozování či poslech hudby, sport a různé druhy cvičení, zamilovanost, provozování sexu, návštěvu divadelního představení, atd. Z více duchovního hlediska můžu vyjmenovat aktivity například holotropní dýchání (Tato metoda se u několika mých respondentů projevila jako vhodná v kombinaci s kouřením marihuany, kdy se respondent ocitl na zhruba jednu minutu mimo své tělo. Často tento zážitek popisovali jako návštěvu jiné reality či jiného světa.), meditace, společné modlitby či jiná účast na náboženských

---

³ Kolektiv autorů: *Encyklopedický slovník*. Praha. Odeon. 1993. ISBN 80-207-0438-8.

rituálech.⁴ Autoru internetového článku: Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy, doktoru Josefu Radimeckému se tato potřebná touha po změně stavu vědomí jeví natolik v celosvětovém měřítku důležitá, že ji nepřirazuje jako „typickou“ pouze pro některé kultury, avšak vidí v tom dokonce část lidské přirozenosti. Obhajuje si to argumentací, že to můžeme pozorovat již u nemluvňat, která dosahují blaženosti rytmickým houpáním. Tento jev je i nadále patrný u dětí, které často aplikují různé praktiky ke změně stavu vědomí. Například točení dokola, hyperventilace, lechtání. Tyto aktivity mohou vyústit až ve vedlejší nepříjemné účinky jako jsou závratě a nevolnost od žaludku, přesto jsou děti ochotné to podstupovat znovu a znovu.⁵ Jak děti postupem času dorůstají, zjistí, že existují látky, které jim pomohou navodit tyto stavy také. Atraktivita drog je zřejmě skryta v tom, že nabízejí snadnou cestu k navození takovýchto zážitků. Možná je opravdu v našich osobnostech podmíněná touha během života prožívat změněné stavy vědomí, avšak navození tohoto prožitku pomocí návykových látek není v dnešní moderní společnosti příliš tolerováno. Na rozdíl od dávné historie, která bude nastíněna v následující kapitole.

2.2 Historie propojení člověka a drog

2.2.1 Specifika definování drogy z hlediska historie

Drogu jako významově takovou stvořil člověk. Objevil účinky různých látek. Jde pouze o to, s jakým cílem a v jakém dávkování tu kterou látku použijeme. Stejná látka může být v určitém případě

---

⁴ RADIMECKÝ, Josef. Adiktologie : Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy [online]. 2006 [cit. 2010-12-18]. Drogy - mýty a stereotypy. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/171/Lide-uzivaji-drogy-aby-unikli-nude-nebo-aby-utekli-pred-problemy>>.

⁵ RADIMECKÝ, Josef. Adiktologie : Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy [online]. 2006 [cit. 2010-12-18]. Drogy - mýty a stereotypy. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/171/Lide-uzivaji-drogy-aby-unikli-nude-nebo-aby-utekli-pred-problemy>>.

léčivem a v jiném zase drogou. Lidé od pradávna využívali ve svůj prospěch obojího. Každá kultura měla svou specifickou drogu. Ta se mohla stát běžnou součástí legend, mýtů, celkově ovlivnit tradice dané kultury a zůstat s ní v rámci historie propojena. Ovšem ve většině případů nevyvolávala žádné nepříjemné důsledky, její užívání bylo obvyklé, byla součástí oné kultury (patřila do jejích tradic a historie), nemusela vést k rozkladu kultury.⁶ Zde je pojem kultura chápán široce. Blíží se definici Roberta Lawlesse z knihy: *Co je to kultura?*, kde autor uvádí: „Jednotlivá kultura je specifický způsob života určité vymezené skupiny nebo společnosti lidí. Ten je dán vzorci chování členů společnosti, tj. zjevnými postupy chování a jednání, které může vnější pozorovatel sledovat. Tyto vzorce chování vedou k očekávání a přesvědčení, které opět vytváří další vzorce chování. Obojí činnost - mentální i zjevnou lze považovat za kulturu.“⁷ Droga v daných kulturách měla svou jasně vymezenou úlohu (např. jihoameričtí Indiáni žvýkali koku, aby přežili určitá období svého života, opium bylo součástí meditace čínských filozofů a učenců, halucinogeny hrály významnou úlohu v rituálních i náboženských obřadech většiny kultur)⁸. Droga schvalovaná ve své „domovské“ kultuře se takové tolerance jinde za hranicemi nemusela dočkat nebo naopak.

Pokud se budu zabývat historií drog, tak pouze ve stručnosti, protože je dalekosáhlá a velmi široká. Nechci zde citovat jednotlivé zákony, které byly ve společnosti nařízené, ale spíše nastínit celistvý pohled dané společnosti na drogovou problematiku, její postoje k tomuto tématu a jak se v chronologickém průběhu měnily. V jednotlivých odstavcích chci také vyzdvihnout důležité drogy pro

---

⁶ V některých případech mohlo její užívání vést k rozkladu společnosti. Ovšem tyto problémy vyvolávalo nadměrné požívání drog, což způsobovalo tyto důsledky, jak bude patrné v následujících odstavcích na některých uvedených příkladech, kdy to většinou vygradovalo až k zákazu konzumace určité drogy.

⁷ LAWLESS, Robert: *Co je to kultura?*. Olomouc: Votobia, 1996. s. 39, ISBN 80-7198-106-0.

⁸ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2003. 173 s. ISBN 80-7207-512-8.

konkrétní etapy především západní společnosti (i když Asie s Evropou v tomto ohledu v mnohém korespondovala), způsoby jejich užívání, šíření (většinou prostřednictvím difúze) a případné postoje úředních orgánů k jednotlivým drogám.

Drogové užívání doprovází lidstvo téměř od jeho počátku. Je spojeno s náboženstvím, lékařstvím a magií ve svých počátcích.⁹ V průběhu času a s nástupem různých etap se tyto tři fenomény zlehka obměňují, ale celkově tento propojený základ zůstává více či méně významově stálý. Tyto tři rozměry se spojují v šamanství, které bylo rozšířeno téměř po celém světě. Šamanské užívání drog bylo podmíněno vyvoláním extáze, která napomáhala cestování mezi různými světy a realitami, mezi snem a bděním i mezi smrtí a životem. Samozřejmě, musíme ještě myslet na to, že s užíváním drog je také spjat určitý druh zábavy a lidského potěšení.

2.2.2 Starověk

Za nejstarší drogy ve starověké epoše jsou považovány rostliny, ať už jakéhokoliv typu a v různých formách jejich zpracování. Pěstování máku bylo rozšířeno na evropském kontinentě a v Malé Asii, kde z něj následně bylo získáváno opium. To odsud putovalo dále do světa.¹⁰ Oproti tomu první zmínky o pěstování konopí pochází z Číny a Indie. V Indii s touto rostlinou mají spjata i mnoho legend. Jedna z nich vypráví i o vzniku konopí, to začalo růst z půdy, když kapky božské ambrozie začaly padat z nebe na zem. Tato legenda dokládá, jak důležitý význam v té době konopí mělo ve starověké společnosti. Z těchto míst se jeho pěstování šířilo zejména na západ. V západní Evropě byly paleobiology objeveny důkazy

---

⁹ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 8. ISBN 80-7207-512-8.

¹⁰ DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. Vesmír [online]. 1995/4, 74, 189, [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.vesmir.cz/clanek/puvod-a-rozsireni-drog>>. ISSN 1214-4029.

v podobě dýmek o výskytu konopí i jako drogy (mimo použití na provazy a koudele).¹¹

Další významné místo v pořadí si udržují lilkovité halucinogenní rostliny. Mezi ně se řadí odrůdy blínu, durmanu, rulíku a mandragory. Výskyt těchto bylin je poměrně rozmanitý, avšak nejkvalitnější druhy tohoto rostlinstva se vyskytovaly v Evropě. Často jejich užívání je spojováno s druidy a čarodějnicemi, díky svému širokému spektru účinků, ale zároveň potřebným znalostem k odměření správné dávky, aby nebyla smrtelná.¹²

V tomto historickém přehledu se zaměřuji především na euroasijský kontinent, protože drogové užívání v Tichomoří, Austrálii, Africe, Karibské oblasti a na americkém kontinentu je velmi obsáhlé a má svá odlišná specifika. Například evropské ani asijské dějiny drogového užívání se téměř vůbec nezmiňují o vizionářských druzích rostlin, které jsou naopak typické pro americký kontinent. Historikové, antropologové a ostatní vědci si tento euroasijský jev vysvětlují vyznáváním monoteistických náboženství. Výskyt těchto rostlin byl a je hojný jak v Evropě, tak v Asii. Například užívání muchomůrky a dalších psilocybních hub se zachovalo dodnes při obřadních rituálech pouze u některých šamanů na Sibíři a na územích severní Evropy, přesto se nad používáním těchto drog vznášejí nejasnosti i tajemství a žádná jasná svědectví o těchto druzích nenajdeme.¹³

Nyní nesmím také zapomenout zmínit kategorii stimulačních drog založených na kofeinu a kokainu. Obecně je člověk pod vlivem tohoto stimulantu schopen méně jíst, a zároveň podávat vyšší výkony jak v oblasti fyzické činnosti, tak i duševní. Nikdy jejich specifickým nebylo přivádět uživatele do jakéhokoliv druhu extáze,

---

¹¹ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 12. ISBN 80-7207-512-8.

¹² FIŠEROVÁ, Magdaléna. Historie, příčiny a léčení drogových závislostí.. *Postgraduální medicína*. 2000, 2, 3, s. 288 - 298.

¹³ DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. *Vesmír* [online]. 1995/4, 74, 189, [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.vesmir.cz/clanek/puvod-a-rozsireni-drog>>. ISSN 1214-4029.

avšak ten se k jejich požití uchyloval pravidelně i několikrát denně. Evropa a Střední východ patřily mezi oblasti s nejnižším užíváním stimulačních drog. Nejčastěji používané stimulanty v těchto oblastech byly káva a čaj, ale až v pozdějších dobách (okolo 10. století n. l.).¹⁴

Další významnou látkou, která byla rozšířena po celém světě a ovlivňuje lidské chování dodnes, je alkohol. Kvašený nápoj lze vyrobit z jakéhokoliv ovoce či rostliny. Ve farmakologii starého Egypta bylo známo a popsáno na osm set různých druhů drog, avšak pivo a víno se užívalo pouze v patnácti procentech dochovaných předpisů.¹⁵ Postoje k alkoholu se v pojetí různých kultur a v průběhu staletí měnily. Jeho samotná historie by vydala minimálně na velmi obsáhlou kapitolu, proto se jím zde již nebudu zabírat.

2.2.3 Drogy a postoj k nim ve starověkém a středověkém arabském světě

Zmínky o drogách či opojení člověka ve spojitosti s islámem se také vyskytují, ale v poněkud sporném světle. Dovolím si zde nastínit vztah islámu a drog, protože islám je nedílnou součástí arabského světa, který se rozkládá na asijském kontinentu, jehož historie je úzce spjata s evropským. Je to jediný sousední kontinent, ze kterého lze do Evropy cestovat po souši, tudíž nabízel možnost dřívějšímu šíření drog nežli mořeplavby. Navíc je islám jedno z nejrozšířenějších náboženství světa. V následujících odstavcích je chápán především ve spojitosti s geografickou oblastí arabského světa.

Islám, jako i ostatní monoteistická náboženství ovlivňuje lidskou přirozenost a návyky prostřednictvím rad a návodů. Jeho

---

¹⁴ DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. Vesmír [online]. 1995/4, 74, 189, [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.vesmir.cz/clanek/puvod-a-rozsireni-drog>>. ISSN 1214-4029.

¹⁵ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 14 – 15. ISBN 80-7207-512-8.

vztah k drogám je poněkud specifický. V Koránu není uvedena žádná látka jako posvátná droga (myšleno jako například křesťanské mešní víno), ani nemá určenou žádnou zapovězenou drogu. Podle některých pramenů právě schopnost drog přinášet člověku „zakázanou pozemskou rozkoš“ vedla představitele významných monoteistických náboženství a to především ve středověku k zákazu jejich užívání, jež předchozí animistická náboženství povolovala.¹⁶ Obecně je rozšířeno, že vztah islámu a alkoholu není příliš kladný. V podstatě nejde o samotný alkohol jako takový ale o to, že mění chování lidí, kteří pod jeho vlivem se neumí ovládnout, neplní své povinnosti a působí jen výtržnosti. Pokud ovšem někdo podá důkaz o obrovském umění vnitřního sebeovládání, což znamená zachovat si vážnost a spolehlivost i ve stavu opilství, toto snažení by mělo být odměněno prohlášením za svatého.¹⁷ Toto prohlášení dokládá fakt, že opravdu jen výjimeční lidé zvládali svůj alkoholismu a k tomu i jim nastolené povinnosti a zodpovědnost.

Co se týče pozitivního vztahu k drogám, toho se mohlo těšit v arabském světě opium. Užíváno bylo již zakladatelem arabského lékařství Avicennou jako tisíci prostředek a jeho následníci ho začali stavět na první místo v jejich tehdejší farmakologii. Hlavními pěstitelskými destinacemi byly Turecko a Írán. Šíření islámu do dalších oblastí na euroasijském kontinentu s sebou přineslo i novou drogu opium. To se během poměrně krátkého časového intervalu rozšířilo na území od Gibraltaru až po Malajsii. Dochovaly se dobové záznamy, které zmiňují tehdejší způsoby užívání opia. Do 9. století se opium téměř výhradně pojídá, až na výjimku Peršany, kteří ho již začínají kouřit. Tento způsob se následně ujímá. Sice vyvolávalo

---

¹⁶ RADIMECKÝ, Josef. Adiktologie : Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy [online]. 2006 [cit. 2010-12-18]. Drogy - mýty a stereotypy. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/171/Lide-uzivaji-drogy-aby-unikli-nude-nebo-aby-utekli-pred-problemy>>.

¹⁷ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 31. ISBN 80-7207-512-8.

závislost jako víno, ale člověk po požití mohl zvládat své rodinné, pracovní i společenské povinnosti.¹⁸

Káva je dodnes neodmyslitelně spjata s arabským světem. Byla objevena v 10. století našeho letopočtu, přestože v těchto geografických oblastech rostla miliony let. Její pití se stalo poměrně rychle velkým módním hitem. Evropští cestovatelé projíždějící 15. století Sýrií a Persií zmiňují ve svých dobových záznamech, že obyvatelé těchto krajů pijí všichni černý nápoj bez rozdílů společenského postavení. Káva ruku v ruce s opiem odsouvá víno do pozadí oblíbenosti.¹⁹

Co se týká islámu a jeho působení na arabskou civilizaci, musíme rozlišit období tvůrčího rozmachu, které je spojeno s velkými osobnostmi arabského světa i neutrálním postojem k drogám a tmářského období, které začalo přibližně ve 14. století. Evropští inkvizitoři v období středověku uplatňují téměř stejné hledisko, výjimkou jsou alkoholické nápoje. V následujících odstavcích se budu zabývat situací evropského středověku ve vztahu k drogám a jejich užívání.

2.2.4 Středověké období v Evropě

Středověký postoj k drogám měl výhradně inkviziční a negativní charakter. Drogy byly chápány jako prostředek sloužící k propojení s čarodějnictvím a neodmyslitelně souvisel se sexuálním chtíčem. Problémem, který daroval inkvizici neomezenou moc, co se týče postihů a represí, byl nejasně vymezený termín drogy. Ten nebyl vůbec definován a umožňoval tak úřední moci trestat téměř za jakékoliv nařčení či pomluvu, které se týkalo užívání drog. Autor díla *Stručné dějiny drog* ve své knize uvádí, že drogou v té době mohlo být označeno cokoliv, co smrdutým pachem počínaje a nějakým

---

¹⁸ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 31 – 32. ISBN 80-7207-512-8.

¹⁹ DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. *Vesmír* [online]. 1995/4, 74, 189, [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.vesmír.cz/clanek/puvod-a-rozsireni-drog>>. ISSN 1214-4029.

mazadlem konče.²⁰ Úřední orgány vůbec nenapadlo okruh nebezpečných nebo návykových látek nějak vymezit a definovat, proto jakákoliv nalezená mast na bolavé klouby mohla být považována za projev čarodějnictví a naopak halucinogenní preparáty přehlédnuty a shledány za vyhovující. Vyvstává otázka, jestli vůbec vůdčí segment chtěl vymýcený svět od návykových a halucinogenních látek, nebo ho uspokojovala myšlenka téměř neomezené moci likvidace nevhodných osob.

Mnohá dobová svědectví naznačují spojitost drogového užívání a erotiky. Zároveň tyto záznamy jsou obestřeny rouškou tajemství, protože sepisující mnichové se ve většině případů o těchto praktikách do podrobných detailů styděli psát, proto jsou známy pouze stručné zápisy o vysvlečených ženách, které po aplikaci masti (většinou na partie, kde jim rostlo ochlupení)²¹ líčí zážitky nepopsatelné rozkoše a často je spojují se slovem ráj.²²

Ovšem můžeme polemizovat o tom, zdali toto opakující tvrzení se nestalo jakousi stereotypizací ze strany církevních hodnostářů. Samozřejmě, užívání drog ve středověku nebylo spojeno pouze se sexem, i když se to spolu s doprovodnými znaky (jako bylo časté vysvlékání) mohlo tak jevit. Především na venkově probíhaly tzv. sabaty, což jsou čarodějnické rituály, které jsou často spojovány s kultem satanismu, kde lidská nahota souvisela s kultem a oslavou plodnosti, a zároveň často byly parodovány církevní mše.²³ Drogy těmto rituálům napomáhaly zvedat hladinu éteričnosti a navozovaly stav uvolnění. Tato kolektivní konzumace drog byla typická pro

---

²⁰ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 38. ISBN 80-7207-512-8.

²¹ Což je celkem snadno odůvodnitelné, protože v těchto místech (podpaží, genitálie, někdy i oblast krku nebo spodní strana zápěstí) je pouze slabá pokožka, která tak umožní rychlejší vstřebávání účinných látek do krevního oběhu.

²² ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 37 – 38. ISBN 80-7207-512-8.

²³ MUCHEMBLED, Robert, a kol.: *Magie a čarodějnictví v Evropě: od středověku po současnost*, Praha: Volvox Globator, 1997. s. 27. ISBN 80-7207-035-5.

prostředí venkova. Opačná situace panovala v městském prostředí, kde bylo pozorováno užívání drog o samotě.

Téměř poprvé v dějinách drog je vyňat alkohol z této kategorie a zastává sám své místo ve společenském životě a jeho konzumace je tolerována. Dokonce tzv. posvátnou křesťanskou drogou je mešní víno, jež symbolizuje krev Ježíše Krista, kterou proléval a obětoval za hříchy lidstva. První zmínky o výrobě alkoholu pochází z 12. století, kdy je nazýván latinsky aqua ardens, to znamená ohnivá voda. Jednalo se o 96 stupňový alkohol získávaný dvojí destilací. Takto čistý alkohol měl mnoho využití, ať se jedná o desinfekci či výrobu parfémů, zvláště rychle se ujal k výrobě likérů. Ty se staly poměrně rychle oblíbeným nápojem. Jejich účinek byl někdy až pětkrát silnější než víno, k dispozici byl široký výběr příchutí a jejich trvanlivost daleko předčila životnost piva nebo vína. Palírny se rozmáhaly nevídanou měrou, proto již v 15. století založily vlastní cech.²⁴ Následky tak rozsáhlého alkoholismu se jistě zanedlouho musely dostavit. Avšak nechybějí ani dobová svědectví o trestech pro alkoholiky, které nebyly tak přísné jako zásahy proti jiným drogám. Období středověku je obecně považováno za etapu, kdy alkoholismus dosahuje nevídaných rozměrů.

Oblíbené drogy používané do středověkých mastí byly hlavně psychoaktivního charakteru. Nejen že obsahovaly hašiš, opium, květy samičího konopí (ty obsahují více účinných látek, nežli konopné rostliny samčího typu), lilkovité rostliny, ale také látky pro předchozí etapy netypické jako ropuší kůži nebo mouku napadenou námelem a samozřejmě halucinogenní houby.²⁵ Při výrobě mastí byly využívány různé kombinace výše uvedených psychoaktivních látek, a tak tehdejší mastičkáři dokázali navodit různé stavy extáze,

---

²⁴ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 39. ISBN 80-7207-512-8.

²⁵ MUCHEMBLED, Robert, a kol.: *Magie a čarodějnictví v Evropě: od středověku po současnost*, Praha: Volvox Globator, 1997. s. 27. ISBN 80-7207-035-5.

proto mohli uspokojit různou klientelu od venkovských rituálních sešlostí po osamocené městské uživatele.

2.2.5 Změna v chápání drog v novověké etapě

S příchodem novověku vyvstala potřeba racionálně vysvětlit „nadpřirozené“ účinky rostlin. Nikdo už nemluví o dábelských rostlinách a lektvarech, ani nespojuje drogu se smilněním či podobnými hříchy. Blíží se velkolepý nástup farmakologie, která legálně využívá drogy k léčbě pacientů. Nyní se o drogy začínají zajímat lékaři, lékárníci a chemici. Tím pádem dochází k rozkolu magie a farmakologie. Toto oddělení vedlo k absolutnímu odstranění zmínek o magii bílé i černé ze zákonných ustanovení. Spojení magie a církve vedlo k vymýcení mnoha nevinných lidí, což si konečně společnost začala uvědomovat.

Dalším z trendů typických pro tuto dobu byla počáteční výroba léků. Z opia se začal vyrábět velmi úspěšný lék zvaný Paracelsovo laudánium. Po něm následovaly další, avšak problém byl v tom, že obsahovaly další ingredience, které byly na tehdejší společnost velmi drahé. Jeden z prvních skutečně účinných, a zároveň cenově dostupných lékem vyrobeným z opiátu byl Doverův prášek. Obsahoval téměř 20% opia, to znamená jednou takové množství co předchozí preparáty. Byl dostupný v lékárnách a jeho spektrum působnosti bylo velmi široké, od obvyklé bolesti po nespavost přes zažívací potíže. Kromě toho, že navozuje samé pozitivní stavy jako příjemné sny, zbavuje pocitu strachu, hladu i bolesti, zaručuje při pravidelném užívání přesnost, duševní vyrovnanost, rychlost a přesnost při jednání a vystupování, sebekontrolu, odvalu, atd., jeho podstatnou nevýhodou byla silná závislost.²⁶

Prvotní charakter užívání těchto látek je však pouze léčebný. Ale opět se společností stává tolerovanou látkou. Naopak

---

²⁶ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 57. ISBN 80-7207-512-8.

alkoholismus je odsuzován a lidé na něm závislí jsou léčeni v dobročinných spolcích s většími či menšími úspěchy.

Starý kontinent se stal největším vývozce, a zároveň dovozcem opiátů. Éra opiových extraktů trvala v Evropě i Americe nejméně 200 let. Autor Escohotado ve své knize naznačuje stanovisko k této etapě, které se jasně jeví jako kladné. Tvrdí, že tato „laudánová epocha“ s sebou nenesla žádné konflikty,²⁷ a proto druhotně vyjadřuje pozitivní dopad užívání opiátů na širokou veřejnost. Nad tímto tvrzením lze jen spekulovat, zdali „nekonfliktní doba“, jak ji autor sám pojmenovává, byla zapříčiněna osvícenským myšlením a racionálním přístupem k životu anebo opiovým omámením.

Období devatenáctého století se stává opravdovým rozmachem chemického či drogového „businessu“, dochází k velkým a významným objevům v chemickém odvětví. Moderní a dokonalejší verze starodávných „všeléků“ najednou zaplavují trh. Výše uvedené slovo business je zde zcela oprávněné, protože začínají se proklamovat marketingové strategie (zpočátku možná ještě nevědomky). Do obchodu s drogami, které veřejně vystupují pouze jako léky, vstupuje reklama, která společnost masíruje ve všech druzích periodik, na zdech a plakátech. V polovině devatenáctého století se na pultech evropských a amerických lékáren objevuje na desetitisíce²⁸ druhů farmak, které mají utajené složení a většinou vystupují i pod neutrálními názvy.²⁹

Možná tuto dostupnost ovlivnilo i všeobecné nadšení chemiků, kteří objevovali jednu aktivní složku (čisté farmakum) za druhou. Objeveny byly v následujícím pořadí: morfin (1806), kodein (1832), atropin (1833), kofein (1841), kokain (1860), heroin (1883),

---

²⁷ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 57 – 59. ISBN 80-7207-512-8.

²⁸ 70 tisíc uvádí autorka.

²⁹ FIŠEROVÁ, Magdaléna. Historie, příčiny a léčení drogových závislostí. *Postgraduální medicína*. 2000, 2, 3, s. 288 - 298.

meskalin (1896), barbiturát (1903).³⁰ Objevení čistého farmaka zapříčinilo odbourání nejistoty při dávkování, tím se zvýšila bezpečnost užívání pro potenciálního uživatele a také odpadla starost s manipulací velkého množství často choulostivých rostlin.

Zdá se, že kromě potravin na zemi není nic tak úzce spjatého s životem všech národů, zemí a dob jako drogy. Západním světem hýbe vývoj v oblasti hospodářství a společnost se začíná potýkat s problémy jako inflace, spekulace, přelidnění chudinských částí předměstí velkoměst, zavádění nových způsobů obchodování a celkově dochází k jedné z nejvýraznějších změn způsobu života v dějinách západní civilizace. Vše musí být provedeno stále rychleji a rychleji. Mottem nové doby je změna a pokrok. Tato rychlá proměna způsobená průmyslovou revolucí si s sebou nese i mnoho nepříznivých dopadů na lidský organismus, které vyvolávají zdravotní obtíže typu nespavost, neuróza, vyčerpání a deprese.

3. Pervitin

3.1 Definice pervitinu a jeho účinků na lidský organismus

Nejprve je zapotřebí ujasnit si z chemického hlediska tento pojem. Na počátku vzniku této chemické látky stál amfetamin (benzedrin), ten byl poprvé uměle vyroben již v roce 1887. Ten se užíval v první polovině minulého století. Ve třicátých letech byl znám jako legální prostředek na povzbuzení pod názvem „pep pills“, který užívali zvláště studenti. V 70. letech byl nabízen jako „speed“. Od 80. let se jeho vliv rozrůstal a šířil, sloužil jako levná náhrada kokainu, zvláště pak jeho halucinogenní varianty (extáze). Metamfetamin (pervitin) a amfetamin jsou dvě úzce příbuzné

---

³⁰ ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. s. 64. ISBN 80-7207-512-8.

syntetické látky. Obě spadají do kategorie stimulačních drog. Ve spojitosti s metamfetaminem je často ještě uváděna látka efedrin. Je to alkaloid získávaný z keřů čeledi chvojníkovitých. A využívá se ho při výrobě pervitinu.

Hlavním místem účinku je centrální nervová soustava, kromě ovlivnění psychiky dochází k ovlivnění somatických funkcí. Mezi první pozorované příznaky intoxikace patří neklid a lehká zmatenost, které v další fázi obvykle ustoupí. Nastává fáze pohody a mizí stres. Časté je zvýšení napětí kosterního svalstva, někdy tento pocit přechází až do bolestivého stavu. Po intoxikaci také dochází k pocitům napětí žvýkacích svalů. Často se objevují doprovodné příznaky jako snížená chuť k jídlu a nízká potřeba spánku, v určitých případech bývá vnímáno pocení, napjatost pokožky v obličejových partiích a sucho v ústech. Objektivně se vyskytují příznaky typu zrychlený srdeční tep, vzestup tělesné teploty a zvýšený krevní tlak. Intoxikace je provázena rozšířením zornic stejně tak i u ostatních látek ze skupiny stimulantů. Následující den po užití pervitinu se dostavuje nepříjemný stav „dojezdu“, který probíhá v podobě únavy, bolesti svalů a kloubů. Několik dní po odeznění intoxikace nastává zhoršená nálada.³¹

V současné době konkuruje pervitinu na české drogové scéně heroin. Další povzbuzující prostředky jsou založené buď na kofeinové, nebo amfetaminové bázi například kokain, extáze, strychnin, kafr aj. Tyto stimulační látky patří ke klasickým dopingovým prostředkům. Mezi jejich účinky můžeme zařadit podporu vytrvalosti, pozornosti a agrese, zároveň oddalují přirozené fáze únavy a vyčerpání.³² Stimulanty, podobně jako i jiné drogy pozměňují lidskou psychiku, vědomí a chování. Mají jak negativní tak i pozitivní dopady intoxikace. Zvýšená hladina energie, intenzivní

---

³¹ MINAŘÍK, J., PÁLENIČEK, T.: *MDMA a jiné drogy „technoscény“*. In KALINA, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti 1*. Praha. 2003. Úřad vlády České republiky. s. 201 – 202. ISBN 80-86734-05-6.

³² DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. *Vesmír* [online]. 1995/4, 74, 189, [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.vesmir.cz/clanek/puvod-a-rozsireni-drog>>. ISSN 1214-4029.

a zrychlená mozková činnost, snížení pocitu únavy, navýšení schopnosti soustředit se. Tyto vlastnosti bývají připisovány stimulantům jako kladné. Látky působí i nepříjemné stavy, u některých jedinců (nebývají ovšem výjimkou) vyvolávají úzkost, depresivní stavy, trému a mohou gradovat agresivním až násilnickým chováním. Navíc v závěru jejich působení dochází k dalším špatně snášeným stavům tzv. „dojezdům“. Ty jsou doprovázeny nepříjemnými tělesnými (bolesti svalů a kloubů, celkové tělesné vyčerpání) a duševními stavy (naprostá vyčerpání, nevyspalost, únava).³³ Proto není neobvyklé, že se na „dojezdech“ někteří uchýlí k tzv. polyvalentnímu užívání drog. To představuje užití jiné drogy, aby její účinek pomohl zmírnit negativa „dojezdů“.

Pokud si blíže máme představit pervitin v české společnosti, pak jeho oblíbenost se v posledních letech zvyšuje zvláště u mladých žen. Pervitin, ale i jiné stimulanty působí jako silné anorektikum. Po jeho požití je respondenty často klasifikován jako projímadlo, a zároveň nastane absolutní nechuť k jídlu. Člověk doslova není schopen nic pozřít a ani nepocituje potřebu hladu třeba i několik dní. Možná je toto jeden z důvodů, proč je pervitin stále více oblíbený u žen. Dle statistik se jeho nárůst oblíbenosti u žen potvrzuje.³⁴ Přesto jsou ženy jako kategorie uživatelů v populaci stále ještě méně zastoupeny, nežli je tomu u mužů. Pouze v nízké věkové kategorii, což se týká věku mezi 15 – 19 lety, se poměr žen a mužů vyrovnává. Jinak v ostatních věkových kategoriích zatím stále dominují muži. S přibývajícím věkem se poměr žen vůči mužům přímo úměrně snižuje. Ve věku mezi 20 – 29 lety je poměr mezi ženami a muži 1:2, ve vyšší věkové kategorii až 1:4.³⁵

---

³³ MINAŘÍK, J.: *Stimulancia*. In KALINA, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti*. Praha. 2003. Úřad vlády České republiky. s. 164. ISBN 80-86734-05-6.

³⁴ KUBŮ, P., ŠKARUPOVÁ, K.: *Tanec a drogy 2000 a 2003*. Praha. 2006. s. 37. Úřad vlády České republiky. ISBN 80-86734-77-3.

³⁵ KUBŮ, P., ŠKARUPOVÁ, K.: *Tanec a drogy 2000 a 2003*. Praha. 2006. s. 23. Úřad vlády České republiky.

3.2 Stručný nástin dějin pervitinu

Historie pervitinu je v porovnání s jinými drogami poměrně krátká. Heroin, kokain, kodein a další byly vyrobeny dávno před ním, jak uvádějí v internetovém článku o historii drog, ze kterého budu v tomto odstavci vycházet.³⁶ A to nemluvě o drogách přírodních, jejichž účinky jsou známy téměř, jak je lidstvo staré. První výroba pervitinu je sporně připisována buď Japonsku, nebo Číně a to v roce 1899. Každopádně byl vytvořen pro ryze vojenské účely, kdy sloužil k utlumení pudu sebezáchovy u vojáků. S velkovýrobou metamfetaminu (což je látka, kterou obsahuje pervitin) začala německá firma Temmler Werken, která v roce 1938 uvedla na trh tablety s názvem pervitin. Byly k dostání volně v lékárnách jako prostředky proti zánětu nosohltanu, nevolnosti, obezitě, depresi a předávkování hypnotiky. Jejich spektrum účinnosti bylo poměrně široké. Jelikož dokázaly potlačit výše zmíněné příznaky, podávaly se ve velkém množství vojákům a to především ve druhé světové válce. Jednalo se o stimulanty, které byly cenově výrazněji dostupnější a hlavně desetkrát účinnější než kokain.³⁷

Během 40. let minulého století se v Česku ještě vyráběl legálně. Patrně největšími odběrateli byli vojáci wehrmachtu a jednotky SS. Za jednoho z největších zahraničních velkoodběratelů lze považovat Japonsko, kam se pervitin vyvážel za účelem podpořit sebevědomí a dodat odvalu japonským pilotům kamikadze. Po válce se změnila skupina uživatelů z vojáků na běžné civilní obyvatelstvo, na které byly v jejich životě kladeny vyšší nároky a to především na starší lidi, ženy v domácnosti, studenty před zkouškami a nudící se skupiny. Oblíbený byl reklamní slogan: „Dvě tabletky jsou účinnější než měsíc prázdnin.“. 70. a 80. léta minulého století byly mezníky

---

Republiky. ISBN 80-86734-77-3.

³⁶ Historie drog : 19. století [online]. 2007 [cit. 2010-10-28]. Historie drog. Dostupné z WWW: <<http://www.historie-drog.apu.cz/19stoleti.html>>.

³⁷ Historie drog : Nové drogy [online]. 2007 [cit. 2010-10-28]. Historie drog. Dostupné z WWW: <<http://www.historie-drog.apu.cz/novedrogy.html>>.

jeho nelegální malé produkce v Česku. Až s otevřením hranic v 90. letech se i tato droga začala šířit do zahraničí a díky tomuto šíření se v Česku začali objevovat „drogoví“ turisté.³⁸

3.3 Způsoby podávání pervitinu

Pervitin nevyvolává tolik úmrtí jako například heroin, proto se nepovažuje společností za tak nebezpečný. Avšak jeho dlouhodobé užívání může vyvolat toxickou psychózu. Ta ovšem může nastat i po jednorázovém požití, pokud je konzumovaná dávka příliš velká. Je proto nutné mít s aplikací nějaké zkušenosti, aby si uživatel nepřivodil smrt.

Aplikace pervitinu může probíhat několika způsoby. Patrně nejrozšířenější a nejznámější metodou aplikace je „šňupání“. Pervitin je také možné požít ústy, ale dle zkušeností respondentů pouze rozpuštěný v nápoji nebo přidaný třeba do jogurtu. Jeho chuť je téměř nepoživatelná. Je velmi palčivě hořký. Jeden z dalších způsobů jak polknout pervitin bez zanechání jeho nesnesitelné chuti v ústech, je zabalení do papírového ubrousku.

Atraktivnější způsob podávání, zvláště pak pro dlouhodobější uživatele, je nitrožilní aplikace. Ti mají zvýšenou odolnost vůči působení této látky, protože pokud je látka podána jiným způsobem než intravenózně, má samozřejmě slabší „nástup“ a celkový účinek je mnohem slabší. Proto někteří uživatelé pervitinu po nějaké době jiného způsobu užívání přejdou k injekčnímu podání. Získání potřebného množství drogy, které by požil jedinec jinak než nitrožilně, by ho přišlo na daleko vyšší pořizovací náklady. K navození nějakého stavu intravenózním podáním stačí menší dávka pervitinu.

---

³⁸ Historie drog : Nové drogy [online]. 2007 [cit. 2010-10-28]. Historie drog. Dostupné z WWW: <<http://www.historie-drog.apu.cz/novedrogy.html>>.

V krystalické formě je možné pervitin také kouřit. Tento způsob užití se mi potvrdil především u ženského vzorku respondentek. Dokonce jsem měla možnost pozorovat postup. Pervitin se na alobalu zahřívá nad plamenem (většinou od zapalovače). Tvar alobalu musí připomínat misku, protože po chvíli zahřívání se prášek mění na tekutinu, teprve poté se začne pozvolna vypařovat. V tu chvíli musí uživatel/ka sehnout ústa do bezprostřední blízkosti alobalu a zhluboka se nadechnout. K zachycení většiny kouře se používá trubička. Většinou se jedná o prostřední část rozdělané propisovací tužky. Poté je zapotřebí chvíli zadržet kouř z pervitinu v plicích a teprve poté vydechnout a to se několikrát opakuje, dokud není vše odpařeno. Skryté nebezpečí pervitinu spočívá v tom, že velmi rychle lze vypěstovat psychickou závislost. Riziko jejího dalšího rozvoje je velké, ovšem nižší než v případě kokainu.³⁹

4. Drogová scéna v České republice

4.1 Vývoj drogové scény v České republice

Pro oblast Česka je typickou drogou alkohol zejména pivo. Jeho receptura, založená na kombinaci alkoholu s chmelovým výtažkem, zaručuje zvláštní tlumivé účinky působící na lidský organismus. Jiné drogy v minulosti ve větším měřítku v Čechách nezískaly na popularitě, a tak se zde v 19. století pouze více rozšířilo kouření tabáku a pití alkoholu. Postupně se na počátku dvacátého století, v období „první republiky“, rozmohlo kouření kokainu. Tato módní záležitost ovšem vypukla pouze u vybrané společnosti, protože pořizovací náklady kokainu nebyly nijak nízké.⁴⁰ Tento jev se u

---

³⁹ MINAŘÍK, J.: *Stimulancia*. In KALINA, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti*. Praha. 2003. Úřad vlády České republiky. s. 167. ISBN 80-86734-05-6.

⁴⁰ Drogy- historie [online]. 24.11.2010 [cit. 2011-02-05]. Historický pohled. Dostupné z WWW: <<http://www.antidrog.webzdarma.cz/historie.htm>>.

kokainu zachoval do dnešních dnů, proto je stále nazýván „drogou celebrit či vyšší společnosti“.

V období totalitního režimu v Československu začal vývoj drogové scény poměrně stagnovat. Československý stát plnil na scéně světového obchodu s drogami pouze roli tranzitní země. Lze říci, že tato země byla relativně odříznutá od světového obchodu s drogami. Jedním z důvodů bylo, že ani československá měna nebyla pro obchodníky s drogami nijak atraktivní. V prvních dvou desetiletích komunistické vlády nebylo možné užívat silné psychotropní látky, proto místní konzumace byla omezena pouze na legální alkohol v kombinaci s léky, které obsahovaly opiáty, nebo naopak povzbuzující látky. Prudký nárůst byl zaznamenán na počátku 60. let, kdy se do oběhu dostala analgetika jako Algina a Alnagon (obsahující kodein, kofein, fenobarbital atd.). Konzumace těchto analgetik byla tak vysoká, že ovlivnila trh. Na konci 60. let zapříčinila nedostatek kodeinu ve farmaceutickém průmyslu.⁴¹

Jinak se tu vyskytovaly drogy jako braun a pervitin, které byly vyráběny tajně a v improvizovaných laboratořích přímo v Česku. Ale byla to pouze malá skupina uživatelů. Tudíž je zřejmé, že český trh opravdu nebyl příliš atraktivní pro zahraniční distributory. Příliš se nezačleňoval do mezinárodního obchodu s drogami, a pokud se v Česku objevila poptávka, šlo ji uspokojit místní improvizovanou malovýrobou.

Užívání metamfetaminu v České republice můžeme zařadit do počátku 70. let minulého století. V těchto letech můžeme spatřovat jak počátky v rekreačním užívání, tak i narůstající problém ve společnosti spojený s užíváním těchto drog. V minulosti užívání metamfetaminu nikdy nebylo spojované s žádnou konkrétní

---

⁴¹ ZÁBRANSKÝ, Tomáš. Methamphetamine in the Czech Republic. The Journal of Drug Issues. Zima 2007, 01, s. 155-180.

menšinou.⁴² V poslední době se amfetaminy rozmáhají na taneční scéně v evropských klubech a u menšinových etnických skupin⁴³, což se ukazuje jako aktuální trend.⁴⁴ Od začátku 70. let především v západní části Československa (nyní Česká republika) se drogová scéna odehrávala ve větších městech. Organizována byla v malých skupinách „komandech“, které byly propracované a organizované. Jejich členové společně spolupracují na získání psychotropních látek k jasně nemedicínským účelům. Ti nejvyšší v této hierarchii obvykle znají specializované postupy, jak extrahovat psychotropní látky z léků, nebo jak namnožit tyto účinné látky právě pomocí těchto léčiv. Členové těchto skupin měli pečlivě rozdělené funkce (někteří mohli pracovat v nemocnicích jako například studenti, zdravotní sestry, ošetřovatelky, nebo v chemických laboratořích, atd.). Jiní získávali suroviny jako léčiva, či různé skleněné vybavení, katalyzátory apod. Z policejních spisů byla známá osoba pod přezdívkou „Freud“, která je považována za jednoho z prvních „bossů“ komanda vyrábějícího pervitin (metanfetamin) v 70. letech a to především ze sirupu proti kašli zvaném Solutan. Výroba se velmi rychle rozrůstala a znamenala novou éru v české drogové historii.⁴⁵

Co se týká kokainu, jeho výskyt na českém území byl poněkud ojedinělý a to z několika důvodů. Jeho pořizovací cena zůstává vysoká a to si s nízkými platy v době socialistického režimu nemohl téměř nikdo dovolit. Také je to droga elit, které v našem státě v tomto období byly přísně potlačované. Téměř nulová poptávka po této droze zapříčinila přesun zájmu jejich distributorů jiným směrem.

---

⁴² Jak tomu bylo například u „gay – kultury“, nebo motorkářských gangů (v roce 1960) obojí v Americe na západním pobřeží.

⁴³ Autor Tomáš Záborský zde uvádí jako příklad Latinos, ale pouze v některých státech USA a také zmiňuje výskyt užívání u mladého venkovského obyvatelstva ve střední USA.

⁴⁴ ZÁBRANSKÝ, Tomáš. Methamphetamine in the Czech Republic. The Journal of Drug Issues. Zima 2007, 01, s. 155-180.

⁴⁵ ZÁBRANSKÝ, Tomáš. Methamphetamine in the Czech Republic. The Journal of Drug Issues. Zima 2007, 01, s. 155-180.

Přesto toto téma týkající se drog, jejich užívání a výroby bylo v socialistickém Československu tabuizované. Jiné to však bylo v oblasti alkoholismu. Nárůst se týkal počtu lidí, kteří měli problémy s alkoholem. Samozřejmě, i tato problematika byla režimem uměle skrývána a to jak na scéně mezinárodní, tak i uvnitř státu, aby nebylo vyvoláváno pohoršení ve společnosti. Až ke konci 80. let se začala zvyšovat produkce, a zároveň konzumace marihuany v české společnosti.

Po listopadu 1989 se situace dost výrazně, možná až dramaticky, změnila. Otevření hranic rozpoutalo novou vlnu přílivu drog, které začaly být dostupné všude a i poměrně populární. Byl to nový trend, který přišel ze „západu“, ale ne každý ho pochopil jako i jedno z negativ, které si do Česka touto formou našlo cestu. Ve společnosti vládlo všeobecné nadšení z příchodu demokracie, a tak i nově příchozí negativa mohla být chápána více méně kladně, alespoň v období zvratu. V současné době jsou drogy všeho druhu k dostání téměř kdekoliv. Následky prvotního kladného přijetí jsou nyní více než patrné. Jejich uživateli se stává stále více lidí a to především mladých (nejrizikovější skupinou je mládež ve věku 15 – 25 let, ale výjimkou nejsou ani mladší či starší uživatelé vymykající se tomuto průměru).⁴⁶

Nyní se pokusím nastínit důvody, proč byl zaznamenán nárůst uživatelů drog v polistopadové společnosti. V předchozím odstavci jsem uvedla všeobecnou radost z nástupu demokracie sdílenou českou společností. I to je jeden z důvodů, protože mnoho lidí naivně doufalo, že příchod demokracie přinese jen to krásné. Také zdejší společnost byla absolutně nepřipravená na novou vlnu drogové expanze. To zapříčinila i drogová politika minulého režimu, který se touto otázkou příliš nezabýval. Problém byl podceněn i z hlediska nepřipravenosti v oblasti prevence a resocializace. Není

---

⁴⁶ Drogy- historie [online]. 24.11.2010 [cit. 2011-02-05]. Historický pohled. Dostupné z WWW: <<http://www.antidrog.webzdarma.cz/historie.htm>>.

snadné vytvořit celospolečenský a koordinovaný postup v této oblasti, hlavně je zapotřebí začít s jistým předstihem a to zde nebylo možné. Nabízel se tu nový volný trh a přitom bylo také využito potenciálu zdejších obyvatel, kteří uvěřili v nabízené možnosti výdělku, a tak netrvalo dlouho, aby mohla vzniknout rozsáhlá distributorská síť. Navíc Česká republika je výhodně strategicky postavena, a proto i s otevřením hranic celému světu umožňuje vést drogové trasy tam, kde to doposud možné nebylo. Ve prospěch distributorů drog a jejich nově vzkvétající „business“ bylo i to, že zde byla nevyhovující legislativa, co se týče této problematiky. Ani nedostatečný počet specializovaných policistů nepřispíval k očištění české společnosti od „drogového zamoření“. Česká drogová scéna prožívala po listopadu 1989 do jisté míry obnovu. Tomu přispěla i určitá módnost a letmý přídech „zakázaného ovoce“, které nejlépe chutná. Nesmím také zapomenout zmínit stav zdejšího chemického průmyslu, který již v té době patřil mezi špičky celého světa. Jeho kvalita a odborná vzdělanost umožnily výrazný a rychlý nárůst malých laboratoří na výrobu syntetických drog. Úroveň těchto výroben byla různá, přesto se spíše mluví o kvalitní české výrobě syntetických drog. Mezi nejčastější drogy konzumované českou společností patří alkohol, tabák, marihuana, pervitin, extáze, heroin a LSD.⁴⁷

4.2 Popis drogové situace v ČR v posledních 15 letech

V devadesátých letech bylo v ČR provedeno několik reprezentativních šetření zaměřených na zjištění rozsahu kouření, pití alkoholu a užívání drog u dospívající mládeže. Zvláštní postavení mezi těmito studii zaujímá mezinárodní projekt ESPAD (The

---

⁴⁷ Drogy- historie [online]. 24.11.2010 [cit. 2011-02-05]. Historický pohled. Dostupné z WWW: <<http://www.antidrog.webzdarma.cz/historie.htm>>.

European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs). Tento projekt je významný proto, že míra jeho srovnatelnosti je vysoká, díky aplikaci jednotné metodologie výzkumu a to ve všech participujících zemích.

V následujících odstavcích se pokusím nastínit vývoj drogové situace od devadesátých let až po rok 2007. Datový soubor, s kterým pracuje studie ESPAD, byl pořízen metodou vícestupňového náhodného výběru středních škol. Kritérii pro reprezentativnost byl typ studované školy a její geografická poloha (kraje v rámci ČR). Pozornost výzkumu byla především zaměřena na populaci dospívající mládeže ve věku kolem 16 let (to je věk v ČR i většině evropských zemí nižší, než dosahuje legální hranice k zisku tabáku a alkoholu). Český soubor se skládal z 2 962 jedinců v roce 1995, 3 579 v roce 1999, 3 172 v roce 2003 a 3 914 osob v roce 2007. V roce 2003 a 2007 byly pro účely porovnání regionálních rozdílů dotazovány i jiné ročníky narození a celkový počet všech dotázaných byl vyšší než 15 000, resp. 10 000 v roce 2007. S výjimkou regionálních rozdílů se dále uváděná data opírají vždy jen o kohortu narození, která byla v daném roce předmětem mezinárodního srovnání (tj. za rok 2007 jde o studenty narozené v roce 1991).⁴⁸

Tabulka č. 1: Výskyt užívání drog za celý život (lifetime prevalence), uváděno v %.⁴⁹

Druh návykové látky	Studenti (celý soubor)			
	1995	1999	2003	2007
Pervitin nebo amfetaminy	1,8	5,5	4,2	3,5

⁴⁸ CSÉMY, Ladislav a kol.: *ESPAD 07 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Přehled hlavních výsledků za rok 2007 a trendů za období 1995 až 2007.* Česká republika, 2007.

⁴⁹ CSÉMY, Ladislav a kol.: *ESPAD 07 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Přehled hlavních výsledků za rok 2007 a trendů za období 1995 až 2007.* Česká republika, 2007.

Dle výzkumů studie ESPAD, která shromažďuje informace od roku 1995, potvrzují pouze zčásti předpoklad většího rozšíření drog mezi chlapci. Z výzkumů vyplývá, že hlavně v posledních letech se genderové rozdíly u naprosté většiny druhů drogových látek setřely. Tento vývoj naznačuje stejné postoje a přípustné normy k užívání drog mladých lidí z hlediska genderu. Patrné rozdíly se zachovaly pouze u konzumace sedativ a analgetik, kde vykazují výrazně vyšší výsledky dívky a u anabolik, která jsou typičtější pro muže (viz tabulka č. 2).

Užití pervitinu u mladé populace se genderově téměř neliší. V průběhu zkoumaných let vždy chlapci možná překvapivě trochu zaostávali za dívkami, avšak nikdy ne výrazně. Zato v roce 2007 se tento rozdíl poměrně vyrovnal, kdy dívky dosáhly 3,6 % oproti chlapcům s 3,4 %. Proč je tento poměr zrovna u této drogy více zastoupený u dívek? Takovéto výsledky jsou pozorovatelné i u heroinu, analgetik a těkavých látek. Proč zrovna tyto druhy drog převládají u mladých žen? Na tuto otázku se vědci snaží nalézt odpověď z více hledisek (psychologického, medicínského, sociologického a antropologického). V mém výzkumu převládají muži jako dotazovaní. Ovšem procento zastoupení žen není nikterak opomenutelné (42% dotazovaných). V následující tabulce je zajímavý úkaz pozorovatelný v roce 1999, kdy téměř ve všech drogových kategoriích je patrný nárůst (někdy i poměrně výrazný) a to jak u dívek, tak i chlapců. V dalším roce (tj. 2003) již ve většině případů nastal opětovný pokles (kromě konopných uživatelů, ti narůstají vzestupně). Příčina zvýšeného počtu uživatelů právě v roce 1999 ve studii objasněna není.

Tabulka č. 2: Vybrané ukazatele návykového chování (rozděleno podle genderu), uvedeno v %.⁵⁰

Druh návykové látky	Chlapci				Dívky			
	1995	1999	2003	2007	1995	1999	2003	2007
Užití jakékoliv nelegální drogy	25,9	40,2	48,3	48,8	18,7	30,2	40,0	43,4
Užití jiné drogy než konopných látek	4,6	9,6	10,8	10,4	4,0	8,5	11,5	9,9
Jakákoli droga aplikovaná injekčně	1,0	1,0	0,5	1,1	1,0	1,8	0,6	0,6
Marihuana nebo hašiš	25,2	40,1	47,8	48,0	17,6	29,8	40,0	42,5
Heroin nebo jiné opiáty	1,7	4,1	1,8	1,5	1,7	4,7	2,9	2,4
Pervitin nebo amfetaminy	1,7	5,0	3,2	3,4	2,0	6,0	5,1	3,6
LSD nebo jiné halucinogeny	2,6	6,5	5,9	5,6	2,2	4,5	5,3	4,5
Extáze		3,7	8,2	5,0		3,2	8,4	4,3
Halucinogenní houby			9,9	9,4			6,2	5,7
Léky s tlumivým účinkem	7,7	13,6	7,6	6,2	14,6	21,4	13,8	11,7

⁵⁰ CSÉMY, Ladislav a kol.: *ESPAD 07 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Přehled hlavních výsledků za rok 2007 a trendů za období 1995 až 2007.* Česká republika, 2007.

(sedativa)								
Těkavé látky	7,9	8,1	9,2	6,9	7,3	6,5	8,8	7,0
▼ Anabolika nebo jiné řrostředky dopingu	3,3	3,2	1,9	6,6	0,9	0,8	0,5	2,1

V České republice existují rozdíly v užívání návykových látek dle regionů. K orientaci v následujícím stručném přehledu bude sloužit vymezení v rámci krajů. Mezi kraje s vyšší mírou zkušeností s užitím nelegálních drog patří Ústecký, Karlovarský, Liberecký a Olomoucký. Nejméně uživatelů je naopak uváděno mezi studenty v krajích Vysočina, Zlínský a Pardubický. Samozřejmě situace v jednotlivých krajích se mění i podle typu sledované drogy. Nyní uvedu několik krátce shrnutých zajímavých statistických údajů ze studie ESPAD 07:

- Denní kouření uvádí 20 % studentů v Královéhradeckém kraji, ale také 30 % studentů v Karlovarském kraji.
- Nadměrné dávky alkoholu pije často 12 % respondentů v Moravskoslezském kraji a zároveň 22 % studentů ve Středočeském kraji.
- Více než 50 % studentů z Prahy, Ústeckého a Karlovarského kraje má zkušenost s užitím konopných látek, zatímco obdobnou zkušenost uvádí 38 % studentů v Jihočeském kraji a na Vysočině.
- Extázi zkusila 3 % respondentů z Královéhradeckého kraje, ale také téměř 7 % studentů v Moravskoslezském kraji.
- Zkušenost s pervitinem uvádí necelé 1 % studentů na Vysočině, ale zároveň také téměř 6 % studentů Ústeckého kraje.

Z poslední studie z roku 2007 vyplývá vyšší dostupnost návykových látek v rámci celé České republiky. Jinak řečeno Praha ztrácí své výsadní místo (oproti studiím z předchozích let) jako

region s jednou z nejvyšších drogových prevalencí v ČR. Také rozdíly mezi jednotlivými kraji se poměrně stírají.⁵¹

V poslední uvedené tabulce je odhadnutý počet dospívajících (ve věku 15 – 19 let), kteří se již někdy dostali do kontaktu s drogou dle její specifikace. Odhad je proveden celorepublikově na základě informací z reprezentativního vzorku dospívajících. Výsledek je takový, že necelých 300 tisíc mladých lidí v ČR mělo nějakou zkušenost s drogami. Nejčastěji se jedná o marihuanu, jejíž kouření je zatím na vzestupu. Zatímco oproti výzkumu v roce 2003 se snížil celkový počet lidí, kteří někdy přišli do kontaktu s drogou. Zejména opakovaná zkušenost s drogou (jiného charakteru nežli konopného) se výrazně snížila, téměř o polovinu (viz. tabulka č. 3).

Tabulka č. 3: Odhad počtu dospívajících vystavených působení nějaké nelegální drogy v ČR v roce 2003 a 2007 (věková skupina 15-19 let).⁵²

Druh návykového chování	2003	2007
Alespoň jedna zkušenost s užitím jakékoliv nelegální drogy	325 000	299 500
Opakovaná zkušenost (>5x) s jakoukoliv nelegální drogou	180 000	144 000
Alespoň jedna zkušenost s jinou drogou než konopnými látkami	86 000	66 000
Opakovaná zkušenost s jinou drogou než konopnými látkami	33 000	18 000
Opakovaná zkušenost s pervitinem nebo opiáty	18 000	7 200

Na závěr této kapitoly uvádím mapu uživatelů pervitinu v České republice (ze studie ESPAD 07, vzorek 16 letí). Je přehledně

⁵¹ CSÉMY, Ladislav a kol.: *ESPAD 07 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Přehled hlavních výsledků za rok 2007 a trendů za období 1995 až 2007.* Česká republika, 2007.

⁵² CSÉMY, Ladislav a kol.: *ESPAD 07 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Přehled hlavních výsledků za rok 2007 a trendů za období 1995 až 2007.* Česká republika, 2007.

rozdělena podle jednotlivých krajů (viz. mapa č. 1). Stav v Královéhradeckém kraji není alarmující, avšak zasahuje do rozmezí 1,5 až 3 %. Z mapy je možné porovnat závažnost situace v jednotlivých krajích.

Mapa č. 1: Celoživotní prevalence užití pervitinu podle krajů, uvedeno v %.⁵³

4.3 Vymezení a popis konkrétní situace na Jičínsku

Jičínsko je oblastí s výskytem nemalého počtu drogových uživatelů. Důkazem jsou články v novinách a na internetových stránkách, které informují o dopadených dealerech a převážně zároveň i užitelích drog. Ve většině případů se nejedná o malé přestupky proti drogové legislativě, v podstatě naopak. V internetovém článku na webových stránkách Rychnovského deníku informovali o dealerovi pervitinu z malého města Kopidlna (to má kolem 2000 obyvatel, okres Jičín), který byl v roce 2008 dopaden policií ČR. Ti ho obvinili ze zvláště závažného zločinu nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a

⁵³ CSÉMY, Ladislav a kol.: *ESPAD 07 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Přehled hlavních výsledků za rok 2007a trendů za období 1995 až 2007.* Česká republika, 2007.

jedy. Obviněný prodal od března do června v roce 2008 přes 50 gramů pervitinu, a proto mu hrozil trest až 10 let nepodmíněně.⁵⁴ A tento případ na okrese Jičín nebyl ojedinělý.

Kromě obchodování s pervitinem se zde policisté ještě potýkají s pěstiteli a prodejci marihuany a extáze.⁵⁵ Avšak podle poručíka Renaty Šanderové v Roční zprávě za rok 2004 specializovaného pracovního týmu TOXI S Včk Hradec Králové je právě v poslední době pervitin jednou z nejrozšířenějších drog na okrese Jičín.⁵⁶ Čtyři moji respondenti měli již za sebou střet se zákonem a pro ně to dopadlo celkem dobře. Byli odsouzeni k podmíněnému trestu v odlišných délkách trvání. Tento prohřešek si vysloužili za distribuci drog a to především marihuany a pervitinu. Tento rozsudek je od prodeje drog odradil, nikoliv však od samotného užívání. R10: „Já už nedealuju. To nemá smysl. Za těch pár peněz. Dostal jsem dva roky na dobu 5 let. Dost se bojím, abych se někde nevožral a neudál ňáskou blbost jako nerozbil někomu hubu nebo tak. Ve vězení si to neumím vůbec představit, tam bych asi nepřežil. Ale беру dál, to přece trestný není, tak co.“

5. Metodologie

5.1 Představení a odůvodnění výzkumu

Vybranou lokalitou pro můj terénní výzkum se stalo Jičínsko. Proč právě tato oblast? Mám k ní blízký vztah, protože jsem zde vyrůstala, a tak mám mnoho přátel a známých. Za posledních pár let se obzvláště mezi mladými lidmi právě na Jičínsku rozmohlo

---

⁵⁴ Jičínsko: Obchodoval s drogou, hrozí mu až deset let. Rychnovský deník [online]. 2008, 23, [cit. 2010-10-28]. Dostupný z WWW: <http://rychnovsky.denik.cz/kratce_region/762511.html>.

⁵⁵ Výběr větších realizací : Akce MIČ. In Roční zpráva za rok 2004 specializovaného pracovního týmu TOXI S Včk Hradec Králové [online]. [s.l.] : [s.n.], 2004 [cit. 2010-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/soubor/rocn-zprava-toxi-2004-pdf.aspx>>.

⁵⁶ Výběr větších realizací : Akce MIČ. In Roční zpráva za rok 2004 specializovaného pracovního týmu TOXI S Včk Hradec Králové [online]. [s.l.] : [s.n.], 2004 [cit. 2010-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/soubor/rocn-zprava-toxi-2004-pdf.aspx>>.

užívání drog a to především pervitinu. Přitom mezi lidmi je rozšířen mýtus, že zvýšená kriminalita, alkoholismus a drogová problematika je spjata s většími městy, kde je zvýšený počet populace a tím i vyšší riziko vzniku těchto problémů, které mají nepříznivé důsledky na společnost. Samy policejní statistiky hovoří jasně, že zvýšený počet kriminality je patrný ve větších městech. Přesto se užívání pervitinu rozmohlo do nízké osídlených obcí, jako jsou malé vesnice a městečka na Jičínsku. Samozřejmě, klíčovou roli zde hraje i samotné okresní město.

Tato tendence (rozmach drogové konzumace do malých obcí) se jeví jako zajímavé téma ke zpracování. Kriminální zločiny často souvisí s užíváním drog, protože to je poměrně finančně náročné a mnohokrát právě tito uživatelé přicházejí díky zdravotním indispozicím a přehodnocením priorit v jejich životě (droga se dostává na jedno z prvních míst) o své zaměstnání. Toto jejich jednání má v menších obcích výraznější dopady, hlavně z hlediska sociálních vazeb. V poslední době nejoblíbenější drogou s významnými důsledky je pervitin, který je cenově dostupný a mnoho uživatelů si myslí, že po jeho požití na nich nikdo známky jakéhokoliv drogového omámení nezpozoruje, přestože tomu tak není.

Jičínský okres⁵⁷ o rozloze 886,61 km² se rozkládá ve východních Čechách v Královehradeckém kraji. Počet obyvatel v okrese je vyčíslen na 77 104, tím pádem hustota zalidnění odpovídá 87 obyvatel na 1 km². Jeho centrálním městem je Jičín. V okrese je 111 obcí, z toho sedm je klasifikováno jako města. V těchto městech žije 57,54 procent obyvatelstva okresu.⁵⁸ V blízkém okolí Jičína (do 15 kilometrů) se nachází převážně malé

---

⁵⁷ Okresní úřady na území České republiky skončily svoji činnost ke dni 31. prosince 2002 v rámci reformy územní správy. Od 1. ledna 2003 slouží členění na okresy pouze pro potřeby policie (územní obvody) a jiných státních institucí. Používají se jako statistická jednotka.

⁵⁸ Další demografické údaje uvedeny viz. tabulka č. 4 níže.

vesnice s okolo 200 až 300 obyvateli. Dále pak malá městečka či městysi s velikostí kolem 1000 obyvatel.⁵⁹

Toto místní rozčlenění uvádím, proto abych mohla zjednodušit výskyt a pohyb drogových uživatelů. Pokud dotyční lidé žijí na vesnici u svých rodičů, téměř v polovině případů se odstěhují právě do Jičína, kde mají lepší dostupnost drog. Odstěhování převážně předchází konflikty v rodině. Ty bývají zapříčiněny drobnými krádežemi v domácnosti nebo ztrátou zaměstnání a podobně.

Co se týká sousedního uskupení, na východě sdílí hranici s okresem Trutnov, na západě s okresem Mladá Boleslav. Mezi jeho další sousední okresy patří Hradec Králové na jihu, na jihozápadě Nymburk a na severu Semily.

Po stránce geografické je okres charakterizován bohatou členitostí, různorodostí a pestrostí geomorfologických reliéfů. Leží na rozhraní roviny a pohoří. Město Jičín poměrně proslavila chráněná krajinná oblast Český ráj, která se nachází severovýchodně. Jičínský okres se nachází na rozhraní Podkrkonoší a Polabí na řece Cidlině. Kolem se rozkládá převážně zemědělský kraj obklopený kopci, které jsou typické pro ráz jičínské krajiny.

Tabulka č. 4: Demografické údaje týkající se okresu Jičín k 1. 7. 2009⁶⁰

Popis	celkem	ženy	muži
Počet obyvatel	79 515	40 102	39 413
Průměrný věk	41,1	42,7	39,5

⁵⁹ Řešení územního plánu : Demografický potenciál [online]. 2002, 2009 [cit. 2010-10-28]. Základní předpoklady a podmínky vývoje území. Dostupné z WWW: <http://up.kr-kralovehradecky.cz/vuc/vucjicin/htm/_up/text_b01.html>.

⁶⁰ Český statistický úřad [online]. 2010 [cit. 2010-12-22]. Ediční plán - Hradec Králové. Dostupné z WWW: <[http://www.hrdeckralove.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/C000261F43/\\$File/40341042.XLS](http://www.hrdeckralove.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/C000261F43/$File/40341042.XLS)>.

5.2 Výzkumné otázky a zvolená koncepční hypotéza

Kvalitativní výzkum, jehož techniky a metody jsem využívala při tom svém, je určující pro výsledek zkoumání dat. Získané poznatky z terénu měly odpovědět na mé výzkumné otázky a potvrdit či vyvrátit moji koncepční hypotézu. Kvalitativní přístup se stal stěžejním pro tuto diplomovou práci. Časové rozmezí výzkumu bylo poměrně dost široké, proto je možné nazývat ho dlouhodobým. Probíhal již čtyři roky, a proto je zajímavé sledovat osudy jednotlivých účastníků výzkumu, jak se měnily a vyvíjely. Někteří prozatím úplně skončili s užíváním drog, jiní v tom stále pokračují třeba i ve větší míře.

Samotný výzkum byl rozdělen do tří etap. První etapa probíhala v roce 2007, kdy jsem s tímto tématem počítala ke zpracování v bakalářské práci. Nakonec se toto téma ukázalo jako těžko uchopitelné a problematické z hlediska morálních aspektů. Proto můj výzkum probíhal dál, avšak zpracování bylo odloženo až doposud. Tímto odkladem bylo možné sebrat daleko více informací od respondentů a lépe si je utřídit v ucelený obraz. Také jsem měla daleko více času na zvážení, jak toto téma pojmout, aby jeho zpracování bylo zajímavé a přínosné. Samozřejmě, důraz jsem kladla i na výpovědní hodnotu této práce. Druhým obdobím byl přelom let 2008 a 2009, kdy jsem se pomalu začala orientovat v nasbíraných výpovědích a postupně vyvstávaly výzkumné otázky. Z předchozí fáze výzkumu vyplývalo, že uživatelé pervitinu na Jičínsku tvoří jakýsi celek, který naznačuje prvky komunity. Před poslední etapou, která probíhala v loňském roce od června do srpna 2010, jsem si vytýčila výzkumné otázky:

- Jak se dotyční respondenti dostali do styku s drogami (při jaké příležitosti, v jakém kolektivu, v kolika letech, atd.)?

- Jaká je jejich vlastní identita? Považují se na drogách za „frajery“ (u respondentů se vyskytl fenomén, který jsem pojmenovala „kult frajerství“, který podrobněji rozebírám v kapitole 6.4), nebo spíše za „chudáky“?
- Jak si sami myslí, že jejich identitu chápe okolní společnost?
- Kolik let již mají zkušenost s drogou?
- Jak užívání drog ovlivnilo jejich sociální vztahy (rodinné, přátelské či partnerské)?
- Stýkají se ve svém okolí s jinými uživateli drog nebo s lidmi, kteří s drogou nikdy nepřišli do styku?
- Závisí užívání pervitinu na sociálním či urbánním prostředí?
- Je tato skupina uživatelů pervitinu nějak genderově vymezena?
- Je možné mluvit o jejich skupině uživatelů pervitinu jako o komunitě, subkultuře nebo je to pouhá sociální síť? Vykazuje nějaké znaky, které jsou definovány jako typické pro vymezení některého z uvedených pojmů?

Koncepční hypotéza byla založena na mém tvrzení: „Uživatelé drog se po požití pervitinu cítí jako „frajeři“ (viz. kapitola 6.4 Kult „frajerství“) a droga jim přidává na sebevědomí, zároveň jsou ochotni kvůli tomu přerušit své dosavadní sociální vazby.“. Toto tvrzení jsem se svým výzkumem snažila potvrdit, nebo naopak vyvrátit. K nalezení odpovědí na výše uvedené otázky a stanovenou koncepční hypotézu mi posloužila právě závěrečná etapa výzkumu. Samozřejmě, vycházím pouze z konkrétního příkladu v jičínském okrese a své závěry rozhodně nemohu zobecňovat v širších měřítkách, protože jsem spolupracovala pouze s úzkým okruhem respondentů. Při získávání nových informátorů jsem využívala techniku „sněhové koule“ (nabalování dalších informátorů), ale ta mi pomáhala pouze při seznamování s neznámými lidmi, kteří se překvapivě rádi a otevřeně bavili o své drogové minulosti i současnosti, o vztazích ve svém okolí, apod.

5.3 Popis metody výzkumu a způsobu získávání informací

5.3.1 Kvalitativní metoda výzkumu

Při svém výzkumu jsem používala do jisté míry výzkumnou metodu zúčastněného pozorování, protože se svými informátory jsem trávila mnoho času při jejich obvyklých aktivitách (například v jejich domácnostech), ale i během trávení jejich volného času, tudíž se tato metoda nabízela jako vhodná. Slovní spojení „do jisté míry“ znamená, že jsem se nepodílela na konzumaci pervitinu, pouze jsem je při tom pozorovala. Ve svém příspěvku o zúčastněném pozorování Roman Švaříček popisuje zúčastněného pozorovatele jako člověka, jež vlastně zastává dvě úlohy zároveň: jednak je účastníkem interakcí, přičemž se od ostatních lidí odlišuje mírou účasti na aktivitách (aktivity spíše sleduje, než aby je inicioval), jednak je pozorovatelem, tedy badatelem, který se od ostatních aktérů odlišuje záměrem (např. chce objevit novou teorii o pozorovaných jedincích)⁶¹.

Jako doplňkovou metodu k mému výzkumu jsem využívala pozorování respondentů. Soustředila jsem se na jejich chování a jednání při rozhovorech. Ty se odehrávaly v jejich přirozeném prostředí, a přesto se mnozí z respondentů necítily vždy ve „své kůži“ a projevovaly se na nich známky nervozity.

5.3.2 Rozhovory

Základní metodou získávání informací při výzkumu jsem používala rozhovory a to polostrukturované a narativní. Narativní rozhovory jsem aplikovala hlavně u více mluvňých lidí nebo u těch, kteří byli zrovna pod vlivem drogy. Ti se často sami rozvyprávěli a nějak se je snažit směřovat bylo téměř nemožné. Výpovědi

---

⁶¹ ŠVAŘÍČEK, Roman. Portál [online]. 2005 - 2010 [cit. 2010-11-19]. Metody sběru dat. Dostupné z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=24159>>.

respondentů pod vlivem drogy jsem v této diplomové práci použila pouze se souhlasem dotyčné osoby. Polostrukturované (s předem připravenými okruhy otázek) byly využívány v pozdější etapě výzkumu, kdy jsem již své téma měla vymezené. Většinou však rozhovory byly v režii respondentů, na začátku jsem jim položila „směřující“ otázku, a pak je nechala mluvit, o čem sami chtěli. Během rozhovoru jsem pokládala doplňující otázky, ke kterým se ještě sami nestačili propracovat, anebo pokud se sami rozvyprávěli o nějakých problémech, co je tíží, tak jsem pouze poslouchala a snažila se jejich stavu porozumět. Rozhovory trvaly od několika desítek minut až po několik hodin. Záleželo na chuti vypravěče a samozřejmě i na čase.

Mnoho informátorů z mé zkušenosti odradila, a poněkud znervózněla otázka, zdali jim nebude vadit, když bude náš rozhovor nahráván na diktafon. Samozřejmě jim bylo i podáno vysvětlení, proč je pro mě lepší, když budu podstatné informace mít zaznamenané, ale většinou nesouhlasili, nebo nechtěli jmenovat konkrétní osoby, kterých se dané téma dotýkalo. Proto mám mnoho poznámek ve svém výzkumném deníku, který slouží jako hlavní podklad pro zpracování výzkumu.

5.3.3 Průběh rozhovorů

Základní metodou, kterou jsem využívala při získávání informací, byly již zmiňované rozhovory. Jejich průběh byl ovlivňován několika faktory. Důležité bylo místo, kde měl rozhovor probíhat. Většinou si ho respondent vybíral sám a převážně se jednalo o místa poblíž domova samotných informátorů (zahrady, ulice) nebo přímo v něm. Také často jsme se střetávali na neutrálních místech, jako jsou hospody či restaurace, nebo jiná veřejná místa (parky, náměstí). Často jsem se účastnila letních festivalů a podobných akcí (techno-party, klubové akce), kde je účast lidí, kteří mají něco s drogami společného, předpokládána.

Také ne úplně obvyklým místem pro rozhovory a vzájemné střetávání byly automobily. Buď můj, když nějaký respondent potřeboval někam odvést, nebo když se naopak někdo zastavil za mnou tzv. „na cigáro“, tak se rozhovor odehrával v jeho autě.

Prostě nejlepším prostředím pro rozhovor je to, ve kterém se respondent cítí jistě a je co nejméně nervózní. A to se u jednotlivých osob lišilo, tak jsem se musela přizpůsobit. Rozhovory s respondenty probíhaly většinou v odpoledních a večerních hodinách, ale vždy jsem se snažila jim, jejich zaměstnání a času vycházet vstříc. Častokrát také vyšli vstříc naopak mně, ale vždy to bylo o vzájemné dohodě.

5.3.4 Vztahy s respondenty

Pro mě nebylo těžké získat si u respondentů důvěru, jelikož to jsou mí známí, kteří ke mně již dávno důvěru mají a naopak často se mi se svými problémy spojenými s užíváním drog svěřují a žádají mě o rady. Výhodou pro mě bylo, že většina jejich kamarádů, kteří neměli s drogami nic společného, je opustili, s rodinou také nemají moc vřelé vztahy, aby se jim se svými novými problémy mohli svěřovat a ta by ve většině případů ani pro ně neměla pochopení. Nově navázané sociální vazby v prostředí s výskytem drog, těch se většinou vzniklé problémy týkaly, takže já jsem se ukázala jako ideální posluchač, který jeví zájem o problémy respondentů. Navíc mnoho respondentů mi dluží nějaké finanční obnosy, které jsem jim v minulosti zapůjčila. Nechci přemýšlet, k čemu zapůjčené peníze použili, protože jinak ve mně vyvstává etické dilema: „Půjčit peníze svým přátelům, když jsou v nouzi, nebo nepodporovat jejich užívání pervitinu?“. Odpověď na tuto otázku není jednoduchá a zatím jsem nenalezla jednoznačné řešení. Jelikož mnou zapůjčené peníze mi nebyly navráceny, respondenti měli pocit, že touto „službou“ mi to mohou splatit, a tak se mi svojí spoluprací snažili vycházet vstříc a komunikace s nimi byla celkem bezproblémová.

Proto jsem průniku do prostředí uživatelů pervitinu využila a rozhodla se tento námět zpracovat do diplomové práce. Před třemi lety jsem byla rozhodnutá napsat na toto téma bakalářskou práci, avšak jsem si nebyla vůbec jistá, jak zvolené téma uchopit, abych nikomu neublížila, anebo nepřidělala nějaké problémy. Bylo to pro mne z etického hlediska velmi těžké, a tak jsem si raději pro svou první větší práci s terénním výzkumem vybrala jiné téma, které bylo pro mě snazší ke zpracování. Aby nenastaly u mě vnitřní rozpory s morálkou, všechny respondenty jsem upozornila, že některé z poskytnutých informací během našich rozhovorů využiji ve své diplomové práci a všichni souhlasili.

5.4 Respondenti

5.4.1 Pojmenování respondentů

V této práci jsem se rozhodla mé objekty zkoumání nazývat „drogovými uživateli“. Protože například pojmenování „narkoman“ mi připadá nevhodné již z několika důvodů. Toto pojmenování na mě působí tak nějak definitivně a představím si pod tím člověka, který již bez své dávky nevydrží ani jeden den. Také se mi to spojuje především s užíváním heroinu, který je tzv. konečnou mezi drogami. Ani jeden z mých respondentů vlastní zkušenost s heroinem neměl, proto mi tento termín připadá nevhodným pojmenováním. Slovní spojení „drogově závislí“ by u mnoho mých respondentů vystihovalo jejich situaci, ale nechci nikoho odsuzovat ke stavu, o němž není sám přesvědčen a sám sebe nepovažuje za závislého. Proto ve své práci toto pojmenování nepoužívám, jelikož nechci nikoho urazit a přerhat tak své vztahy i kontakty, protože výzkum probíhá nadále. Mnozí z respondentů jsou i moji přátelé a důvěřují mi.

5.4.2 Celkový popis informátorů

Lidé, kteří se dostanou do kontaktu s drogami a posléze uvíznou ve větší či menší míře závislosti, tak brzy se začne měnit i jejich sociální okolí. Vždy tam musí nastat nová vazba mezi uživatelem a zprostředkovatelem neboli distributorem. Zpočátku je to vztah čistě obchodní bez nějakých citových vazeb. O distributorech nechci zmiňovat mnoho informací, abych se nedostala do rozporu se zákonem. Zařadím je pouze do hierarchie skupiny a mezi uživatele, kteří jsou výjimeční tím, že ve většině případů mají dost financí narozdíl od jiných, kteří naopak ztrácí své zaměstnání, a tak i hlavní ze svých příjmů. Takoví lidé se pak uchylují k zoufalým činům. Riskují to, že svým jednáním porušují zákon a že i oni mohou být policií dostiženi. Pokud mají dostatečné množství peněz, nakupují od distributora větší množství drog, ze kterého nějaké využijí pro svoji spotřebu a zbylou část se ziskem rozprodají mezi jiné uživatele. Tím se začíná tvořit nová síť vztahů, které nejsou vždy jen na čistě obchodní bázi ani nijak jednoduché a mohou i přerůst v rovinu přátelství či jiných vzájemných sympatií. Tuto sociální síť vztahů jsem se svým výzkumem pokusila objasnit a konkrétně ji definovat. To znamená vymezit, zdali se jedná spíše o komunitu, nebo jestli můžeme mluvit i o nějaké subkultuře této skupiny. Podstatou mého zjišťování bylo, proč právě tito lidé (moji respondenti) užívají drogy. Společně s bibliografickou metodou zkoumání pramenů se pokusím nalézt uspokojivé odpovědi shodující se s názory respondentů.

Celkový počet informátorů, s kterými jsem nejvíce a dopodrobna spolupracovala, činí dvanáct. Poměr mužů a žen není vyrovnaný, muži převažovali (7:5). Zato však ženy zastávají důležitější role týkající se postavení v této sociální síti⁶². Věk se pohyboval od 20 do 30 let, takže se jednalo jen o mladé lidi. Téměř

---

⁶² Viz. kapitola Výskyt hierarchie v komunitě uživatelů pervitinu na Jičínsku 6.5.2.

většina měla již po studiu, ať již své vzdělání ukončila či nikoliv. Bilance zaměstnanosti je taková, že převážně nějaké zaměstnání každý z dotazovaných má, ale většinou je často obměňují a v žádném dlouho nevydrží. Buď sami odejdou, nebo častěji jejich nezodpovědné jednání vede k obdržení výpovědi.

Podmínkou, aby se dotazovaný mohl stát mým respondentem zařazeným do zpracování k diplomové práci, je užívání pervitinu. Neovlivňovalo to, po jak dlouhou dobu dotyčný tuto drogu užívá, avšak zdali s ní má vůbec zkušenost. Je zajímavý i vztah těchto uživatelů pervitinu k jiným drogám, který můžu hodnotit jako kladný. Nejčastěji se objevuje v kombinacích s tabákem, alkoholem, marihuanou, hašišem, méně často s tlumícími léky a extází.

Pokud na mé respondenty použiji jako dělicí hledisko gender, je patrné, že dívky mají vyšší vzdělání (a to od středoškolského s maturitou po vysokoškolské) než muži. Také jsou podstatně mladší a začínají s užíváním pervitinu v mladém věku. Většinou pod vlivem staršího muže, který buď již je anebo se teprve stane jejich partnerem. Dívky také většinou začínají přímo s pervitinem.

Na rozdíl od dívek polovina mužů respondentů má první zkušenosti s marihuanou, a pak teprve se setkávají s pervitinem. Často nemají dokončená vzdělání, která jsou toho nejnižšího rázu (učňovské obory), a pokud je úspěšně absolvovali, tak ne s příliš dobrými výsledky a jednalo se opět pouze o obory na odborných učilištích. Konec konzumace pervitinu je více zřejmý u dívek, ale vyskytuje se i u několika mužů, přesto není příliš početně zastoupen.

5.4.3 Jednotlivé charakteristiky respondentů

R1: Dívka, 25 let. Tato respondentka vystudovala bakalářské studium na vysoké škole. Ke konci svého studia získala zkušenost s pervitinem. Příčinou toho byl její přítel, s kterým se často hádala, a jejich spory byly téměř na denním pořádku. Bydlí spolu v malém

bytě. Později ho začala podezřívat z toho, že bere nějaké drogy, a tak již jednou v zoufalství mu oznámila, ať jí dá také tu „jeho skvělou“ drogu ochutnat. On nasypal malé množství pervitinu na stůl a řekl: „Tak prosím, dej si, ale dobře si to rozmysli.“ Ona tak trochu „z hecu“, jak sama tvrdí, ochutnala. Začala pervitin se svým přítelem užívat pravidelně. Následně se vztah mezi nimi zlepšil. Objevili jedinou společnou zálibu. Zároveň jejich situace se stala bezvýhodnou. Vztah nelze budovat na základech, v nichž figuruje pervitin jako pojící element. Navíc její přítel byl bez zaměstnání, takže jejich příjem závisel pouze na ní.

Po roce opět nastalo období hádek a konfliktů, kdy nakonec respondentka pervitin přestala užívat, alespoň mi to tvrdila. Otázkou zůstává, jestli to dokázala definitivně. Vztah se stále pokouší různými způsoby zachraňovat. Každopádně jim začali docházet finance, takže podle jejího názoru se to muselo nějakým způsobem začít řešit. Nyní mají nakonec zaměstnání oba. Avšak její přítel téměř v žádném nevydrží déle nežli po dobu zkušební doby. Respondentka je zaměstnána již dva roky jako státní zaměstnanec. Pochází z malé vesnice. Její rodiče jsou od jejích dvanácti let rozvedení. Nyní se přestěhovala do Jičína, kvůli lepší dostupnosti do zaměstnání.

R2: Této respondentce je 21 let. Má středoškolské vzdělání v oboru hotelnictví. Bydlí v malé vesnici na Jičínsku u rodičů se svým dvouletým synem. Její přítel ji opustil kvůli problémům s drogami, které měli oba. On však nebyl odsud, ale z menšího města ze severních Čech, kam se po jejich rozchodu vrátil a ona už o něm neslyšela žádné zprávy. Nyní se ho pokouší soudně vypátrat, protože ji neplatí výživné.

Její finanční situace je špatná, proto jí alespoň matka (rodiče jsou rozvedení) vypomohla s bydlením. Nyní je na rodičovské dovolené. Pervitin užívá téměř každý týden někdy i několikrát. Její

první zkušenost s touto drogou byla v jejích 17 letech, kdy často navštěvovala taneční akce (diskotéky) a zde se poprvé s touto drogou setkala. Před tím jen pouze občas kouřila marihuanu, pak začala experimentovat s extází a pervitinem, což se jí osvědčilo jako vhodnější drogy na taneční akce. Nakonec u ní zvítězil pervitin, protože ten jí připadá „praktičtější“ pro život i ve všední dny. Jelikož momentálně nepracuje, má mnoho volného času na svého syna a na užívání pervitinu. Ten konzumuje jak ve všední dny, tak téměř vždy o víkendu. Ráda chodí na konci týdne do společnosti, což znamená do hospody, na diskotéku, nebo jinou taneční akci. Vždy „si dodává odvahy“, jak sama říká pomocí pervitinu, protože se v poslední době snaží nalézt nového partnera, je často nucena seznamovat se s neznámými muži. To není pro ni jednoduché, zvláště jak tvrdí, když oni zjistí, že má doma dítě. Proto se tím hned nechlubí.

Se svým bývalým partnerem se seznámila na jedné diskotéce, když už užívala pervitin a měla těsně před maturitou. Jejich vztah byl založen především na fyzické přitažlivosti a společném zájmu, což byl právě pervitin. Rozešli se krátce po narození syna. Jejich rodičovství bylo neplánované. Pokud se vrátím k jejímu studiu na střední škole, tak pervitin nikdy nepoužívala k zefektivnění studijních metod.

R3: Tento respondent bydlí v městečku, které má okolo 800 obyvatel a je mu 27 let. Za sebou má odborné učiliště a ve své nynější profesi je již více jak dva roky. První setkání s pervitinem zařadil do svých 18 let, kdy měl tzv. období experimentování. O pervitinu nejprve zaslechl a řekl si, že by to mohl zkusit, a tak jednou přinesl mezi své kamarády (většinou vrstevníky) jeden gram pervitinu. Pamatuje si, jak se všichni snažili působit suverénně, když měl každý před sebou svoji dávku, ale jinak byla patrná nejistota možná i nervozita. Asi po roce si tento dotyčný informátor již pervitin aplikoval injekčně, tvrdí, že z tohoto způsobu podání měl

intenzivnější prožitky: rychlejší nástup euforie a obrovský přival energie. V tomto období respondent často střídal zaměstnání. V některých dal sám výpověď a v jiných ji obdržel. Ovšem nikdy obdrženou výpověď nepřiřítal své drogové konzumaci. Vždy zatím viděl firemní snižování stavů nebo něco podobného.

Dlouhou dobu byl v evidenci pracovního úřadu a v tomto období se pokoušel nějak přežít pracovní týden většinou sledováním filmů na internetu. Bydlel ještě u rodičů, proto se nemusel starat o finance, které by zajišťovaly chod domácnosti. Na víkend dostal kapesné od své matky a vyrazil na „párty“. Zvláštní je, že jezdil sám. Zejména autostopem a vlakem. Vlakem hlavně zpátky z „akcí“, protože nevypadal tak, že by mu nějaké auto chtělo zastavit, i když výjimky se také udály. Jeho vzhled nepůsobil příliš vábně hned z několika důvodů, patrná byla jeho únava v obličeji (kruhy pod očima, unavená pleť), celková tělesná vyčerpanost a mnohdy i špinavé oblečení (nohavice). A na těchto tanečních akcích se seznamoval s novými lidmi, které pak zase na jiných potkával, a tak rozšiřoval svou sociální síť o známé z „techno – subkultury“.

Nyní pracuje ve své „vysněné“ profesi, má novou přítelkyni a k pervitinu se vrací jen příležitostně (třikrát za rok). Sám se o pervitinu vyjadřuje rozporuplně: R3: „Perník mi nikdy nic nedával. Dobrá zkušenost to ale byla a užil sem si to. Asi to k mládí patří. Každý máme něco.“ Při jiném rozhovoru, když jsem se z něj pokoušela dostat důvod, proč vlastně u něj dodnes zůstává, i když minimálně, přitom mu tato droga nic nedává, odpověděl: R3: „Tak jako člověk na tom nezažívá žádný super stavy jako třeba na tripu nebo tak, ale mám to tak nějak rád ten příjemnej pocit. Ale sem si jistej, že sem na tom nikdy nebyl závislej, ať si každěj tvrdí, co chce, tak mi to nepříde jako nějaká šíleně tvrdá a návyková droga, naopak sem zastánce toho, že když se to bere rozumně, tak to může dobře fungovat a bejt užitečný. Prostě se už necejtím jako nejmladší a dopřát si aspoň párkrát do roka trochu akční víkend mi přijde fajn.“

Je jich tak po skromnu, že moje holčina tomu zrovna nefandí, tak se to snažim omezovat.“ Ze zmínky o „tripu“ (LSD) je jasné, že zkušenosti s drogami budou ze strany tohoto respondenta poměrně bohaté, ale opravdu to začalo pervitinem, následovala extáze a marihuana, poté přišli na řadu halucinogeny. Většina u něj zůstala oblíbená dodnes kromě marihuany. Po té prý nemá příjemné stavy (deprese a stihomam).

Také musím poznamenat, že se „osudovým“ pro několik mladých lidí stal den, kdy poprvé respondent přinesl pervitin do tohoto kolektivu. Následně se užívání této drogy rozšířilo po městečku a v sociálních sítích nových konzumentů. Někteří u toho zůstali dodnes.

R4: „Mladík, 24 let je kamarádem výše popsaného informátora, proto se k pervitinu dostal přes něho. Bydlí ve stejném městečku. Tento mladík má za sebou také učňovský obor. Často obměňuje zaměstnání. Ovšem sám tvrdí, že to není kvůli pervitinu ale proto, že se sám hledá. Také možnost výběru zaměstnání na Jičínsku není příliš vysoká. V užívání pervitinu má různé etapy. Jedny z nich jsou v konzumaci intenzivnější, jiné naopak. Záleží také na tom, s jakou přítelkyní se zrovna stýká. Pokud je to z tohoto hlediska abstinentka, on nemá problémy také s částečnou abstinencí. Ale pokud zrovna žádnou přítelkyni nemá, tvrdí, že se na této „malé vesnici“ (jak jejich městečko sám nazývá) může unudit a pervitin mu nabízí pro něho jediné možné východisko.

R5: „Slečna, 24 let. V loňském roce dostudovala bakalářské studium. Na začátku svého studia se setkala s pervitinem. Ne však ve velkém krajském městě, ve které studovala, avšak ve vesnici s 500 obyvateli, ve které dodnes bydlí. Její bakalářský studijní obor nebyl příliš náročný. Proto mnoho času trávila doma, jelikož na univerzitu dojížděla. Začala se stýkat s vrstevníky, kteří byli

nezaměstnaní a měli také mnoho volného času. Ti jí nabídli pervitin a ona to zkusila. Poměrně se jí to zalíbilo. Pak se začala účastnit tanečních akcí různého druhu. To vše přišlo, až po prvních zkušenostech s pervitinem.

Tuto drogu také začala využívat, pokud se potřebovala do školy naučit na nějakou zkoušku. R5: „Jo, tak na tohle to byla bomba. Fakt, že jo. Protože sem toho za jednu jedinou noc stihla nabiflovat opravdu hodně. Třeba 60 stránek jako nic a ráno sem vůbec nebyla unavená. Zakouřím si trošku peří ráno a můžu vyrazit na zkoušku a nikdo na mě nic nepozná. Já bych bez toho snad ani nedostudovala. [smích] No a jak se na tom báječně psala bakule. Teda těžký dycky bylo donutit se k tomu si sednout, protože sem měla lepší věci na práci. Ale pak to šlo úplně samo. Prostě peří mi přijde užitečný ve všech směrech. Škoda, že je tak drahý.“

Každopádně, respondentka se tváří jako, že svoje užívání pervitinu má pod kontrolou. Po studiu si našla zaměstnání, ve kterém zatím zůstává. Momentálně se její užívání omezuje jen na víkendy a to ne úplně každý. Pochází z neúplné rodiny, kdy její otec zemřel, ještě když byla malé dítě. Nyní bydlí se svým přítelem, který ovšem o její konzumaci pervitinu vůbec neví. Takže ona vše provádí zatím tajně.

R6: Muž, 26 let. Identifikuje se k romské národnosti. Ve svých osmnácti letech měl první zkušenost s pervitinem. Před tím pouze občas obchodoval s marihuanou a někdy si ji i zakouřil. Ovšem kouření a prodej marihuany, jak tvrdí nejde příliš dohromady. Proto toho také po čase nechal, jelikož se jeho spotřeba zvýšila a na prodej už mu zbývalo minimální množství.

K pervitinu se dostal přes kamaráda, který přivezl určité množství z Prahy do vesnice, kde měl chalupu a s tímto mladíkem se přátelil. Bydlel ve vedlejší vesnici. Přes tohoto přítele drogu okusil, následně si sehnal vlastního dodavatele v místě poblíž bydliště.

Důvodů, proč sáhnul po pervitinu, bylo několik. V té době odešel z učiliště, kde nedodělal svůj obor. To byl nejspíše následek jeho počátků užívání. Začal se více stýkat se svými přáteli, kteří také opustili svá studia, nebo byli o rok starší a měli je již ukončená. Také se mnohdy cítil pod tlakem společnosti. Popisujete jako, že se cítil méněcenný oproti většinové „bílé“ majoritě. Neuměl se s tím sám vyrovnat. Často pociťoval nudu a pocit prázdna. Cítil absolutní životní nenaplnění, nevěděl, kam má směřovat. Jeho učňovský obor ho vůbec nebavil. A tak se mu pervitin nabídl jako východisko. On ho zpočátku považoval za dočasné řešení, i když si za krátkou dobu bez něho život neuměl ani představit. Ne, že by mu poskytl nějaké životní směřování, ale nabídl mu tolik energie, že díky ní prostě musel začít hledat nějakou činnost.

Většinou svou energii směřoval do tanečních zábav o víkendech, na nichž si našel mnoho nových „přátel“, kteří ho tak akorát využívali k tomu, aby jim sháněl nějaké „zboží“. To mu nijak nevadilo, pro něho bylo důležité, že byl oblíbený a že ho každý znal. Ve shánění drog byl obětavý. Konfliktů se zákonem se nikdy nebál. Což se mu nakonec nevyplatilo. Byl mu vyměřený podmíněný trest za distribuci drog. Ten ho nakonec od „dealování“ drog odradil. Na toto počáteční období vzpomíná jako na nejdivočejší. Pak již to bylo pouze takové udržování „zajetému stereotypu“.

Časem byl rodinou dohnán k tomu, aby si našel nějaké zaměstnání. Bydlel se svými rodiči a dvěma bratry. Poté si našel přítelkyni, která ovšem o jeho slabosti pro pervitin netušila. Proto se on sám musel začít ovládat, aby ona na nic nepřišla. On ji popisuje jako „osudovou ženu“ svého života, tudíž mu na ní tak záleželo. Po roce jejich známosti přišel na svět jejich první potomek. Lákadlo – pervitin pro něj ovšem bylo příliš veliké, a tak se rozhodl k razantnímu řešení a to odstěhovat se odsud. Od svých do té doby kamarádů, kteří ho možná nechtěně sváděli na scestí. A tak se do dnešní doby, což už budou čtyři roky, s nikým z nich nevidá a vede,

jak sám o sobě hrdě prohlašuje, spořádaný rodinný život. S pervitinem prý nadobro skončil, i když kolikrát ho napadne, jaké by to asi bylo zase si dát.

R7: Tomuto mladému muži je 25 let. Bydlel na vesnici u rodičů a s pervitinem se setkal přes stejnou osobu jako informátor R6. Poprvé asi v sedmnácti letech. Předtím asi od svých patnácti let občas kouřil marihuanu. Obor na učilišti nedostudoval. Začalo to problémy s pervitinem. Poté si ani dlouho nemohl, nebo spíše ani sám nechtěl najít nějaké zaměstnání. Rodiče mu zařídili pracovní pozici ve firmě, kde sami pracovali. V novém zaměstnání měl pouze samé problémy. Docházel tam dle potřeby. Dost často si vybíral neplánovaná volna, aby mohl konzumovat pervitin s kamarády, kteří nebyli zaměstnaní, a tak měli mnoho volného času. Zaměstnavatel s ním měl poměrně velkou trpělivost, vydržel tam pracovat více jak jeden rok.

Tento informátor má dle svých slov „slabost pro opačné pohlaví“. Dívky po krátké době často střídal. Jednoho dne narazil na mladou slečnu, která z vyprávění toužila již dlouho po dítěti, avšak nemohla narazit na partnera, který by její tužby sdílel spolu s ní, a tak se rozhodla pro strategii nechráněného pohlavního styku a o této skutečnosti neinformovat svého partnera, s kterým se znala jen několik hodin. Tak se přihodila situace, kdy se tento respondent měl stát otcem. Zprvu to byla šťastná zpráva a i po narození syna jejich vztah stále fungoval. Avšak nemělo to dlouhého trvání. Spolu se svou rodinou se odstěhovali do 30 kilometrů vzdáleného městečka.

Vše se začalo kazit náhlými úprky respondenta. Jeho partnerka nikdy nevěděla, kam odešel a kdy se vrátí. Ano, jednalo se o jeho „pervitinové výlety“. Ty se pořádaly většinou s respondentem R10. Když neměl čas on, našel se někdo jiný. Někdy se konaly přes víkend, jindy i ve všední dny, kdy měl být v zaměstnání. Na tyto absence si zařídil potvrzení od lékaře na nějakou nemoc. Po několika

dnech své nezvěstnosti se vrátil domů k partnerce a sliboval, že již se to nikdy nestane a následovalo mnoho výmluv, kde opravdu byl a co tam dělal. Mně tvrdil, že jezdili od jednoho „kamaráda“ k druhému, sháněli peníze, pervitin, nebo jen potřebovali sehnat „dobrou“ počítačovou hru apod.

Jeho vztah s partnerkou asi po roce a půl skončil. On se vrátil k rodičům a chvíli u nich pobýval. Ti se ho snažili napravit, protože jim už bylo jasné, o co se v jeho situaci jedná. Za čas se v jejich domácnosti začaly ztrácet předměty nízké pak i vyšší hodnoty. Vše vyvrcholilo zmizením obnosu peněz z bankovního účtu jednoho z rodičů. Důsledek toho bylo vystěhování jejich syna na ulici, přepsání jeho trvalého bydliště na místní obecní úřad (dozvěděli se, že si vzal několik půjček od nebankovních společností, které po delší dobu nesplácel, dlužil partnerce na výživném na jejich syna).

Výsledkem toho byl absolutní nezájem ze strany rodičů. Následovalo z jeho vlastní iniciativy rozhodnutí nastoupit do léčebny. Tam vydržel měsíc. Nakonec byl vyloučen za porušení pravidel. Navázal intimní vztah s jednou z pacientek, což je v terapeutické komunitě zakázáno. Jeden z nich musel léčebnu opustit. Jí zbýval týden, aby obdržela potvrzení o dokončení léčby. Pro ni bylo důležité. Potřebovala ho získat, aby mohla opět začít navštěvovat svoje děti, které jí byly odebrány. Proto se on pro ni doslova „obětoval“. Nějaký čas vydržel žít bez pervitinu. Po čase se rodiče slitovali a vzali ho zpátky domů. Ovšem pod podmínkou, že projeví nějakou snahu. Musel si najít zaměstnání. Nedařilo se mu. Naskytlo se jiné řešení.

Jednoho večera na diskotéce potkal bývalou přítelkyni z dávné minulosti. Ta mu nabídla bydlení ve svém bytě v krajském městě. On to přijal. Ona pervitin neužívá, jak dotyčný respondent tvrdí. On už prý také ne. Žijí spolu již dva roky. Respondent dokonce občas nastoupí do nějakého zaměstnání, kde většinou déle jak tři měsíce

nezůstane (obdrží výpověď). Ale brzy nalezne něco jiného, a tak to neustále střídá.

R8: Tomuto informátorovi je nyní 23 let. Od konce základní školy si občas zakouřil marihuanu. S pervitinem se potýkal od svých 17 let. Sám si jednoho dne, kdy se cítil úplně na dně, vyhledal prodejce a zakoupil si od něho malé množství. Na tuto svou životní etapu nerad vzpomíná a mnoho událostí z této doby vytěsnil ze své mysli natolik, že už si je nedokáže vybavit. R8: „Perník to může být nepředstavitelný peklo. Já si jenom díky němu šáhnul až na samotný dno. Dva roky sem pobejval na ulici. Vykašlal sem se na učňák. Byl to už můj třetí obor a nikdy sem žádnéj nedokončil. Naši mě vyhodili z baráku. Já se ani nedivím. Já jim tam krad, co se dalo. Takovou dobu mi to trpěli, dokud sem nesáhl na zlatý šperky po prababičce. To byla pro tátu poslední kapka, než pohár trpělivosti přetek. Byl sem na ně hrozně zlej. Tak agresivní na mámu, já se dodneška před ní za to stydim. Ale ruku sem snad na ni nikdy nevztáh. Ta naopak se na mě za to všechno nikdy nezlobila. Občas sem se vkrad domů, když sem věděl, že naši nejsou doma a vždycky sem tam měl od mámy připravený nějaký jídlo. To byla etapa s moji rodinou.

Na ulici to bylo hrozný. Já ti to ani všechno říkat nebudu, co sem všechno dál za hnusný věci pro trochu peněz. Spoustu lidí sem zmlátil a vokrads. Dost sem i žebral. Prostě sem se snažil přežít, ale bez peří to nešlo. Jo, jasně, hlavně sem si ho píchal, protože to bylo intenzivnější a lepší. Ani nevím, proč sem začal. Nevěděl sem asi co jako se životem a potom perníku sem byl šťastnější, tak proč se toho pocitu někdy vzdávat. Jo, došlo i na to. Pomohly mi moje svatý holky, který sem potkal, když už mi bylo nejhůř a přemejšlel sem nad tím, jak svůj život ukončím. Věřím, že mi je poslal Bůh jako záchranu. Nevím, proč se rozhod pomoci zrovna mě, ale zato mu budu do smrti vděčnej.“ Tento respondent nyní svou duši obrací k Bohu. Přidal se k jedné početně obsáhlé církvi. Přestal se všemi

svými závislostmi, jak to sám nazývá, což znamená s alkoholem, pervitinem, kouřením tabáku i marihuany a žije v celibátu. Často polemizuje nad tím, co pro něj bylo nejtěžší oželeť. Ke své rodině se zatím bydlet nevrátil. Pomalu s nimi začíná budovat nový vztah, což probíhá formou návštěv. Má stále zaměstnání a spořádaným způsobem života s absolutní abstinencí žije tři čtvrtě roku. Jeho změna způsobu života byla pro jeho okolí natolik šokující, že doteď málokdo věří v to, že zůstane definitivní.

R9: Je respondent, kterému by dnes bylo 25 let. Bohužel během mého probíhajícího výzkumu ho potkala autonehoda, která se mu stala osudným. Jel nad ránem z diskotéky a pod vlivem drog a alkoholu nezvládl řízení na namrzlé vozovce. Jeho vůz skončil v nedalekém stromu. Zemřel ve věku 23 let.

Jeho drogová zkušenost byla krátká, ale velmi intenzivní. Vše vyvolala jedna traumatická událost, kdy v jeho 19 letech zažil dopravní nehodu, při níž jako řidič automobilu zabil dívku jedoucí na kole. Soud rozhodl v jeho prospěch. Dopravní nehodu způsobila dívka jedoucí na kole. Přesto mu byl na dva roky odebrán řidičský průkaz. Toto rozhodnutí soudu a samotné zabití ho natolik poznamenalo, že se uchýlil k drogám. Ty jediné, jak sám často poznamenával, ho udržovaly při životě. Jeho myšlenky na sebevraždu byly časté. Vždy ovšem poznamenával, že k drogám ho donutil doktor (tlumící léky od psychiatra), a tudíž to má lékařsky potvrzené. Nakonec byl dohnán svým špatným psychickým stavem navštěvovat psychiatra. Ten mu začal psát silné léky na nervovou soustavu, deprese a celkové uklidnění. To byl jeho drogový začátek. Po těchto lécích často nebyl schopný vůbec za celý den vstát z postele. Proto byl nucen proti tomuto omámení něco podniknout. Začal svoji nadměrnou únavu po tisících lécích, bez kterých by se podle jeho tvrzení neobešel, kompenzovat užíváním pervitinu. Ten ho dokázal dostatečně nabudit, aby byl schopný docházet do

zaměstnání. Postupem času jeho lékař omezoval dávky tisících léků, až je nakonec vysadil úplně. Odvyknout si pro něho bylo těžké, o to více se soustřeďoval na pervitin a alkohol, což se mu nakonec stalo i osudným.

R10: Tento respondent spadá do sociální sítě respondentů číslo 6 a 7. Nyní mu je 29 let. K pervitinu se dostal stejnou cestou jako výše zmínění respondenti. Jeho důvod byl prostý, obával se toho, aby se nějak společensky „neshodil“ před svými přáteli, kteří se všichni rozhodli dovezený pervitin z Prahy okusit, přestože pociťoval lehké obavy. Do té doby měl jen zkušenosti s marihuanou. Nakonec to nebylo vůbec špatné, a když se přátelé rozhodli znovu požit pervitin, šel do toho opět. Bylo mu jedenadvacet let.

Počáteční období užívání se postupně zintenzivňovalo a pro něho bylo bezstarostné. Dodnes bydlí u rodičů. Ti se o něj vždy starali a poskytovali mu finance, i když přinejmenším tušili, k čemu je potřebuje, přesto si to nechtěli připustit. Vždy měl k dispozici jejich mobil i auto. Mnohdy se stalo, že si auto vypůjčil i na několik dní, přestože věděl, že ho jeho rodiče potřebují k tomu, aby se mohli dopravit do zaměstnání. Jeho vzdělání je nedokončené odborné učiliště. Ovšem s drogami to nemělo nic společného. Pouze ho jeho technický obor nezajímal, a tak po nedocházení do školy byl po čase vyloučen.

Ve svých třidvaceti letech měl již za sebou střet se zákonem za distribuci pervitinu, který skončil podmíněným trestem. V tuto dobu navázal vztah s mladou slečnou (R12), která o jeho užívání pervitinu nevěděla. V očích jejích rodičů to byl pouze mladý člověk s podmíněným trestem za distribuci drog, který se jim jevil jako potenciálně nebezpečný pro jejich dceru. V té době jí bylo sedmnáct let. A tak její rodiče vztah zakázali. Ovšem nebylo to ničemu platné. Respondent si chtěl trochu pozvednout reputaci, tak

si alespoň našel práci a začal hrát pravidelně fotbal za místní sportovní klub. Jejich vztah po dvou letech skončil.

Poté měl ještě dvě vážné známosti, z nichž jedna trvá dodnes. Stejně tak i jeho pervitinová konzumace. Jednou jeho snaha přestat s pervitinem dospěla tak daleko, že nastoupil do léčebny. Po týdnu jeho terapie skončila. Svůj pobyt tam hodnotil jako velmi traumatizující zážitek. R10: „Já, když sem tam viděl ty trosky, ale jako beze srandy trosky, tak sem si říkal, že žádnou pomoc od nějakých odborníků nepotřebuju a že z toho, v čem sem se v pohodě dostanu sám. To naprosto. No, nejvíc mě tam dostávaly takový jejich psychologický žvásty. To byly jako různé cvičení. Furt se tam opakovala otázka, proč vlastně berem a co nám to jako dává. A na tohle téma sem měl napsat slohovku. Prostě šílený. A ty vymaštěný lidi mě tam dostávali úplně nejvíc. No, do toho mám prostě ještě dost dost daleko.“ Takto respondent vzpomíná na svůj týdenní pobyt v léčebně, kam odešel na popud rodičů.

Jeho současné přítelkyni je osmnáct let. O jeho vztahu k pervitinu nemá tušení, a tak to praktikuje tajně. Avšak ona podle jeho názoru nepozná rozdíl. Proto si může dovolit se s ní běžně stýkat pod vlivem pervitinu. Své zaměstnání ztratil před půl rokem, kdy ve firmě docházelo ke snižování stavů a od té doby je nezaměstnaný a závislý opět na příjmech od rodičů.

R11: Tato respondentka je jednou z distributerek a výrobců pervitinu. Je jí momentálně 28 let a má čtyřletou dceru. Poměrně často se stěhuje z důvodů obav před dostihnutím její nezákonné výroby policií. Na Jičínsku žije dva roky. Našla si zde mnoho „spolehlivých klientů“.

Pochází z rozvedené rodiny. Vystudovala střední chemickou průmyslovou školu a po dlouhou nemohla najít ve svém oboru uplatnění. Potkala mladého muže, který jí poprvé nabídl pervitin, ona to zkusila. Poté si ho začali sami vyrábět a díky jeho prodeji

nepotřebovali jiné zaměstnání. Dospělo to do té fáze, že si nyní oba vpravují pervitin nitrožilně a hrozí jim odebrání jejich dcery sociální kurátorkou. Věnují jí minimální péči a je podezření na domácí násilí vůči této respondentce od jejího přítele. Ona tvrdí, že až intenzivní užívání pervitinu ho dovedlo k takové agresivitě. V době, kdy se seznámili, takový vůbec nebyl. Přiznala, že si poprvé vzala pervitin jen kvůli němu. Velmi se jí líbil a chtěla ho nějak zaujmout a ono to opravdu zabralo. Nyní ovšem lituje toho, do jaké fáze to vše dospělo. Nazývá svoji situaci nevratnou a bezvýchodnou.

R12: Této informátorce je nyní 24 let. Za sebou má magisterské vysokoškolské studium. S pervitinem se poprvé setkala přes respondenta číslo 10, s kterým navázala bližší vztah ve svých 17 letech. V tu dobu začala s užíváním pervitinu, avšak nedobrovolně a nevědomky, když její partner jí to přimíchal do pití. Nejdříve jí to nebylo vůbec podezřelé, pak začala mít lehké tušení, a tak s tím vším vyrukovala na svého přítele. Ten se jí přiznal a začal se omlouvat. R12: „No, dopadlo to tak, že sem byla mladá a blbá. On byl starší, tak sem si říkala, že mu můžu věřit a že to se mnou myslí určitě dobře, proto místo toho, abych mu udělala obrovskou scénu, jak si to mohl dovolit, sem si s ním dala lajnu dobrovolně a tím to všechno začalo. Ale nechtěla sem o něj přijít. V té době sem ho považovala za to nejdůležitější v mém životě a to samé sem si myslela, že i cítí on ke mě. Proto se se mnou podělil o to své velké tajemství. Byla to otázka důvěry. To sem si aspoň myslela. Spíš si mě tím chtěl připoutat, abych ho nemohla opustit. Chudák jeden.

Málem sem nedodála střední školu, jak sem pořád chtěla bejt s ním, tak sem tam téměř nechodila. Pak sem musela o letních prázdninách dělat komisionálky, aby mě vůbec mohli ze dvou předmětů klasifikovat. Alespoň v tom mi byl perník užitečnej, i když

mi to všechno způsobil. Za jednu noc sem se naučila celou látku za pololetí ze zemáku, což sem se až sama divila, jak to šlo hladce.

Pak sem si uvědomila, naštěstí včas, jak to jde všechno do háje a viděla sem to hlavně na mým mladým, tohoto dost dostávalo a občas ty svý stavy nezvládal. Často mi dával scény před lidma, který vůbec netušili, v čem lítáme. Ale takový dost brutální, kdy mi nadával sprostě a ve smyslu, že ho podvádím. Naprosto sem nikdy netušila, o čem to mluví. Pořád sem tu jeho hysterii a agresivitu omlouvala tím, že moc smaží a že to z něj mluví drogy. Nakonec, prakticky to bylo ze dne na den, sem si řekla dost, s tebou končím. Ty už mě ke dnu stahovat nebudeš. I když je pravda, že sme se rozcházel asi půl roku. Já ho furt jak blbec přemlouvala, ať toho nechá, pak i vyhrožovala, brečela. Nic nepomohlo. Až se mi to jednou úplně všechno zhnusilo, jak on, tak i ten fet, kterej mi ho vzal a to mu do smrti neodpustim.

Od svých devatenácti sem čistá a nebojim se říct, že tohle už nikdy. Ne, že by to nebyly dobrý stavy, ale prostě perníku neodpustim, že mi vzal moji první velkou lásku, která v tom jede dodnes a není jí pomoci.“ Tato respondentka nyní pracuje a má stálého přítele již dva roky. Jako jediná z informátorek pochází z úplné rodiny. S pervitinem zatím přestala, jsou to již čtyři roky. Sama se o tom vyjadřuje, že již nikdy si znovu nedá.

6. Uživatelé pervitinu na Jičínsku

6.1 Pervitin na Jičínsku – Je to místní droga s tradicí?

Pokud se zaměřím na historii pervitinu pouze v oblasti Jičínska, ukazuje se jako poměrně mladá. Užívání této drogy ve zdejším okrese naznačuje záležitost posledních patnácti let. Z výpovědí respondentů vyplývá, že neznají člověka, který by užíval pervitin a

byl starší 35 let. Opravdu tím nejstarším, se kterým jsem prováděla rozhovor, byl třiceti pětiletý muž. Ten potvrdil mou teorii, co se týká „zakořeněnosti“ konzumace pervitinu na Jičínsku, jelikož byl prvním, kdo z mých respondentů požil pervitin. Do kontaktu s ním se dostal v hlavním městě, kde kolem svých dvaceti let sbíral „životní zkušenosti“, jak sám říká. Vše se odehrálo v roce 1995. Dodnes zůstal pervitinu věrný, což na něm zanechalo patrné stopy, jak na fyzickém vzezření tak především na psychické stránce. Je velmi pohublý, ve špatném stavu je jeho chrup. Celkovou vizáž obličeje lze přirovnat k výrazu nemocného člověka. Psychický stav je možné popsat ukázkou z našeho rozhovoru. Rx: „No, celej můj život je o muzice, hlavně dost teď v poslední době. Živím se jako dj. Soustředil sem se jako hlavně na systémy, víš? Hraju hodně s ilegálama. Mám rád i techno. To byla doba mého mládí, ale zůstal sem mu věrnej. Objíždím mrtě akcí, ale nejrači mám právě illegal sound. Jéé, gde sou ty časy ček-tek. To bylo můj kafe nebo jak se to říká.“ V: „A co se týká tvého života, máš nějakou práci? Illegal sound system tě nemůže přece uživit. Pořádá se to různě a většinou nelegálně, vstupný se nevybírám žádný, takže nechápu, jak tě to živí?“ Rx: „No, jo. Néé úplně finančně, tak jak bych si představoval, ale je to dobrej start. Bydlím teď u mámy, takže se hraní můžu věnovat úplně na max. Za co sem rád. Je to můj život, fakt mě to baví. Ty rytmy sou supr a k tomu patřej i ty drogínky ňáký. Prostě paráda, pohoda.“ V: „Co ta práce? Máš ňákou k tý tvý hudbě?“ Rx: „Ne, jako k čemu.“ V: „Aby sis vydělal nějaký peníze?“ Rx: „Já v jinejch pracech byl dost nešťastnej, víš? Takový ty nesmyslný nároky na lidi, já to nemoh vydržet. Takový ty stereotypy, ráno vstát, bejt tam včas. Nemám rád ranní vstávání, ani přesnost. Nic pro mě. Zato v týhle fajn, supr hudbě sem se našel a sem šťastnej. Třeba to dotáhnu dál, za hranice Jičína. Zato ale přece tady mě zná skoro každej, no. A to je supr. Mě to hrozně moc baví, je to šílená pohodička. Jezděj tam samí mí kamarádi. Já sem z toho úplně unešenej. Rád bych ti někdy

něco zahrál, aby sis udála představu." V: „Já sem tě slyšela v létě pod Zebínem." Rx: „No a dobrý, vid? V: „No, jo." Rx: „To byla fakt povedená akcička. Přijelo tam pár lidiček z Práglu, který sem dost dlouho neviděl. A tak se mi dobře hrálo. Fakt dobře. Bylo to dobrý, ne?" V: „No to víš, že jo. Počasí vyšlo, i když ti přesně neřeknu, jaký sety jsi tam přesně hrál, nebo v kolik si byl na řadě." [lehké zasmání] Rx: „No, to já si to pamatuju a klidně ti to všechno připomenu." Rozhovor pokračoval ještě nejméně dvě hodiny a od tématu hudby jsme se, samozřejmě, nikam jinam nedostali.

Vrátím se opět na začátek. V 25 letech se dotyčný respondent z Prahy vrátil na Jičínsko. S sebou si přinesl i zkušenost s pervitinem, která v té době byla poměrně široká. Zde se začal přátelit s lidmi, kteří byli věkově mladší nežli on. Jejich věkové rozmezí se pohybovalo od 18 do 25 let. S těmito lidmi se seznámil ve svém novém zaměstnání, kde pracují především mladíci, kteří tam nastoupí hned po dokončení odborného učiliště. Odtud tato mladší věková kategorie. Jejich styky i mimo zaměstnání vedly k tomu, že někteří mladíci okusili pervitin, který se jim patrně zalíbil, tudíž se k jeho konzumaci uchýlovali častěji. Je možné, že zde vznikla jedna ze základních částí sítě uživatelů pervitinu na Jičínsku.

Další skupinka respondentů, jejich věk se nyní pohybuje od 25 – 30 let, narazila na pervitin od jednoho ze svých kamarádů. Samozřejmě, se zná i s lidmi z výše popsané party. Tato rozdělení skupin se odvíjí od místního geografického rozložení. Většinou jsou to lidi, kteří se nejčastěji stýkají, protože od sebe bydlí v okruhu přibližně pěti kilometrů. Tyto skupiny se pak stýkají na místech, kde dochází k socializaci této komunity. Jedná se zejména o větší taneční akce, které se pořádají pravidelně. Takže můžeme mluvit o poměrně „tradičních" setkáních, kde je mnohé chování očekáváno a předvídáno.

Většinou to probíhá stále podle stejného programu. Zprvu je důležité obstarat drogu. Nejlépe z ověřeného zdroje, aby dotyčný

měl jistotu, že bude opravdu „fungovat“. Požit ji bezprostředně před započítím akce. Dále se dopravit na určené místo, kde započne socializace dotyčné komunity. To znamená „poklábosení“ mezi jednotlivými členy. K nejdůležitějším tématům konverzace patří „drby“ o někom jiném a většinou v rámci jeho drogového života, nebo ne tak důležitá témata typu: „Kde nyní bydlíš?“, „Jaký máš teď auto?“ Neptají se na zaměstnání, partnerské či rodinné vztahy apod. Toto platí pro mužskou část. Ženy naopak rády řeší vztahy. Pak následuje tanec, někdy i do úplného vyčerpání. Následuje nějaká „after“. Ať už se jedná o oficiální „after – party“ v rámci dané akce, nebo soukromá u někoho doma, či nějaké posezení na benzínce, projití po obchodním domě apod. Tento sled událostí je typický téměř pro každou taneční akci. Někdy se objeví výjimky jako jednorázový prodej drog na těchto akcích, překombinování více drog najednou, což s sebou nese kolikrát i patřičné důsledky.

Pokud se vrátím na začátek odstavce, kde se věnuji popisu prvnímu kontaktu skupiny s pervitinem, tak zde důležitou roli hraje jedna osoba. Je to muž, který na Jičínsku v jedné vesnici vlastní chalupu, kam občas dojíždí na rekreaci, jinak bydlí v Praze. Jednou přivezl pervitin na zkoušku i pro své kamarády z okolních vesnic. Pervitin se stal u místních mladých lidí poměrně „oblíbený“, a tak se zprvu dovážel přímo z Prahy, proto jeho místní uživatelé byli závislí na jednom dodavateli, který nejezdil pravidelně z Prahy na chalupu každý víkend. Ovšem za čas jeho návštěvy chalupy byly od místních uživatelů žádanější, až to nakonec pro něj samotného nebylo únosné.

Tak místní okruh uživatelů byl nucen začít hledat zdroj jinde. Nejprve to zkoušeli přes lidi, o kterých se to tzv. říkalo. Tito lidé je většinou k novému zdroji opravdu dostali. Důležité také bylo prokázat se dostatečným množstvím peněz, nežli vás nějaký dealer začne považovat za důvěryhodného, poté co začnete pravidelně odebírat dávky. Z počátku se jednalo o distributory, kteří byli

vzdálení i 50 kilometrů od místa jejich bydliště. Teprve postupem času jak dotyčný konzument začal poznávat zdejší komunitu ostatních uživatelů, získával kontakty na místní dealery. Nejprve tzv. přes někoho (jedná se o zprostředkovatele). Později až nabytí u samotného distributora důvěry, mohl začít u něho sám nakupovat. To pro něj znamenalo výhodu, že už nadále nebude okrádán prostředníkem o malou část ze své dávky, což je běžná praxe, o které se všeobecně v komunitě ví.

Vyskytují se zde menší party uživatelů nebo dokonce jedinci, kteří sami začali zdroj pervitinu vyhledávat. Toužili potom zkusit si něco nového, nebo jim to připadalo „cool“. Také někteří v tom viděli skryté řešení svých problémů, ať už se týkaly čehokoliv. Pokud někdo opravdu chtěl, pervitin si sehnal. I to byl případ některých informátorů.

Z výše vyjmenovaných způsobů zavedení konzumace pervitinu v místní oblasti je zřejmé, že pervitin jako droga zde nemá dlouhou minulost. O jeho užívání se nedá mluvit jako o „tradičním“. Patrný je i vliv Prahy jako zdroje a města, které může přinést něco nového a nepoznaného, co nemusí být zas až tak „špatné“. Ovšem vycházím ze svého výzkumu, protože „jen tak“ oficiálně shánět informátory, kteří užívají pervitin a jsou starší třeba 40 let, je téměř nereálné. Bohužel, jsem se o těchto lidech přes komunitu uživatelů pervitinu nedozvěděla. Ta je poměrně jasně vyměřena věkem. A nejčastěji zastoupenou věkovou kategorií je rozsah 20 – 30 letých. Proto nevylučuji možnost, že tací lidé mohou existovat, avšak není o nich široké povědomí, alespoň mezi těmito mladými uživateli. Věkové rozdíly jsou patrné i uvnitř komunity. Je jasné, že mladší se baví s mladšími a starší zase se svými vrstevníky. Nejstarší zmínky od informátorů s jejich prvními zkušenostmi s pervitinem lze zařadit okolo roku 2000. Tím nechci naznačit, že se jednalo o první výskyt pervitinu v jičínském okrese, pouze zařadit do časové osy jedny

z prvních zkušeností, které se týkají respondentů zúčastněných mého výzkumu.

6.2 Důvody užívání pervitinu

Důvodů užívání pervitinu je mnoho a u každého jedince mohou být jiné. Autor internetového článku: Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy doktor Josef Radimecký tvrdí, že důvodů, proč sáhnout po droze, může být tolik, kolik je samotných uživatelů.⁶³ Avšak odborníci se shodli na několika nejčastějších, které motivují k prvnímu požití drogy. Ve svém příspěvku Úvod do problematiky specifické klientely a „nových závislostí“ do publikace Drogy a drogové závislosti 2 uvádí Magdalena Frouzová jako jeden z důvodů užívání drog problém se socializací či akulturací. Podle jejího názoru existují specifická společenství, ať už se jedná o firmy, školy, určité profese, gheta atd., která dosahují soužití na základě souboru sdílených pravidel a ta vytváří jejich sociální realitu skupiny. Tyto ohraničené skupiny ztěžují jedincovu akulturaci, ten se následně stáhne do jádra své skupiny, avšak ta mu nemusí nabídnout dostatečné zázemí a pokrýt jeho sociální potřebu. Jedinec pak jako možné řešení požije drogu. Drogy se pak mohou stát symbolem určitého životního stylu a pocitu náležitosti k určité komunitě. Dle autorky je v ČR zvýšená konzumace drog například u Romů. Dalšími autorčinými názory, kdy se lidé uchylují k požití drogy, jsou hledání dalších rozměrů lidské existence a psychická struktura jedince, ta poukazuje na určitá období v životě člověka, která mohou být krizová pro požití drogy.⁶⁴

---

⁶³ RADIMECKÝ, Josef. Adiktologie : Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy [online]. 2006 [cit. 2010-12-18]. Drogy - mýty a stereotypy. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/171/Lide-uzivaji-drogy-aby-unikli-nude-nebo-aby-utekli-pred-problemy>>.

⁶⁴ FROUZOVÁ, Magdalena: *Úvod do problematiky specifické klientely a „nových závislostí“*. In KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. s. 229. ISBN 80-86734-05-6.

Myšlenka autora Jeana Bergereta v knize *Toxikomanie a osobnost*, se opírá o tezi, že dnešní mladí lidé žijí v době civilizační krize. Dnešní svět je příliš depresivní a špatně strukturovaný, tvrdí Bergeret. Móda dnešní doby přeje toxikomanskému prostředí, věří, že jednou nastane móda nová, avšak nedoufá, že nabídne lepší řešení.⁶⁵ K tvrzení výše zmiňovaného autora Bergereta se připojuje i autorka Vlasta Rettová, která opravdu spojuje užívání drog s pocity existencionálního napětí v dnešní společnosti. Důležitým faktorem, který nás do této bezradné situace může dostat, je strach. Strach je velmi silnou motivací. Tento strach a to především ze samoty, nejistot, budoucnosti může pomoci překonat droga. Ta nám umožní cítit se svobodně a bezstarostně. Autorka ve své knize uvádí mnoho konkrétních příběhů jednotlivých uživatelů, ve kterých popisují i své jednotlivé motivy, proč právě oni začali drogy brát.⁶⁶

Napříč těmito uvedenými důvody chybí ještě jeden, který je opravdu často uváděn odbornou veřejností. A to chuť experimentovat, zkusit něco nového. To bývá často podtrženo tlakem ze strany vrstevníků či jiné nás obklopující komunity, ke které se chceme identifikovat v podstatě skrze drogu. Argument ohledně touhy experimentovat prosazuje jako nejzákladnější ve svém příspěvku do sborníku *Mládež – drogy – společnost* Milada Votavová. Problém závislosti vidí již jako symbolický, co se týká naší civilizace. Její až krajní názor zní, že experimentování s drogami u určité části mladých lidí je pro ně v podstatě normativním chováním. Souvisí to s liberálnějším postojem vůči droze po roce 1989 v České republice.⁶⁷

Další častější důvody zde uvedu již pouze ve zkratce. Drogy mohou napomáhat náboženským praktikám, což je patrné z kapitoly

---

⁶⁵ BERGERET, Jean: *Toxikomanie a osobnost*. Praha: Victoria Publishing, 1995. s. 85 – 86. ISBN 80-7187-003-X(brož.).

⁶⁶ RETTOVÁ, Vlasta: *Droga účty neskládá*. Ostrava: Montanex, 1998. s. 4- 5. ISBN 80-7225-001-9.

⁶⁷ VOTAVOVÁ, Milada: *Průvodce drogovou kariérou mladistvých*. In BRICHČÍN, Milan a kol. *Mládež - drogy - společnost*. Praha: Karolinum, 1997. s. 113 – 114.

o historii drog⁶⁸. V dnešní době jsou drogy a náboženství patrné pouze ve spojitosti sekt a malých církví (kromě mešního vína, to nadále zůstává spjaté s křesťanskou symbolikou). Drogy napomáhají prozkoumat své vlastní já, což znamená pokusit se do hloubky poznat jednotlivé části své mysli. K tomu jsou nejčastěji využívány halucinogeny. Podstatou drog je jejich vliv na změnu nálady uživatele. Také pomáhají léčit nemoci (pravidelní uživatelé pervitinu málokdy onemocní nějakou virózou). Stimulanty vycházejí z toho, že dokáží zlepšit výkon jedince. Je možné docílit i navození vyššího stavu umělecké kreativity a výkonu mozkové činnosti. V drogovém užívání je spatřována i možnost rebelovat, nebo vytvořit si vlastní identitu právě prostřednictvím identifikace k nějaké drogové komunitě.⁶⁹ Tyto výsledné názory týkající se motivace uživatelů všeobecně uznávané širší vědeckou veřejností porovnám se samotnou motivací mých respondentů a jejich prvotním impulzem v užívání drog.

Také je širší veřejností uznávaný omyl teze, která vypovídá o tom, že se začíná od měkkých drog a přechází se postupně na drogy tvrdé. Alespoň zjištění plynoucí z mého výzkumu tuto tezi nepotvrdila. Více jak polovina respondentů začínala přímo s pervitinem nebo v kombinaci s extází. Zde se jasně ukazuje, že ne vždy musí být platný vztah: marihuana první „testovací“ droga, následně pervitin, kokain či extáze, přes experimenty s halucinogeny a heroinem to konče. Tato řada se mi ani u jednoho z respondentů nepotvrdila. Resp. nikdy ne celá. U slabší poloviny, což je 5 dotazovaných (z celkového počtu 12), se jejich drogové užívání vyvíjelo výše popsaným způsobem, avšak na užívání heroinu zatím nedošlo. Nemůžu tvrdit, že ostatní informátoři marihuanu neužívají,

---

⁶⁸ Historie drog : 19. století [online]. 2007 [cit. 2010-10-28]. Historie drog. Dostupné z WWW: <<http://www.historie-drog.apu.cz/19stoleti.html>>.

⁶⁹ RADIMECKÝ, Josef. Adiktologie : Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy [online]. 2006 [cit. 2010-12-18]. Drogy - mýty a stereotypy. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/171/Lide-uzivaji-drogy-aby-unikli-nude-nebo-aby-utekli-pred-problemy>>.

avšak k tomuto nakombinování došlo, až po jejich prvotní zkušenosti s pervitinem.

Samotné zjišťování důvodů, proč respondenti účastníci se mého výzkumu vůbec pervitin začali brát, se jevilo přínosné i pro ně. Většinou se museli na delší dobu zamýšlet a patrný byl i menší smutek či zklamání, když vzpomínali na své prvopočátky s tímto užíváním, jakoby jejich aktuální stav byl nevratný a nebyli s ním spokojeni. Při položení mé otázky týkající se tohoto tématu nejčastěji byla zmiňována slova jako nuda (převážně spojována s nudou na vesnici), vliv ze strany vrstevníků nebo naopak starší party a s tím spojená snaha zapadnout.

Také možný vliv na vrstevníky okolo sebe. Přinést něco nového, udělat „dojem“ a stát se šéfem party. Jedna z respondentek se tímto způsobem pokoušela urovnat svůj partnerský vztah. R1: „S Adamem to šlo poslední dobou ňáko z kopce. Věčně mi nedával žádný peníze na nájem, potom jsem zjistila, že se vykašlal i na práci a vůbec jsem neznala lidi, s kterými se začal najednou kamarádit. Kvůli tomu všemu jsem mu dávala děsný scény. A začla mít podezření, že bere ňáký drogy. Prostě jsem si říkala, že určitě smaží (to znamená užívat pervitin popř. kokain), protože kolikrát se po naší hádce sbalil třeba na dva dny a zmizel, a pak se zas vrátil jakoby nic a úplně vyřízenej, že dokázal zas dva dny v kuse prospat. Možná sem ho i trochu litovala, i když nevím, proč. Ale zas to vše skončilo u hádek. Nakonec sem to na něj vytáhla, že si myslím, že smaží, ale nikdy se mi nepřiznal. Tak sem mu jednou po dobrým řekla, že bych to taky zkusila, jestli je to tak super, když mu za to stojí se furt hádat a najednou přede mě nasypal lajnu perníku a říkal, tak prosim, ale rozmysli si to. Najednou všechno bylo fajn, přestali jsme se hádat a trávili více času spolu. Víš, jak prostě nás pojily stejný zájmy. Akorát to stálo víc peněz, ale Adam začal chodit zas do práce. Zní to divně, ale sem teď fakt spokojená.“ Nutno zmínit, že to byla její první zkušenost s drogou a pro zatím ji chápe jedinečně pozitivně. Po

nějakém čase svůj postoj vůči pervitinu přehodnotila na negativní. Stejně i její jednání znamená snahu se k někomu zařadit, i když motivovanou z trochu jiných důvodů. Pokud vyhodnotím jejich motivace, jednoznačně na prvním místě se vyskytují pocity nudy a možná s tím související životní nenaplnění. Tato sdělení se objevovala hlavně u mládeže žijící na malých vesnicích, kde není žádná možnost kulturního ani jiného vyžití a nikdo ani „unuděná mládež“ s tím nic nedělá. Sami často vyslovovali spojení typu: „nuda na vesnici“, nebo „co se tady na tý vesnici tak asi dá dělat“ apod. Tuto nastalou situaci je možné spojovat s kolapsem venkova jako komplexního funkčního životního prostoru. Dle autorů knihy *Rolník a krajina* je venkov, viděno očima západní společnosti, prostor pouze vhodný pro rekreaci a odpočinek, maximálně může být spjat se zemědělstvím.⁷⁰ Mnozí lidé se stěhují za lepšími možnostmi v různých oblastech (zaměstnání, vzdělání, zábava, atd.) do měst. Tudíž některé vesnice se touto migrací stávají vysídlené. Žije zde málo vrstevníků, kteří by spolu mohli vést nějaký společenský život. Také venkov ztrácí svou původní funkci jako zemědělský prostor, tudíž zde ubývá práce a narůstá zahálka. Nová funkce venkova vyvstává v místě pro odpočinek a kontakt s přírodou. Výše zmiňované důvody mohou vést u mladých lidí, kteří postrádají ve svém životě náplň, poslání, nebo vůbec smysl, k depresím a pocitům osamocení a bezmoci.

Zajímavostí týkající se urbánního prostředí také je, že „varny“ se nacházejí nejen ve městech, ale i na malých vesnicích. Přestože atmosféra venkova působí jako více nenápadné prostředí, není tomu zcela tak. Potencionální nebezpečí z odhalení „varen“ se ukrývá v sousedských vztazích. Výroba pervitinu není nijak náročná ani příliš drahá, ale většinou probíhá ve sklepích, v odlehlých chalupách například v lese, či v zatemněných objektech v obcích. A pokud tato

---

⁷⁰ GOTTLIEB, M., LAPKA, M.: *Rolník a krajina*. Praha: Sociologické nakladatelství. 2000. s. 114. ISBN 80-85850-83-4.

výroba probíhá v prostorách, v jejichž blízkosti se mohou pohybovat nezasvěcení lidé, většinou dojde brzy k odhalení, protože při procesu výroby vznikají chemické výpary, které jsou dost cítit a jsou charakteristické štiplavým pachem. Moji respondenti z řad pravidelných uživatelů si pervitin kupují. Jeho výroba jim celkem připadá náročná, jak časově, tak i skrze shánění výrobního materiálu (léků na předpis, chemického laboratorního vybavení, apod.). Přesto k tomuto názoru většinou dospěli po nějaké zkušenosti s výrobou, ať už byla více či méně amatérská.

Co se týká prostředí, důležité je i sociální. V literatuře bývá často uváděno, že je to jeden z nejdůležitějších faktorů vyvolávajících drogové užívání.⁷¹ Autor v knize *Drogová závislost* popisuje dva typy rodinného prostředí. Prvním typem je tzv. hyperaktivní model chování. Tuto situaci v rodině můžeme popsat jako chybějící roli jednoho z rodičů (úmrtí, pasivita, atd.), kterou nahradí druhý rodič. Většinou tím, kdo nahrazuje, je matka, ale může to být i otec. Hyperaktivní model chování, kdy jeden z rodičů je dominantní, můžeme charakterizovat jeho přehnanou péčí o svého potomka. Toto opečovávání je většinou nepřiměřené jeho věku, tudíž mu brání v jeho osamostatnění. Stejně častým důvodem jakým je přehnaná péče, může být i péče nedostatečná.⁷²

Rodinná zázemí mých respondentů se lišila hlavně na základě pohlaví. Dívky pocházely (až na jednu výjimku) z neúplných rodin. Jedné slečně otec zemřel. Zbylá manželství byla rozvedená. Dívky vyrůstaly pouze u jednoho z rodičů a to výhradně u matky. Oproti tomu respondenti mužského pohlaví měli stabilní rodinné prostředí a úplnou rodinu. Otázkou však zůstává do jaké míry fungující. Do čtyř rodinných prostředí respondentů se mi podařilo proniknout blíže. Ve třech případech se jasně projevila dominantní role matky, která možná až přehnaně opečovává svého potomka mužského pohlaví.

---

⁷¹ PRESL, J.: *Drogová závislost*. Praha: Portál. 1994. s. 52. ISBN 80-85800-18-7.

⁷² PRESL, J.: *Drogová závislost*. Praha: Portál. 1994. s. 52. ISBN 80-85800-18-7.

Dívky jsou v těchto rodinách možná trochu odstrkovány, hlavní pozornost je soustředována na jejich starší bratry (ve všech případech). Takto opečovávaným jedincům se daleko lépe užívá pervitin. Rodiče se většinou na nic neptají, někdy možná vědomě v této činnosti své děti podporují, když jim podstrkují peníze, půjčují auto, mobilní telefon, atd.

Pokud se tyto zmíněné důvody od respondentů pokusím porovnat s výše uvedenými teoretickými příčinami v prvních odstavcích, je na první pohled jasné, že se téměř shodují. Ovšem ve zmíněných teoriích bylo opomenuto vyjádřit, že směr dnešní společnosti se ubírá nejen přes trend civilizační krize, avšak také zaznamenává konzumní prvky. Tento vliv vyplynul i z výpovědí a pozorování prováděných při mém výzkumu s informátory. Byly patrné výpovědi typu: „Nuda, už nevím, co bych měl/a dělat, tak se můj další životní osud bude ubírat směrem konzumu a konkrétně spotřebou pervitinu.“ Konzumní společnost je v dnešním světě nastavená jako „módní vlna“. Jaký bude následující trend? O tom můžeme pouze diskutovat. Také jestli budoucí vývoj bude mít vliv na změnu v konzumaci drog, je také pouhá spekulace.

Je jisté, že určitá touha experimentovat a zkusit něco nového byla jasnou motivací u většiny respondentů, avšak zde musím zmínit, že téměř ve všech případech to nebyla jen jediná příčina, která jejich rozhodnutí ovlivnila natolik, že se odhodlali začít si s pervitinem. R2: „Jo jasňačka. Byla sem mladá a blbá. A hrozně sem v tý době chtěla furt něco skoušet, kdybys mi řekla, ať skočim z vokna, tak to snad udělám. A hlavně nikdy sem nedomejšlela, to co by se mohlo stát, když by se to nějak mohlo taky zvrtnout, že jo. A taky se mi líbil jeden kluk, kterej byl starší a já byla přesvědčená, že o mně ani neví a že když začnu na tomhle ujíždět, tak budu mít šanci, že si mě všimne. Taky jo. Pak sem zjistila, že v peří taky jede, ale předtim sem to vůbec nevěděla. Takovýdle věci mě ani nezajímaly. To až pak. Když to potřebuješ sehnat nákej matroš, tak

pak se teprf začneš zajímat.“ Z této výpovědi je i patrná snaha o socializaci. Někam či k někomu patřit. Potlačit pocit osamocení, i přestože nedomyšlí možné následky jako závislost, nedostatek financí, rozpad vztahů ve své sociální síti, atd. K tomuto neuvážlivému kroku možná přispívá i věk, ve kterém se odehrává. Velká část konzumentů pervitinu se vyskytuje mezi mladými lidmi⁷³, kteří si více uvědomují pocit existencionálního napětí a celkovou frustraci dnešní hektické doby. Možná proto, že delší etapu svého života mají před sebou, a tak se nechtějí nebo nemohou smířit s touto situací.

Také je u mladých lidí mnohdy patrná silnější touha zkusit něco nového. V tomto ohledu bych zde zmínila názor Milady Votavové ze sborníku *Mládež – drogy – společnost*, kde zmiňuje, že můžeme za normativní chování považovat u určité části mladých lidí experimentování s drogami.⁷⁴ Samozřejmě, tento názor je poměrně stereotypní a s takto vyřčeným s ním nemohu souhlasit, avšak prokazuje se, alespoň z mého výzkumu, že určitý věk, především mezi 16 – 24 lety, může být kritický, ve smyslu mít větší odvahu riskovat a experimentovat.

6.3 Polyvalentní užívání drog

Konzumace dvou a více drog najednou (polyvalentní užívání) je poměrně starým fenoménem⁷⁵. Jeho obliba se v poslední době vrací do společnosti. To je patrné již z nabídek restaurací ve formě míchání legálních drog v podobě různých drinků (například energetický nápoj a alkohol, káva a alkohol, v mnoha případech k těmto kombinacím patří ještě cigareta).

---

⁷³ Více v ESPAD. Studie, která vychází z reprezentativního vzorku pouze šestnáctiletých studentů. Viz. kapitola 4.2 Popis drogové situace v ČR v posledních 15 letech.

⁷⁴ VOTAVOVÁ, Milada: *Průvodce drogovou kariérou mladistvých*. In BRICHČÍN, Milan a kol. *Mládež - drogy - společnost*. Praha: Karolinum, 1997. s. 113 – 114.

⁷⁵ Známým již ze starověku viz. kniha ESCOHOTADO, Antonio. *Stručné dějiny drog*. Praha : VOLVOX GLOBATOR, 2003. ISBN 80-7207-512-8.

Nutno zmínit, že vztah marihuana, pervitin, tabák a alkohol je neodmyslitelnou kombinací. Všichni respondenti kouří cigarety, marihuanu a pijí alkohol. Kouření cigaret se se stavem při požití pervitinu stupňuje, kouří se prakticky „jedna za druhou“. Kouření tzv. zaměstnává neklidné ruce, které po požití povzbuzující drogy se stávají velmi aktivními. Díky mému pozorování jsem si všimla, jak z jedné zapálené cigarety si mnozí pouze dvakrát nebo třikrát potáhli tabákového kouře, a pak ji zahodili. Přesto pokud jsem se jich samotných zeptala, zdali na sobě pozorují zvýšenou potřebu kouření tabáku, tak nikoliv. R10: „Já prostě kouřím hodně. Je to děsnej zlozvyk a rád bych s tím seknul, ale je to ta největší moje závislost a taky co peněz mě to stojí. No jo. Ale s peřím to nemá, co dělat. Tak vykouřím krabku, dvě denně, ale je to spíš podle nálady.“

Náhled na alkohol je také v podstatě kladný. Někteří informátoři si tím omlouvali své užívání pervitinu. R3: „Jít zakalit (myšleno popít alkohol) a bez peří, to mě pak moc neba. Hrozně rychle vykydnu (tzv. nebavím se s ostatními a chce se mi spát). Zato, kdyžs dám lajnu, tak pak klídó zvládnou flašku vodky a je to pohoda. Takovej zvláštní stav. Člověk je hrozně veselej, baví se s ostatníma a k tomu super divně naspeedovanej. Ale pak ty dojezdy druhej den, to se absolutně izoluju od lidí, jinak bych každého hned masakroval a je mi dost mizerně, to asi ten chlast, protože po čistým peří mi tak blbě není. Ani nevím, jestli to jako za to stojí, ale tak ňák sem si zvyk. Ale vždycky se na to hrozně těším, ňák si prostě nikdy nedomyšlim ten druhej den.“

Mnozí opravdu rádi kombinují alkohol a pervitin, což je patrné z jejich výpovědí. R5: „Já to miluju. Dycinky si pak připadám jako hvězda večera. [smích] Jo, je to prostě skvělej pocit. Vydržim chlastat s klukama, co kolikrát i víc, je přechlastám. Jim je blbě a já sem naprosto v pohodě. Je mi fajn, vim o sobě a všecko si pamatuju. Tak ňák mi to pomáhá chodit mezi lidi, jinak se jim vyhýbám, jinak mě moc nebavěj. Děsně toužim jednou prubnout

kokain, zatím se mi to nepoštěstilo, je dost drahej a vždycky si představim, co bych za jednu dávku koksu mohla mít peří, tak to padne.“ Podobných názorů jsem slyšela více. Touha po zkušenosti s kokainem je opravdu rozšířená. Je to pro ně tak trochu „nedosažitelný vysněný cíl“. Souvisí s množstvím peněz, protože jeho konzumace je opravdu nákladná.⁷⁶ Cena pervitinu na českém trhu se v loňském roce pohybovala okolo 1000 Kč za jeden gram. Autor Tomáš Zábranský ve svém článku *Metamfetamin v České republice* zmiňuje cenu pervitinu v roce 1998. Ta se pohybovala mezi 1000 až 1100 Kč. Jeho čistota se pohybovala okolo 60%. Tento poměr zůstal do dnešní doby téměř zachován.⁷⁷ Tato skutečnost (nezměněná cena pervitinu po dobu více jak deseti let) vlastně znamená výrazné snížení jeho ceny. Vzhledem k tomu, že průměrný český plat činil v roce 1998 10.544 Kč, pak v roce 2009 to již bylo 23 488 Kč.⁷⁸ Také jsem se od uživatelů dozvěděla, že je potřeba větší množství kokainu, protože pervitin se hodně ředí různými dalšími chemickými preparáty, takže váš organismus nevydrží tak vysokou dávku jako „čistšího“ kokainu, který je bez vedlejších účinků.

Ve vyslovené touze po kokainu spatřuji to, že pokud by se tento sen někomu splnil a stal se uživatelem kokainu, znamenalo by to navýšení jeho životní úrovně a měl by dostatek peněz na všechno nejen na samotnou drogu, po které prvotně touží. Podle mě je v tomto přání skrytá touha po majetku a také po určitém typu moci, což je opět patrné z výše uvedené výpovědi mladé dívky. Ta uvádí, jak je jí příjemný pocit být „hvězdou“ večera, obklopena lidmi a jejich pozorností. Přesto ve všední běžné dny společnost lidí nevyhledává.

---

⁷⁶ Z místních zdrojů: 2500 Kč za 1 gram kokainu (oproti 1000 Kč za 1 gram pervitinu), to je potřebné množství na jeden „velmi povedený“ večer pro jednu osobu. Tyto ceny jsou aktuální pro loňský rok (2010).

⁷⁷ ZÁBRANSKÝ, Tomáš: *Methamphetamine in the Czech Republic*. The Journal of Drug Issues. Zima 2007, 01, s. 155-180.

⁷⁸ Český statistický úřad [online]. 2010 [cit. 2010-12-22]. Mzdy a náklady práce. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/mzda_v_kc>.

Přímo jí vadí a to hlavně přítomnost cizích lidí a situace, kdy s nimi má jednat. Není jediná, kdo na sobě pozoruje tuto změnu v chování. R:7 „Já nevím. Mám dny, kdy fakt nemůžu vyjít z baráku, asi to bude na dojezdech (většinou druhé, třetí, atd. dny, kdy se nepřetržitě užívá pervitin a většinou s absencí spánku), ale nikdy jsem nad tím nepřemejšlel. Ale pak je pro mě velkej problém dojít třeba na blbou poštu. Nevím, mám hrozný averze vůči jinejm lidem. Až jako strach z nich, ale nevím, proč. No, ale dřív sem měl lidi rád nebo jako nevadili mi.“ Tento respondent si svůj problém již uvědomoval, nebo alespoň částečně. Již dvakrát byl na odvykacím pobytu v léčebně, ale pouze s krátkodobým účinkem. Zato po požití drogy je patrný nárůst sebevědomí a s tím i určitá moc. R7: „Jo, jak si dám čáru, tak je všechno v poho. To mi pak nic neva. Rád zajdu i do hospy, a tak. A taky se mi líp pracuje v práci.“ Je zřejmé, že pervitin může navodit stavy zvýšeného sebevědomí, a zároveň v období útlumu fungování této drogy ho naopak snížit. Člověk si může připadat méněcenný, neoblíbený a přitom neví z jakého důvodu. Neumí si to racionálně odůvodnit. Prostě po požití pervitinu se dostaví příval „pozitivní“ energie, která zároveň dokáže jedinci navodit stav zvýšeného sebevědomí, nebo alespoň si toto jedinec vsugerovává. Proto si tento pocit chce opět zopakovat, a tak znovu užije pervitin. A to se stále opakuje dokola znovu a znovu. Opětovným užitím se vyhýbají stavům nízkého sebevědomí nastalým při koncové fázi. V podstatě prožívají, co se týče sebevědomí, extrémní stavy a to vše zapříčiňuje pervitin. Také jsem vyzorovala, že touží po navýšení svého sebevědomí, což souvisí i s tzv. „kultem frajerství“⁷⁹.

Marihuana a pervitin už nejsou v tak jednoznačném vztahu. Mnozí dotazovaní konzumují marihuanu z důvodu, proč i pervitin. Každé navozuje jiné duševní i tělesné stavy. R4: „Já hulim, páč mě

---

⁷⁹ Blíže se tomuto fenoménu věnuje následující kapitola.

to něco přináší. Je pak sranda. Odpoutám se od starostí doma a v práci. Pokoukám na filmečky a vůbec je to droga do ošklivého počasí, když jako prší. Aspoň se nenudím a je co dělat. Tady na vesnici je kolikrát takový nůdó.“ Další skupinou jsou uživatelé, kteří kouří marihuanu, aby jim pomohla překonat „dojezdové stavy“ na pervitinu. To znamená, že ve fázi, kdy jsou absolutně bez nálady, nevyspalí a celkově vyčerpání, přesto nemůžou usnout a mají problémy s příjmem potravy, považují marihuanu jako takový „lék“, který jim pomůže překonat tyto poměrně běžně se vyskytující příznaky. Někteří dokonce na problémy s nespavostí konzumují tlumící léky, které jsou ovšem na předpis a není snadné je získat. Většinou je mají od svých známých, kteří se léčí s depresemi u psychiatra apod.

6.4 Kult „frajerství“

Z mého výzkumu vyplynul zvláštní fenomén, který jsem pojmenovala „kultem frajerství“. Proč právě termín „frajerství“? Sami respondenti se takto oslovují: „Nazdar frájo!, Čau frajerko!, apod.“. Tyto termíny můžu označit za typické pro jejich mluvu. Také pro ně samotné má „frajer“ vlastní definici (viz. níže). Tento kult se vyskytoval jak u dívek, tak i u mužů. Ale u mužů především a také výrazněji. Ti si na tom poměrně zakládají. Někteří respondenti o tom neustále mluvili, až se zdálo, že být nebo působit jako „frajer“ je pro ně velmi důležité. Tato zvláštní specifičnost se objevovala nejméně u dvou třetin respondentů mužského pohlaví. U zbylé třetiny náznaky nebyly tak výrazné nebo nedávali tolik najevo, jak je to pro ně důležité.

Abych samotné frajerství lépe přiblížila, zeptala jsem se jednoho respondenta: „Co to vlastně znamená být frajer?“. Tento člověk mi byl vysvětlen jako někdo, kdo ovládá nějakou činnost, nebo nějaké umění na takové výši, že v tom výrazně vyniká nad

ostatními. A pokud žádnou takovou činnost u sebe dotyčný neobjevil, měl by prosazovat, alespoň nějakou fiktivní jako svoji dominantu. Je to prý důležité tímto dojmem působit na okolí.

Je jasné, že tato záležitost souvisí s respondentovým sebevědomím a uznáním svého okolí. Nakonec se ukázalo, že sebevědomí respondentů je spíše nízké, proto se těmito způsoby snaží si ho navýšit. Užívání pervitinu podporuje pocit „stát se frajerem“. R6: „Péčko to je něco jinčího než se třeba zhulit. To pak člověk mele jen sračky a je trapnej. Todlec vám zachová vaši důstojnost a takovej přívál supr energie. Já pak tak narostu. Hned se cejtim líp a život je veselejší, teda než přídou ty dojezdový stavy, ale to se dycky nějak přežije.“ Tento mladík má v běžném životě problémy se sebevědomím možná proto, že je romské národnosti. Nevím o tom, že by ho jeho okolí diskriminovalo. Naopak je v kolektivu poměrně oblíbený a zábavný. Ovšem z mého hlediska se tento fakt těžce posuzuje, důležité je se soustředit na to, jak to cítí on sám. A on velice často o sobě mluvil jako o „méněcenném cikánovi“ s „černou kůží“ apod. Pervitin mu svým pozitivním přílivem energie dodával na sebevědomí, a tudíž si myslel, že i uznání svého okolí se zvýšilo, protože on se stal po požití pervitinu „frajerem“. Není to však pouze pocit krátkodobého stavu po přímém požití, ale je to dlouhotrvající nastalá situace, která se pauzou mezi užíváním nikterak nevyruší. U jiného respondenta byl patrný vnitřní problém s jeho výškou a celkově s komplexem malosti, přestože nijak malý nebyl (okolo 175 cm), neustále hovořil o tom, že z jejich městečka je největší „chlapák“ apod. Určitě to bylo myšlené s jistou nadsázkou, ale poměrně často se toto „velikánství“ stávalo tématem hovoru. Mladík neustále toužil mít velké auto a téměř vše, co se vymykalo svou velikostí, bylo hezké. Dalším motivem touhy po „frajerství“ se jeví nedostatek finančních prostředků, a proto si často „hrají na někoho, kým v podstatě nejsou“.

Některé aspekty ovšem mohly zůstat pro mou osobu skryté. Tento „kult frajerství“ se u respondentů nejspíše objevil při přechodu z role experimentálního ochutnavače do fáze pravidelného uživatele pervitinu. Podle mého názoru se zde rýsuje možnost, že tímto pro ně pozitivním hlediskem (pervitin jim pomáhá stát se „lepšími lidmi“) si ospravedlňují, možná dokonce nevědomě, své užívání pervitinu. Přesto z tohoto hlediska nechám tuto možnost k otevřené diskuzi. Tento závěr je vyzozorovaný a žádný z respondentů mi ho osobně ve své výpovědi nepotvrdil, což je zřejmé, pokud by se opravdu jednalo o nevědomý motiv.

6.5 Skupina uživatelů pervitinu na Jičínsku

6.5.1 Uživatelé pervitinu: komunita, subkultura nebo pouze sociální síť?

Zdali mám posuzovat skupinu uživatelů pervitinu jako některý z výše uvedených termínů, je nutné si tyto pojmy definovat, přestože to není jednoduché. Nikde není jasně daná charakteristika pojmů subkultura i komunita. Definic je mnoho. Základní otázky, které obsahují, jsou si tematicky podobné. Přesto je nutné si nějaké definice uvést.

Skrze komplexní pohled je komunita skupinou lidí, která žije v geograficky definované oblasti, mezi jednotlivci jsou sociální vazby, tito lidé jsou k sobě nějak citově vázáni i k místu, kde žijí. Členové této skupiny užívají efektivní vnitřní způsob komunikace. O komunitě můžeme také tvrdit, že je to místo, kde člověk získává emocionální podporu, uznání i ocenění, někdy také praktickou pomoc pro jejich každodenní život. Panuje názor, že existence komunity je omezena hranicemi. Ty mohou být různé: geografické, politické, ekonomické. Její základy jsou postaveny na společném kulturním dědictví, společných problémech, zájmech apod. Vždy to jsou nějaké sdílené hodnoty. Obvykle jí určuje její struktura. Sama o

sobě není statická, mění se předávanými zkušenostmi jednotlivců nebo cíleným úsilím, zároveň si zachovává vlastní identitu.⁸⁰ Ovšem definování pojmu komunita není jednoznačné. Definice jsou různé, a jelikož se tento pojem vyskytuje již od konce 19. století⁸¹, v průběhu času se i jeho pojetí měnilo. Dnešní postmoderní teorie se přiklání k názoru, že „komunita se stává procesem a jsou pro ni důležité společné významy. Stejně tak je chápána jako subjekt (oproti prostoru), který je vytvářen na základě komunikace a vzájemné sociální interakce.“⁸² Pokud shrnu výše uvedená tvrzení, komunita je především společenstvím lidí, kteří mají o své existenci nějaké povědomí a k sobě je pojí nikoliv prostor, ale společný zájem. Důležitou roli zastávají určité hranice, které vymezují, kdo do komunity patří a naopak.

Subkultura se vymezuje mnoha různými definicemi a nyní se nechci pouštět do polemiky, která je ta „správná“. Přesto se pokusím nastínit alespoň nějaké společné znaky, které se objevují v různých charakteristikách tohoto pojmu. Subkultura je chápána jako společenství lidí, které je vymezeno znaky, jako jsou společné hodnoty, zvyky a symboly. Jednotné chování a vzhled se také často objevují jako opakující se rysy. Je součástí širší kultury, která má dominantní a odlišné normy, hodnoty a životní styl. Rozdíl mezi subkulturou a uměleckou komunitou je ve větším důrazu na ideologii životního stylu. Za určitý trend posledních let v kultuře mládeže můžeme považovat současný prudký rozvoj taneční scény, která zasahuje většinou část dnešní mládeže. Díky tomu vznikají nové módní, sociálně – politické a undergroundové subkultury. Jsou

---

⁸⁰ MATOUŠEK, O.: *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál. 2001. s. 253 – 254. ISBN 978-80-7367-502-8.

⁸¹ GOJOVÁ, Alice: *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. s. 11. ISBN 80-7368-154-4.

⁸² GOJOVÁ, Alice: *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. s. 14 – 15. ISBN 80-7368-154-4.

charakteristické zejména pro mládež.⁸³ Autor Josef Smolík ve své publikaci *Subkultury mládeže* rozdělil definování subkultury na dvě možnosti: substanční (vystihuje podstatu) a funkcionální (popisuje funkci). Hlavní prvek, který by měla každá subkultura obsahovat, je vymezení vůči dominantní kultuře, ať již v rámci státu, národa apod. Nebo může být její součástí a minimálně se lišit. Avšak tento vztah označuje za důležitý při vymezení subkultur, které jsou různé a v mnohém se od sebe odlišují.⁸⁴

Podstata teorie sociální sítě je zjednodušeně okruh lidí, který obklopuje každého, s kterým přicházíme do různých druhů interakcí. Dnešní doba přetransformovala tento pojem do internetové podoby. To je však trochu jiné pojetí tohoto pojmu. Teorie sociálních sítí považuje za důležité pro její další rozvoj jistou důvěru v mezilidské vztahy. Tato důvěra ovšem ve svém prvopočátku vychází z aktivní příslušnosti člověka k sociálním okruhům jako je rodina, přátelé či sousedská komunita.⁸⁵ Prostě nám nejbližší – primární sociální síť vztahů.

Pojem komunita bývá v drogové oblasti nejčastěji zmiňováno v souvislosti s terapií – terapeutická komunita.⁸⁶ Spojení drogová komunita je také občas užívána. Avšak komunita uživatelů pervitinu se jako slovní spojení příliš nevyskytuje. Přesto o této skupině můžeme dle výše uvedené definice hovořit jako o komunitě. Uživatelé pervitinu na Jičínsku se téměř všichni znají, alespoň ve svých věkových kategoriích s tolerancí 5 let. Znají se z návštěv u svých dodavatelů, hudebních akcí a vzájemných výpomocí. Ty jsou především finančního charakteru, také se týkají různých odvozů, drogové výpomoci, drogového businessu apod.

---

⁸³ Varianty [online]. 2005 [cit. 2011-01-06]. Subkultury. Dostupné z WWW: <http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/IKV2_09_00_subkultury.pdf>.

⁸⁴ SMOLÍK, Josef: *Subkultury mládeže*. Praha: Grada Publishing a.s., 2010. s. 30 – 34. ISBN 978-80-247-2907-7.

⁸⁵ Socioweb [online]. 2009 [cit. 2010-12-18]. Zdroje sociální důvěry v české společnosti. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=401&lst=108>>.

⁸⁶ Například kniha KALINA, K.: *Terapeutická komunita*. Praha: Grada. 2008. ISBN 978-80-247-2449-2. s. 400.

Co je ovšem zvláštní - vzájemná soudružnost. Častokrát se opakovaly podvody mezi členy této komunity. Například se mnohdy okrádali, ale ne v oblasti financí, avšak v množství drog, které si navzájem obstarávali. To bylo téměř na denním pořádku. Plánovali „tajné noční akce“ na krádeže konopných rostlin svých známých nebo dokonce kamarádů. Také si mezi sebou občas nevraceli půjčené peníze. Tento dluh si neopláceli ani žádnou jinou službou. Přesto se mezi sebou navzájem dále stýkali, jako kdyby se nic nestalo, i když ten druhý věděl, kdo mu tuto škodu způsobil. Jednou jsem takové události byla svědkem. R10: „Čautě, můžu dál? Něco bych potřeboval od tebe.“ R11: „No, nazdar. Hele, když už máš tu drzost si sem v noci přijet a vyškubat mi kytky ze zahrady, tak aspoň na to použij vrátka a nemusíš mi zničit můj plot. Jo? Podivej, jak je zvalenej. Děkuju, pro příště.“ R10: [úšklebek].

Tato soudružnost je obdivuhodná. Na jakém principu je založená? Není to vzájemná citová podpora jednotlivých členů komunity. Ti se nikdy mezi sebou nebaví o druhotných problémech vzniklých jejich užíváním pervitinu.⁸⁷ Jejich soudružnost je založená na pocitu, že poblíž existují lidé, kteří mají obdobný problém, i když tito lidé své užívání jako problém nevidí. Nazveme to tedy společnou činností. Na tomto základu už můžeme stavět teorii komunity.

Vyskytuje se zde forma uznání, která je patrná uvnitř této komunity. Pouze tito lidé mezi sebou ocení, od koho je kvalitní pervitin, kdo dodává „pocivé“ gramáže a kdo se vždy o svou dávku s někým podělí, když pervitin sežene. Tito lidé pak za své činy zasluhují uznání v komunitě. Toto uznání se komunitou šíří i z doslechu. Jedinec nemusí mít s dotyčným vlastní zkušenost.

Platí tu i jisté vymezení hranic. Opět se ukazuje, že spojujícím prvkem je užívání pervitinu. Téměř jako ve všem ostatním. Komunikují i s jinými lidmi, avšak stát se členem jejich komunity

---

⁸⁷ Za prvotní problémy považují nedostatek peněz na pervitin, nedostatek pervitinu apod. Prostě téměř vše co souvisí přímo s užíváním pervitinu.

obsahuje jednu výše uvedenou podmínku. Proto se mnohé věci udržují v tajnosti a nepřekročí hranice komunity. Jakékoliv zmínky o užívání pervitinu jsou mimo komunitu uživatelů zapovězeným tabu. Několik respondentů se mi svěřilo, že je to z důvodu strachu před společenským zavržením, protože podle jejich názorů „většinová abstinující společnost“ má na samotné drogy velmi negativní pohled, tudíž by měla i na ně. A to si ve své situaci nemohou dovolit, protože ke svému sociálnímu životu potřebují i jiné skupiny lidí kolem sebe než jen jejich komunitu.

Kromě jiného má tato komunita i svoji interní mluvu – „drogový slang“. Každý v komunitě ví, co znamenají slova jako peří, matroš, zbožíčko, cukřík (všechny výrazy jsou označením pro pervitin), vysmažit se (dodat do těla dávku pervitinu), buchna (injekční stříkačka), foukačka (prostřední část rozebrané propisky – trubička).

Všechna tato hlediska spadají do vlastností všeobecné definice komunity. Proto je zřejmé, že místní skupina uživatelů pervitinu vykazuje shodné prvky s všeobecným pojetím komunity.

Slovo subkultura v dnešní společnosti ve spojitosti s drogami bývá uváděno nejčastěji novináři a to ve spojení „drogová subkultura“. Základ tohoto odůvodnění spočívá v užívání drog a jiných většinou stereotypizovaných jevech, které k tomu podle širší veřejnosti patří a jsou zakořeněny. Otázkou zůstává, zdali toto pojmenování je oprávněné.

Uživatelé pervitinu jsou zajisté skupinou lidí, která utvrzuje společné chování (to spatřuji v konzumaci pervitinu). Avšak jednotné vzezření není výzkumem potvrzené.⁸⁸ Respondenti užívající pervitin nemají jednotný styl oblékání a celkové vizáže. Jediný viditelný prvek, který tyto členy skupiny spojuje, je jejich nízká hmotnost a štíhlá postava. Ovšem není to od konkrétních jedinců

---

⁸⁸ Viz. výše uvedené znaky subkultury.

cíleně zamýšlené, nýbrž snížení váhy je druhotný projev i občasné konzumace pervitinu.

Aby komunita uživatelů pervitinu mohla být považována také za subkulturu, museli by její členové legitimovat a udržovat společné hodnoty, zvyky a symboly. U skupiny, ve které jsem prováděla terénní výzkumu, se mi toto nepotvrdilo. Konkrétní společné hodnoty i symboly tato skupina celkově nemá vytýčené a žádné neuznává. Za skupinou sdílený zvyk bych mohla považovat nějakou aktivitu po požití dávky pervitinu. Tato aktivita ovšem není konkrétní povahy. V chování i jednání lidí z této skupiny neshledávám shodné rysy ideologie nějakého jednotného životního stylu.

Proto je z mého výzkumu patrné, že skupinu uživatelů pervitinu na Jičínsku není možné považovat za subkulturu. Nevykazuje většinu prvků společných pro definování tohoto pojmu. Sice jejich komunita je součástí širší kultury, která má dominantní a do jisté míry odlišné normy, hodnoty a životní styl, přesto je patrné, že jejich životní trend nevykazuje až takové odchylky od nastaveného měřítka většinovou kulturou. Opět bych vyzdvihla, že se liší v právě výše zmiňované konzumaci a s tím spjatými prioritami, které mohou přebírat hodnotové role.

Nad teorií sociální sítě vůbec nemusím polemizovat. Ta je součástí sociální reality každého subjektu. Jedná se pouze o to, zda se tato síť skládá výhradně z uživatelů pervitinu nebo nikoliv. Po dlouhodobějším pozorování a zjišťování mezi respondenty se jasně ukázalo, že většina uživatelů pervitinu na Jičínsku se ve svých věkových kategoriích (tolerance pěti let) více či méně znají a nefigurují v těchto vztazích ani genderová různost. Samozřejmě, do sociální sítě každého z jednotlivců spadají i do různé míry lidé neužívající pervitin, s kterými přicházejí každý den do kontaktu, ať už se jedná o bývalé i současné spolužáky/žačky ze škol, nic netušící partnery/ky, spolupracovníky/nice, atd. Dle mých odhadů sociální síť konzumentů pervitinu na Jičínsku se pohybuje v desítkách možná i

maximálně ve stovce členů. Není to příliš obsáhlá skupina, avšak poměrně soudržná.

6.5.2 Výskyt hierarchie v komunitě uživatelů pervitinu na Jičínsku

Ve výše popsané komunitě můžeme vysledovat i určitou hierarchii. Na vrcholku této pyramidy stojí „vařiči“, hlavní distributoři a tzv. „solidární uživatelé“. Těžké je rozlišit, kdo je na úplné špici. Tyto tři pozice se o to pomyslné první místo dělí. Stručná charakteristika „vařičů“ není jednoduchá. Také není snadné se jako výzkumník, který nestojí o jejich „zboží“ ale informace, dostat do jejich blízkosti a zjistit nějaké podrobnosti o tomto způsobu obživy. Jejich obava při současných zákonných sankcích je poměrně oprávněná. „Vařiči“, s kterými jsem měla možnost se blíže seznámit, byli zvláštní osobnosti a převládaly mezi nimi ženy (3:1). Často trpěli hysterickými záchvaty, které vyprovokovala úplná maličkost. Například pomačkané bankovky, které jim byly předávány při placení za pervitin, apod. Výskyt žen v těchto pozicích mi byl jimi vysvětlen. Podle jejich slov mají jako ženy lepší „předpoklady“ pro „podnikání“ v této oblasti než muži. Také si před zákonem připadají nenápadnější. Znaly mnoho mužů, kteří se o to pokoušeli, ale nikdy to nedopadlo dobře. Mnozí byli zatčeni, jiní této droze propadli natolik, že téměř vše co sami vyprodukovali, také sami zkonsumovali.

Ačkoliv jednání těchto „výrobkyň“ bylo opravdu zvláštní a mnohdy působily jako „narušené“ osobnosti (jejich až někdy rozpolcené chování přičítám konzumaci pervitinu, ve které se určitě neomezovaly, protože ho měly neustálý dostatek), u svých odběratelů si zachovávaly jistou vážnost. Nejspíše i z hlediska toho, že se jedná o malé obce v jičínském okrese, tudíž lze předpokládat i nižší procento výskytu dodavatelů této drogy. Proto je pro každého z uživatelů důležité se svým distributorem udržovat vřelé vztahy.

Odběratelé kladli u „výrobkyň“ při prodeji velký význam jejich náladě. Pokud byla distributorka v „dobré náladě“, byla velká pravděpodobnost, že i když si zaplatí 1 gram pervitinu, dostanou trochu větší dávku, pokud se jednalo o stálé zákazníky. Ti se pak snažili určité množství ještě dále prodat. Samozřejmě za vyšší cenu, aby na tom vydělali. Takto získané peníze opět utratili za další dávku pervitinu.

Pokud bych měla přiblížit pojmenování „hlavní distributoři“, jedná se o lidi, kteří ač sami tuto drogu nevyráběli, většinou ve vlastnictví měli její dostatek, že si mohli dovolit ji dále prodávat. Jejich cena však byla vyšší, nežli od samotné „výrobkyň“. Tito distributoři tvořili sami mezi sebou hierarchickou síť, v níž ti co byli nejvýše, měli nižší ceny, nežli ti co byli pod nimi. Zajímavostí je, že ti, co se vyskytovali na nejnižších pozicích tohoto žebříku dodavatelů, měli ceny opět nižší, aby přilákali potenciální zákazníky, protože kvalita „zboží“ od nich byla nejméně zaručená. Tyto pozice byly výhradně obsazené muži.

Dealeři mi potvrdili, že komunikace mezi nimi a zákazníky probíhá výhradně osobní formou, a pokud je potřeba něco sdělit po telefonu, tak formou hesel a kódů, ale tímto způsobem to většinou neprobíhá. Distributoři také často obměňují telefony a sim – karty, kvůli bezpečnosti a policejnímu odposlechu, který opravdu probíhá. Mnozí se o tom již přesvědčili.

„Solidární uživatelé“ se téměř vždy, když měli dostatečné množství pervitinu, s někým podělili. Nehledejme za tímto činem nesobecké jednání. Spíše se jednalo o lidi, kteří neradi užívali pervitin sami, bez další společnosti. Zde již bylo zastoupení genderově různé.

Na nižších pozicích se umístili nižší dealeři a jedinci, kteří měli dostatek finančních prostředků. Tací byli užiteční v situacích, když si někdo potřeboval půjčit nějaký finanční obnos. I tato vlastnost, být trochu majetný, se v komunitě cenila, alespoň vyšším společenským

postavením. Na nejnižších příčkách se pohybovali uživatelé, kteří nedisponovali téměř žádným majetkem, měli dluhy anebo se s nimi na pervitinu nekomunikovalo úplně nejlépe. Resp. nevyhledávali nutně společnost jiných uživatelů pervitinu a poměrně často se u nich projevovaly známky agrese.

6.5.3 Společné znaky u komunity uživatelů pervitinu

Znaků se objevilo několik, které jsou společné u všech dotazovaných respondentů. Prvotní rys vyskytující se opravdu u všech dotazovaných bylo propojení pervitinu s taneční scénou. Všichni respondenti prošli etapou, kdy poslouchali techno. Někteří navíc drum'n base a sound systém. To jsou rytmicky ještě rychlejší hudební žánry než samotné techno. Samozřejmě, někdo měl rád i jiné hudební žánry, avšak zde je důležité uvádět, co měli společného. Otázkou zůstává, zdali k „techno – párty“ patří stimulační drogy nebo naopak pro uživatele pervitinu je „typickým“ rysem účast na těchto akcích. Z mého výzkumu vyplývá, že u respondentů nejprve na řadu přišel jako první pervitin a teprve poté se začali účastnit techno – akcí. Před takovou „akcí“ je samozřejmostí užít pervitin. Teprve potom se dotyční rozhodují, zdali to nakombinují s alkoholem, což není úplně časté nebo extází, popř. jinou drogou. Ve výroční zprávě z roku 2003, která se mimo jiné zabývala kombinací drog a alkoholu, je uvedeno, že reprezentativní vzorek respondentů mezi uživateli pervitinu odpovídal vyrovnaně. Na otázku, která zněla: „Jaké je vaše hodnocení zkušenosti kombinace pervitinu a alkoholu v porovnání s pervitinem samotným?“, byly nabídnuty tři možnosti odpovědí: lepší, stejná, horší. Výsledná bilance odpovědí byla okolo třiceti procent na každou z nich.⁸⁹ Postupem času, jak dotyční stárnou, tak jejich pravidelná účast na „techno – párty“ klesá. Také u případů,

---

⁸⁹ KUBŮ, P., ŠKARUPOVÁ, K.: *Tanec a drogy 2000 a 2003*. Praha. 2006. Úřad vlády České Republiky. ISBN 80-86734-77-3.

kteří s užíváním pervitinu přestali, byla zaznamenána úplná neúčast na těchto akcích. Podle jejich názorů už by je to tam nebavilo nebo svádělo k opětovnému užití této drogy, protože tyto akce mají s pervitinem doslova spjatý.

Dle výpovědí respondentů po požití pervitinu u všech byl patrný nárůst zájmu o řízení automobilu. Vůbec celkově jsou u nich v oblibě výlety autem. Auto pro ně znamená svobodu, neláká je „tvrdnout“ doma. Potřebují zažívat neustálou akci. Tak někteří bezpředmětně neustále dokola objíždějí vesnici a čekali, jestli potkají někoho známého procházet se venku. Jiní častokrát zorganizovali výlet autem. Oblíbená místa, která se často stávala terčem výletů jsou například nedaleké kopce nebo podobné přírodní památky, kam si zajedou třeba pouze na cigaretu nebo na jointa, a pak po vykouření jedou zase jinam. Často se také stávalo, že nepotřebovali na různých „zábavách“ pít alkohol a spokojili se s tím, že budou cestou zpět domů řídit automobil.

Všichni respondenti kouří tabák i marihuanu. Je pravda, že v odlišném množství, ale přesto je o všech možné tvrdit, že jsou kuřáci. Raději upřednostňují styky s jinými uživateli pervitinu nežli s úplnými drogovými abstinenty. Jedna respondentka mi to vysvětlila následovně: R12: „Asi proto, že v tu chvíli jedem tak nějak na stejný vlně. A není se třeba vůbec ničeho bát. Já v té době svého smažení sem ještě nebyla plnoletá, takže sem se doma vůbec vysmáhla nepohybovala. Naše by to zničilo, kdyby se to někdy dozvěděli a vůbec v té době. Přitom sem si nikdy nepřipouštěla, že by to na mě bylo nějak poznat, kolikrát sem měla i hodinový zásek u zrcadla, kdy sem na sebe zírala a prostě sem nic na sobě nevypozorovala. Připadala sem si naprosto normální napohled. Zpětně je mi jasný, že to tak nebylo. Umíš si představit, jak asi vypadá člověk, kterej čtyři dny a pět nocí vůbec nespí a v jednom kuse tu únavu přebíjí perníkem? No, asi jako chodící mrtvola. I tak sem se prostě dost bála bejt doma, asi takovej vnitřní strach z toho,

že nemám čistý svědomí. Vůbec sem se tam necejtila, tak sem tam ani nebyla." Naprostá většina respondentů tvrdí, že na nich následný stav po aplikaci pervitinu není vůbec pozorovatelný. Oni na sobě nepozorují druhotné účinky pervitinu, které jsou i „laickým okem neodborníka“ patrné (přehnané žvýkání a jiná činnost ústy, k tomu se připojuje i zvýšená potřeba kouření cigaret, pleť především v obličeji je napnutá a po několika dnech nespání i bledá, zornice jsou roztažené, stav tzv. neklidných rukou, nadměrné pocení, které má zvláštní „chemický“ zápach, atd.).

Dalším společným jevem, se kterým se mi respondenti svěřovali, jsou tzv. záseky. Ty nastávají ke konci účinkování drogy, to znamená po několika hodinách (8 – 10 hod.), kdy již droga přestává účinkovat skrze své dodávání energie a nastává tzv. utlumená fáze. Tu většinou zkušení uživatelé vyřeší dalším dodáním pervitinu do těla nebo naopak ještě větším utlumením způsobeným účinky marihuany či tisícih léků. Málokdo si tento stav prožije takový, jaký je. Ale občas se to stane. Většina z informátorů se tomuto stavu pokouší vyhýbat. O tomto tématu mi byly vyprávěny mnohdy vtipné historky. Jedna slečna se například nad papouškem, kterého měla hlídat na pár dní sousedovi, „zasekla“ na neuvěřitelných sedm hodin, když se ho snažila naučit mluvit. Samozřejmě, to bylo bez výsledku. Vysvobodil ji z toho až její přítel. Použit musel „razantní“ metodu a to chytit ji za ruku a odvést ji z místnosti. Dotyčný, který prožívá „zásek“, si vůbec neuvědomuje, kolik času ve skutečnosti strávil danou činností. Poměrně často zmiňované byly „záseky“ u počítačových her. Rekordní trval někde okolo 24 hodin. Ve většině případů musí „zaseknutého“ člověka z tohoto podivného stavu vysvobodit někdo jiný, protože jak již jsem zmínila výše, dotyčný opravdu nemá téměř vůbec ponětí o čase a ten mu hrozně rychle plyne.

Typické pro konzumaci pervitinu je jeho užívání zejména na noc. Hlavně při prvních zkušenostech s pervitinem. Při pozdějším

užívání se také začíná na noc nebo v podvečer, ale pokračuje se i přes následující den atd., dokud organismus vydrží únavu. A proč zrovna noc? Pervitin je spojen s taneční scénou a ta je s nocí jasně spjata. Také jsem u respondentů vyzozorovala, že všichni jsou „noční typy“. To znamená, že aktivitu začínají provozovat v podvečerních hodinách, občas jsou vzhůru do brzkých ranních hodin, ráno neradi časně vstávají, raději si přispí.

Sklony ke gamblerství jsem vyzozorovala z výpovědí respondentů. Především u mužů byly výraznější, i když některé respondentky se mi také svěřily, že to párkrát zakusily a bylo to velmi lákavé, ale dokázaly tomu včas odolat. Z mužů si nikdo nevypěstoval silnou závislost na hraní automatů, avšak téměř každý zažil situaci, kdy do výherního automatu za jeden večer vydal finanční částku vyšší jak deset tisíc korun. Jeden z respondentů se mi svěřil, že nyní už ví, že nemůže hrát výherní automaty po požití pervitinu, protože v tu chvíli mu vůbec nejde o výhru ale o pouhé hraní, což vydrží několik hodin bez přestávky. K přerušení dochází až jedině s nedostatkem financí. Zároveň čím více peněz prohrávají, tím více pociťují nutkání získat je zpět z automatu. Do dnešní doby si většina respondentů občas ráda nějaký ten automat „zahraje“, ale již se naučili zvládat stavy na pervitinu, takže se snaží příliš do automatů „neinvestovat“. Pokud jsem se ptala na výhru, často zněla slova jako „jednou“ nebo „párkrát“ jsem vyhrál. Z toho opravdu vyplývá, že jde o činnost, která není provozována z důvodu snadného zisku, ale pouze z nutkové potřeby.

U třech respondentů jsem zjistila, že pervitin používají i jako „doping“ při svých sportovních aktivitách. Jedná se o fotbal na nejnižší úrovni z hlediska fotbalové ligy. Většinou tito uživatelé v pátek začali se svou konzumací, tudíž do soboty nespali a odpoledne ten den je čekal fotbalový zápas. Proto využili pervitinu, aby dosáhli co nejvyšší energie v moment zápasu a zvládli únavu ze včerejšího dne. Ovšem na této okresní úrovni je téměř veškerý doping povolen,

protože se žádné testy na nepovolené látky neprovádějí. Spoluhráči v týmu to o těchto hráčích tuší, někteří jsou o tom i přesvědčeni. Často je považují za nespolehlivé (někdy svoji únavu nezvládnou, nebo si najdou zábavnější činnosti, a proto nedorazí na fotbalový zápas). Jiní zase na ně při fotbalovém zápase o to víc spoléhají a předpokládají, že oni budou patřit mezi ty, kteří ještě v druhém poločase budou mít dostatek energie dohrát zápas, což není u všech hráčů jisté.

6.6 Sociální vazby

Osobní vztahy respondentů se s užíváním pervitinu trochu obměnily. Co se týká rodiny, tak rodiče byli téměř vždy na straně uživatelů (až na jednu výjimku). To znamená, že u nich vždy nacházeli podporu a do jisté míry i pochopení. Zároveň rozhovory na téma drogy jsou mezi rodiči a jejich dítětem, které má tento problém, tabu. Rodiče v maximální míře nadhodí, že už by se sebou mohli začít něco dělat, třeba se zmíní i o nějakém léčení. Toto téma zmíní spíše jako své přání, nežli nějaký příkaz. Jejich dítě je přesvědčeno o tom, že rodiče nic moc netuší, pouze mají pár domněnek, které někde zaslechli a nemusejí být ani pravdivé. Zato rodiče se tvářili tak, že ovšem vědí, i když spolu o tom nikdy nemluvili. Jiná situace je mezi sourozenci. Ti působí jako element, který neustále nabádá k abstinenci. Vědí i jaké drogy respondenti užívají a jaká je jejich celková situace. Dle respondentů vidí vše více negativně, než tomu doopravdy je. Příliš se jim o tématu pervitinu nezmiňují. Neustále od nich poslouchají „kázání“ a domluvy, proto jim styk se sourozenci připadá jako otravný. Přesto vědí, že u nich mohou hledat oporu a pomoc, pouze jestli se to netýká pervitinu a jeho užívání. Peníze jim zásadně nepůjčují.

Partnerské vztahy lze také zjednodušeně kategorizovat. Pokud již někdo partnera/ku měl a teprve poté užíval pervitin, partner/ka

bud' začal/a užívat pervitin s ním a pokud ne, tak většinou jejich vztah brzy skončil. Uživatel/ka pervitinu, když si hledá nového partnera/ku, tak není podmínkou, že musí také užívat pervitin. Avšak prostřednictvím uživatele/lky se brzy do kontaktu s ním dostanou, ať již dobrovolně nebo ne. Jednou mi jeden respondent prozradil, že nevědomky užívali v jeho rodině pervitin otec, sestra a švagr. Stalo se to pouze několikrát a to způsobem, že jim trochu pervitinu vhodil do čaje. Pak si se všemi velmi rozuměl. Společně hráli počítačové hry. Ale nyní už to nedělá. Báł se, že by se to především švagrovi mohlo zalíbit a objevil by, co to způsobilo. Třeba by mohl také začít na této droze budovat závislost. To si dotyčný respondent nepřál, protože mu dle jeho slov záleží na jeho sestře a nechtěl jí zničit manželství. Z jeho slov je možné vyvodit názor, jaký vliv má pervitin na partnerské vztahy. S jeho zkušenostmi není divu. Mnoho vztahů mu právě ztroskotalo na jeho užívání pervitinu. Ve dnech, kdy je na „dojezdech“, stoupá jeho agresivita a to žádná z jeho bývalých přítelkyň neustála. Jiný respondent mi také svěřil, že pervitin nedobrovolně podal v hospodě svým přátelům do pití. Ten večer posuzuje jako velmi dlouhý a zábavný. Partnerské vztahy založené na užívání pervitinu opravdu nemívají dlouhé trvání, proto jen jediný z dotazovaných je ženatý a to ještě na základě toho, že se svou konzumací pervitinu přestal, nebo ji minimálně omezil.

Neúspěšné jsou vztahy i v okruhu přátelském. Udržování vztahů s přáteli z dřívějších dob (spolužáci ze škol, zájmových organizací či okolí přátel z nejbližších míst bydliště) je omezeno na minimum. Nyní jsou na prvním místě lidé z „komunity“. Sdílí společné tajemství (alespoň sami si to myslí) a problémy s tím spjaté. Avšak styky s abstinujícími přáteli do jisté míry také fungují. I když se občas doslechnou, že nějaký jejich přítel je „pomluvil“, že užívají drogy a to se jich velmi dotýká. Až jsou nakonec nuceni přehodnotit k této osobě postoj, přesto se s ní mnohdy i nadále stýkají. Avšak jsou

z jejího výroku velmi zklamáni. Navzdory tomu, že bývá pravdivý. Prostě zrovna od „této osoby“ by to nečekali takovou „zradu“.

6.7 Současná situace respondentů

Terénní výzkum prováděný mezi respondenty na Jičínsku je dlouhodobý. Trvá již čtyři roky, a proto je zřejmé, že u někoho mohlo dojít ke změnám. Někteří respondenti přestali se svým užíváním pervitinu a již delší dobu abstinují. Jiní to pouze abstinencí nazývají, přesto si občas pervitin dopřejí. Ale sami před sebou a před svým okolím se považují za abstinenty. Toto připisují jejich strachu ze závislosti. Sami si nechtějí přiznat, že není snadné s konzumací pervitinu přestat, proto se raději sami před sebou nazývají neuživateli. Z výpovědí informátorů je těžké rozlišit, kdo je „opravdový abstinents“, proto je nutné se s těmito lidmi častěji stýkat a pozorovat jejich chování. Také se o ně zajímat u jiných členů komunity a zjišťovat informace o jejich užívání od nich. Zbytek respondentů propadl pervitinu natolik, že ho užívají již několik let a o jejich vztahu k němu bych mohla hovořit jako o závislosti.

Většině abstinujících mužů z jejich závislosti pomohla nová partnerka. Pouze u jednoho to byl Bůh. Jak on sám tvrdí. R8: „Byl to takovej hezkej den. Pěkný počasí. Já sem byl úplně bez peněz. Seděl sem venku na lavičce. Taky kde jinde, když sem neměl, kam hlavu složit. A najednou mi slunce zasvítlo do očí, až mě to voslepilo. Když sem trochu zavostřil, uviděl sem dvě ženský před sebou. Měl sem zrovna takovej nějakej divnej stav, asi absták. Oni mi začali vyprávět, jak mi Bůh může pomoct a tak. Dost ošklivě sem je odbyl. Nechaly mi tam letáček, kdybych se prej rozmyslel, že je můžu navštívit v kapli. Najednou sem o všem začal přemýšlet a řekl sem si, že se tam nemohly vobjevit jen tak. Tak sem ze zvědavosti zašel do tý jejich kaple. A tam sem pocítil něco tak mimořádného. Nejde to popsat. Tak obrovská síla, že věřím, že v ten den ke mně

promlouval Bůh. Pak jsem dostal od kněze požehnání, který mě posílilo tak moc, že sem se dokázal změnit. Do té doby sem byl slepej. Ale teď vim, že tou mou životní cestou sem si prostě musel projít, jinak bych se k Bohu nikdy nedostal. Sem mu za to do jistý míry i vděčný.“

Dle mého názoru klesl tento respondent již tak hluboko, že mu stačil sebemenší popud, aby se svojí „závislostí“ na pervitinu začal něco dělat. Sám ze sebe byl velmi znechucený a jeho způsob života se mu nezamlouval. Bohužel, kolem sebe neměl již téměř žádné přátele, kteří by ho v jeho rozhodnutí „přestat“ podpořili. Nikdo už v něj nevkládá svou důvěru ani jeho rodiče.

Jeho víra ho absolutně pohltila, žije v souladu s jejím řádem. Je to zapřísáhlý abstinents, který nekouří, nepije alkohol, dodržuje celibát a samozřejmě neužívá žádné drogy. Jeho nynějším cílem je splatit své dluhy, které má u nebankovních institucí a v současnosti již přesahují částku 250 tisíc Kč. Budoucím snem se pro něho stala meta kněžského. Po tomto postu vyloženě touží a dělá vše pro to, aby se jím stal.

Ženy zvládly přestat s užíváním pervitinu samy. Většinou ani nevědí, co bylo tím hlavním motivem, proč přestat (týká se to pouze dvou respondentek, zbylé tři nadále pervitin užívají). Avšak ani v jednom případě to nebyl nový partner, který by tuto změnu zapříčinil. Spíše nějaké zamyšlení nad svým dosavadním životem. Zhodnotily ho tak, že pervitin jim nic nepřináší a jeho užívání je pro ně celkem zbytečné.

Dva z respondentů, s kterými jsem spolupracovala při výzkumu, se současnosti nedožili. Zemřeli při autonehodách, při nichž oba řídili pod vlivem alkoholu a pervitinu. Jednoho z nich jsem do metodologie nezahrnovala, protože jsem s ním neprovedla tolik rozhovorů, aby to bylo skrze výpovědní hodnotu dostačující množství.

Informátoři/rky , kteří do dnešních dnů pervitin užívají, a zde to není ovlivněno genderově, se změnili. Tato změna se týká nejen fyzického vzezření, kdy ve tváři poměrně dost zestárli, ale hlavně psychického stavu. Často mají paranoidní představy, že je někdo sleduje, nebo je vůči nim někdo zaujatý, nemá je rád apod. Také jejich vyjadřování se zhoršilo. Hůře formulují věty a celkově špatně nebo chaoticky se vyjadřují. U některých starších jedinců, jejichž věk se přibližuje třiceti letům, je možné vypozařovat úbytek účastí na tanečních akcích. Ti už to příliš nevyhledávají. Pervitin se stal natolik součástí jejich každodenního života, že svou běžnou existenci si bez jeho požití téměř nedovedou představit. Proto nepotřebují svou energii vynakládat do tancování, protože již nemají tu „přebytečnou“ avšak pouze tu, kterou potřebují k běžnému fungování v každodenním životě. Pokud vyrazí na nějakou taneční akci, snaží se mimo požití pervitinu zkonsumovat i extázi a získat tím energii navíc. Sami si problémy s pervitinem příliš nepřipouští, přestože již podstoupili nějaké léčení. Vypovídají o tom, že ještě nepřišel ten „správný“ čas přestat. A tak dále pokračují.

7. Závěr

Z mého výzkumu vyplývá, že pervitin na Jičínsku není drogou se „zakořeněnou tradicí“, která by sahala například až do minulého totalitního režimu. Nejstarší respondent (35 let) začal pervitin užívat v roce 1995, což je před šestnácti lety. Do prvního kontaktu s ním přišel v Praze a po návratu na Jičínsko v jeho konzumaci pokračoval. Navíc ho rozšířil i mezi okruh svých známých v této oblasti. Jiný zdroj pervitinu přišel od jiného mladíka také z Prahy. Ten ho šířil dále přes své kamarády v okolí vesnice, kde má chalupu. Tito známí zkušenost s pervitinem předávali dál, až se vyvinula poměrně široká síť uživatelů, která vznikla z těchto dvou hlavních zdrojů. Jiné další zdroje, samozřejmě, nevyklučuji. Historie užívání pervitinu

v Jičínském okrese se jeví jako poměrně mladá (otázka maximálně posledních patnácti let). Samotnou konzumaci i výrobu provádějí výhradně mladí lidé (rozmezí od 17 do 35 let). Genderově je to poměrně vyrovnané (lehce převažují muži).

V závěru bych chtěla shrnout nejvýraznější faktory, které se vyskytly u respondentů a podnítily jejich užívání pervitinu. Důvody užívání pervitinu jsou různé a téměř ani u jednoho respondenta to nebyl pouze jeden. Různě se kombinují. U žen většinou byl patrný negativní vliv partnera, na kterého se buď snažily zapůsobit, nebo se mu jen přizpůsobit, a tak začaly pervitin užívat. U mužů naopak nové partnerky ovlivňovaly jejich abstinenci na pervitin.

Často byl zmiňován jako pádný důvod – nuda. Ta byla u všech respondentů spojena s životním prostorem, jakým je vesnice. Nechci tvrdit, že životní prostor má zásadní vliv na užívání pervitinu, protože ne všichni mladí lidé žijící na venkově se uchýlí ke konzumaci pervitinu a naopak i ve městech můžeme nalézt lidi užívající pervitin. Avšak je jisté, že pro některé informátory se může venkovský prostor jevit jako nevyhovující prostředí pro život, tudíž u nich dochází k nenaplnění a nudě, proto mohou nalézt východisko v pervitinu.

Sociální prostředí se ukázalo jako jeden z dalších důležitých faktorů ovlivňující konzumaci pervitinu. Především u žen. Ty pocházely až na jednu výjimku z neúplných rodin. U některých mužů hrála v jejich rodině dominantní roli matka. Občas se z jejich strany projevovala až přehnaná péče o svého již několik let dospělého syna, který o to zjevně ani nestál anebo to nedokázal ocenit, a proto se jevil jako nesoběstačný z hlediska zajištění sám sebe. Neměl žádné starosti a nějakou životní náplň. Opět se jako možnost východiska nabízel pervitin.

Vliv sociálních vazeb se naskytl jako další důležitý prvek, proč začít s konzumací pervitinu. Někteří dotazovaní se nechtěli nechat zahanbit před svými vrstevníky a kamarády, a tak přemohli prvotní

strach a pod vlivem vrstevníků, pervitin okusili. Většinou to skončilo dlouhodobým užíváním, protože na pervitinu se poměrně brzy vytváří závislost.⁹⁰ Objevil se respondent, který naopak chtěl udělat lepší dojem na svou partu kamarádů, kterým dělal pomyslného „vůdce“, a tak obstaral pervitin, který si hromadně podali. Rozšířil tak užívání mezi své kamarády a v tu chvíli si myslel, že na ně dostatečně zapůsobil. A opravdu tímto gestem si upevnil svou pozici v partě.

Poměrně často opomíjený důvod v odborné literatuře, na jehož zmínku jsem vůbec nenarazila, ale vyzozorovala jsem ho z výpovědí respondentů, je v dnešní době poměrně snadná dostupnost pervitinu. Netvrdím, že by se na Jičínsku v ulicích vyskytovali jeho prodejci, ale na různých tanečních akcích ano. Také pokud si ho někdo sehnat chce, není to poměrně žádný problém. Stačí si zjistit nějakého kuřáka marihuany, který vás většinou odkáže za někým, o kom ví, že má zkušenost s pervitinem (nemusí ho sám prodávat, ale na prodejce vás následně odkáže, pokud jste dostatečně důvěryhodní). Asi polovina respondentů se k pervitinu dostala víceméně náhodou. Zbylá část ho cíleně vyhledala, aby ho uplatnila jako řešení jejich stavu nebo problému.

Důvodů, proč začít s konzumací pervitinu, je nespočet. Zde bych si dovolila uvést citát doktora Josefa Radimeckého, který to zhodnotil tak, že důvodů, proč sáhnout po droze, může být tolik, kolik je samotných uživatelů.⁹¹ Toto tvrzení je výstižné. Výše uvádím ty nejčastější, které jsem zjistila u mých respondentů. Samozřejmě, se u nich projevila i touha experimentovat a zkusit něco nového. Patrný je i vliv dnešní doby, která přispívá pocitu

---

⁹⁰ S tímto tvrzením vycházím ze zkušeností respondentů.

⁹¹ RADIMECKÝ, Josef. Adiktologie : Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy [online]. 2006 [cit. 2010-12-18]. Drogy - mýty a stereotypy. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/171/Lide-uzivaji-drogy-aby-unikli-nude-nebo-aby-utekli-pred-problemy>>.

existencionální krize a konzumnímu způsobu života. Zajímavé ovšem bylo, jak jsou tyto důvody u každého různě nakombinovány.

Polyvalentní užívání drog je s pervitinem úzce spjato. Terénní výzkum to prokázal. Všichni respondenti zároveň konzumují pervitin, pijí alkohol, kouří tabák a marihuanu. Patrně je to z toho důvodu, že pervitin sám o sobě nenavozuje nějak výrazné změny stavu vědomí. V kombinaci s alkoholem je prožitek této drogy umocněn. Kouření marihuany napomáhá proti nepříznivým stavům tzv. „dojezdům“, kdy marihuana dokáže navodit spánek, chuť k jídlu a tím osvobodit od nepříjemných pocitů. Tabákové výrobky po dávce pervitinu pomáhají informátorům zaměstnávat ruce, které jsou velmi neklidné. Zároveň také ústa, která jsou neustále různě okusována a vykazují podobný neklid a nervozitu jako ruce. Spojitost s jinými drogami, například halucinogeny, se vyskytuje již ve sníženém počtu. Konzumovány jsou proto, že dokáží navodit úplně jiný stav prožívání. V kombinaci s pervitinem jsou užívány většinou proto, že dotazovaní respondenti bez pervitinu již nejsou schopni „běžného“ života. Podobné je to i s kombinací jiných stimulantů. Užívají se kvůli zintenzivnění přívalu energie.

„Kult frajerství“, který jsem takto pojmenovala (odvozeno z pojmenování mezi informátory, kteří se takto oslovují), se vyskytoval u dvou třetin a to především mužských respondentů. Ukázalo se jako fakt, že tato záležitost souvisí s respondentovým sebevědomím a uznáním jeho okolí. Většinou se to projevovalo u jedinců, kteří měli problém s „komplexem méněcennosti“ (byli menšího vzrůstu, jiné barvy pleti apod.). Náplní tohoto kultu je vystupovat jako „frajer“. Podstatou „frajerství“ je vynikat v nějaké činnosti nad ostatními, a pokud žádná taková není, tak si nějakou alespoň vymyslet a udržovat o tom povědomí ve společnosti. Pervitin jim jako jeden z prostředků pomáhá stát se lepším „frajerem“. Po jeho požití mají pocit zvýšeného sebevědomí, což je pro ně příjemné, proto se k jeho požití uchylují častěji. „Kultem

frajerství“ se potvrdila první část stanovené koncepční hypotézy. A zároveň musím obhájit i její druhou polovinu. Pokud se zaměřím na jejich „přerušeni současných sociálních vazeb“, je zřejmé, že k tomu do jisté míry dochází. Výraz „do jisté míry“ znamená, že ve své rodině (až na jednu výjimku) nacházejí oporu a vztahy s ní jsou nadále udržovány. Pervitin narušil jejich dosavadní vztahy partnerské a přátelské. U partnerských vztahů je to poněkud komplikovanější. Většinou partner/ka neví o respondentově vztahu k pervitinu. Dojde-li k tomu, že tento fakt zjistí, začne pervitin užívat s ním, anebo vztah ukončí. Bezesporu omezili kontakty s lidmi, kteří pervitin neužívají a jsou z okruhu jejich přátel a známých. Zároveň se snaží před okolím mimo jejich komunitu působit jako „normální lidé“ (bez nálepky uživatele pervitinu). Když se někdo o nich ze sociálního prostředí abstinentů zmíní jako o „feťácích“, velice se jich to dotýká, protože oni sami se takto neidentifikují. A tak většinou s dotyčnými, kteří je takto „pomlouvají“, přerušují bližší osobní kontakt. Většina jejich dosavadních přátel je za jejich užívání pervitinu odsoudí a zaškatulkují mezi „feťáky a smažky“. Mezi respondenty panuje jednoznačný názor, že okolí je považuje za „normální“ lidi. Proto se snaží své užívání pervitinu před okolím skrývat, aby si tuto identitu zachovali. Nejvíce vazeb mají v komunitě ostatních konzumentů pervitinu.

Pokud mám zařadit skupinu uživatelů pervitinu na Jičínsku do odborné terminologie, jasně se prokázalo, že jde o komunitu nikoliv však o subkulturu. Tato teorie komunity je založená na jejich společné činnosti, čímž je zmiňované užívání. Jejich sociální síť je poměrně široká a dalo by se říci, že se všichni do jisté míry znají. Není podmínkou, že by se museli navzájem mezi sebou stýkat, ale mají o své existenci jakési povědomí. Zajímavostí je, že se mnozí, ať už mají k sobě třeba i bližší vztah, znají pouze podle svých přezdívek a jejich pravá jména zůstávají utajena. Bylo mi vysvětleno, že je to

patrně z důvodu bezpečnosti a ochrany před policií. Sami se ovšem za komunitu nepovažují. Nikdo z nich nestojí o nálepku „feťáka“, která se nabízí, pokud se někdo k užívání pervitinu hlásí oficiálně. Celkově se tito lidé bojí veřejného odsouzení okolní společnosti abstinentů. V této komunitě se objevuje i hierarchie. O nejvyšší postavení se dělí tyto tři skupiny „vařiči“, hlavní distributoři a tzv. „solidární uživatelé“. Ve zdejší komunitě role „vařičů“ zastávají ženy. Samy si uvědomují, na jak vysokém postu se v hierarchii ocitají. Také se považují z hlediska genderu za ty schopnější oproti mužům. Ty shledávají za „slabší jedince“ z hlediska nezvládnutí vlastní závislosti na pervitinu, přestože ony samy pervitin také užívají, avšak dle jejich slov „vše mají pod kontrolou“. Na nejnižších pozicích v komunitě jsou běžní uživatelé.

Z výzkumu vyplynulo i propojení taneční scény a uživatelů pervitinu. Zaměřují se na taneční hudbu a to především na žánr techno. Před obdobím, než začali s užíváním pervitinu, poslouchali jiné hudební žánry. Avšak s příchodem pervitinu se všichni zaměřili na techno styl. Zajímavé také je, že jako prvotní se u respondentů objevila konzumace pervitinu, následně poté zájem o techno hudbu spojený s účastí na tanečních akcích.

K tématu pervitinu je poměrně mnoho odborné literatury a to především z medicínského hlediska. Horší je to již v oblasti společensko vědního zájmu. Z antropologického pohledu bylo zpracováno pouze několik prací a to na úrovni kratších příspěvků do časopisů, diplomových a bakalářských prací. Z tohoto hlediska věřím, že tato případová studie zabývající se komunitou uživatelů pervitinu na Jičínsku bude přínosem a podnítí další výzkumy v tomto dosud poměrně neprobádaném terénu.

8. Literatura a elektronické zdroje

8.1 LITERATURA

BENEDICTOVÁ, Ruth: *Kulturní vzorce*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-212-7.

BERGERET, Jean: *Toxikomanie a osobnost*. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-7187-003-X(brož.).

BERNARD, Harvey Russell: *Social research methods: qualitative and quantitative approaches*. London: Sage Publications, 2000. ISBN 9780761914037.

CSÉMY, Ladislav a kol.: *ESPAD 07 (Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách). Přehled hlavních výsledků za rok 2007a trendů za období 1995 až 2007*. Česká republika, 2007.

ELIADE, Mircea: *Iniciace, rituály, tajné společnosti. Mystická zrození*. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6901-1.

ESCOHOTADO, Antonio: *Stručné dějiny drog*. Praha: VOLVOX GLOBATOR, 2003. ISBN 80-7207-512-8.

FIŠEROVÁ, Magdaléna: *Historie, příčiny a léčení drogových závislostí*. Postgraduální medicína. 2000, 2, 3, s. 288 - 298.

FROUZOVÁ, Magdalena: *Úvod do problematiky specifické klientely a „nových závislostí“*. In KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

GOJOVÁ, Alice: *Teorie a modely komunitní práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006. ISBN 80-7368-154-4.

GOTTLIEB, M., LAPKA, M.: *Rolník a krajina*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-83-4.

HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

KALINA, Kamil: *Drogy a drogové závislosti 2*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, Kamil: *Terapeutická komunita*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2449-2.

Kolektiv autorů: *Encyklopedický slovník*. Praha: Odeon, 1993. ISBN 80-207-0438-8.

KUBŮ, P., ŠKARUPOVÁ, K.: *Tanec a drogy 2000 a 2003*. Praha: Úřad vlády České Republiky, 2006. ISBN 80-86734-77-3.

LAWLESS, Robert: *Co je to kultura?*. Olomouc: Votobia, 1996. ISBN 80-7198-106-0.

MATOUŠEK, O.: *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 978-80-7367-502-8.

MINAŘÍK, J., PÁLENIČEK, T.: *MDMA a jiné drogy „technoscény“*. In KALINA, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti 1*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

MINAŘÍK, J.: *Stimulancia*. In KALINA, K. a kol.: *Drogy a drogové závislosti*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.

MRAVČÍK, Viktor a kol.: *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2008*. Úřad vlády České republiky, 2009. ISBN 978-80-87041-99-4.

MUCHEMBLED, Robert a kol.: *Magie a čarodějnictví v Evropě: od středověku po současnost*, Praha: Volvox Globator, 1997. ISBN 80-7207-035-5.

PRESL, J.: *Drogová závislost*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85800-18-7.

RETTOVÁ, Vlasta: *Droga účty neskládá*. Ostrava: Montanex, 1998. ISBN 80-7225-001-9.

SMOLÍK, Josef: *Subkultury mládeže*. Praha: Grada Publishing a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.

ŠANDEROVÁ, Jadwiga: *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. ISBN 8086429-40-7.

VOTAVOVÁ, Milada: *Průvodce drogovou kariérou mladistvých*. In BRICHČÍN, Milan a kol. *Mládež - drogy - společnost*. Praha: Karolinum, 1997.

ZÁBRANSKÝ, Tomáš: *Methamphetamine in the Czech Republic*. The Journal of Drug Issues. Zima 2007, 01, s. 155-180.

8.2 INTERNETOVÉ ZDROJE

Český statistický úřad [online]. 2010 [cit. 2010-12-22]. Ediční plán - Hradec Králové. Dostupné z WWW: <[http://www.hradeckralove.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/C000261F43/\\$File/40341042.XLS](http://www.hradeckralove.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/C000261F43/$File/40341042.XLS)>.

Český statistický úřad [online]. 2010 [cit. 2010-12-22]. Mzdy a náklady práce. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/mzda_v_kc>.

Drogy- historie [online]. 24.11.2010 [cit. 2011-02-05]. Historický pohled. Dostupné z WWW: <<http://www.antidrog.webzdarma.cz/historie.htm>>.

DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. Vesmír [online]. 1995/4, 74, 189, [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.vesmir.cz/clanek/puvod-a-rozsireni-drog>>. ISSN 1214-4029.

GRUND, Jean-Paul, et al. Drug Research [online]. 2009 [cit. 2011-02-13]. Stimulant use in Central & Eastern Europe: How Recent Social History Shaped Current Drug Consumption Patterns. Dostupné z WWW: <http://www.drugresearch.nl/media/7708-grund%20et%20al-ATS_in_CEE-final.pdf>.

Historie drog: 19. století [online]. 2007 [cit. 2010-10-28]. Historie drog. Dostupné z WWW: <<http://www.historie-drog.apu.cz/19stoleti.html>>.

Historie drog: Nové drogy [online]. 2007 [cit. 2010-10-28]. Historie drog. Dostupné z WWW: <<http://www.historie-drog.apu.cz/novedrogy.html>>.

KCI - The Anti-Meth Sites [online]. 1999-2011 [cit. 2011-02-18]. Methamphetamine FAQ. Dostupné z WWW: <http://www.kci.org/meth_info/faq_meth.htm>.

RADIMECKÝ, Josef. Adiktologie : Lidé užívají drogy, aby unikli nudě nebo aby utekli před problémy [online]. 2006 [cit. 2010-12-18]. Drogy - mýty a stereotypy. Dostupné z WWW: <<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/69/171/Lide-uzivaji-drogy-aby-unikli-nude-nebo-aby-utekli-pred-problemy>>.

Řešení územního plánu: Demografický potenciál [online]. 2002, 2009 [cit. 2010-10-28]. Základní předpoklady a podmínky vývoje území. Dostupné z WWW: <http://up.kr-kralovehradecky.cz/vuc/vucjicin/htm/_up/text_b01.html>.

Socioweb [online]. 2009 [cit. 2011-01-06]. Zdroje sociální důvěry v české společnosti. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=401&lst=108>>.

ŠVAŘÍČEK, Roman. Portál [online]. 2005 - 2010 [cit. 2010-11-19]. Metody sběru dat. Dostupné z WWW: <<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=24159>>.

Teen Drug Abuse [online]. 2009 [cit. 2011-02-13]. What are the physical and social effects of methamphetamine and who is using it?. Dostupné z WWW: <<http://www.teendrugabuse.us/methamphetamine.html>>.

Varianty [online]. 2005 [cit. 2011-01-06]. Subkultury. Dostupné z WWW: <http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/IKV2_09_00_subkultury.pdf>.

Výběr větších realizací: Akce MIČ. In Roční zpráva za rok 2004 specializovaného pracovního týmu TOXI S Včk Hradec Králové [online]. [s.l.] : [s.n.], 2004 [cit. 2010-10-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/soubor/rocni-zprava-toxi-2004-pdf.aspx>>.